

LASTEN KIRJA

Pekka Bell

LASTEN KIRJA

AMERIKAN SUOMALAISTEN SOSIALISTISTEN
KUSTANNUSLIIKKEIDEN KUSTANTAMA.

TYOMIES PRINT SUPERIOR, WIS.
1922

LASTEN KIRJA

Tämä poika-nulikka sanoo:

"Minä olen sen tytön veli, jonka kuva on tämän kirjan kannessa. Isä ja äiti ostavat minulle uuden puvun ja uuden lakin syksyllä, kun minä menen kouluun kolmanteen luokkaan. Minä osaan lukea suomea yhtä hyvin kuin englanninkieltäkin."

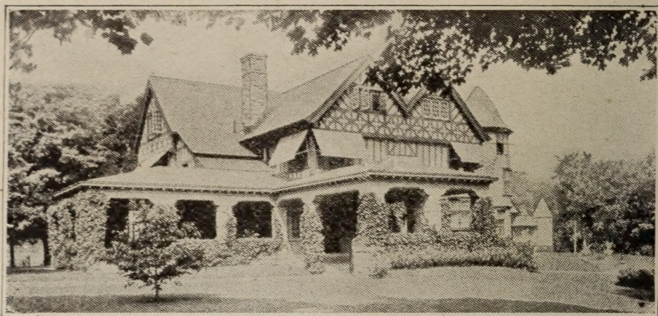
Pikkuruinen tarina

Kirj. Lyydi K.

Pikkuruinen tyttö käveli kerran tietä pitkin. Ympärillään näki hän peltoja, niittyjä, metsiä, taloja y. m. laitoksia, jotka yhdessä muodostivat kauniin maiseman. Pikkuruinen tyttö ihaili ja rakasti luontoa ja viihtyi sangen mielellään kukkien ja muiden kasvien seurassa pitkät kesäiset päivät.

Tietä pitkin kävellessään pikkuruinen tyttö ajatteli:

Kaunis talo.

Työläiset rakentavat kaikki kauniit talot, mutta heidän ei anneta asua niissä. Rikkaat pitävät hallussaan kaikki kauniit talot, mutta he eivät itse koskaan rakenna minkäänlaisia taloja.

"Jospa minulla olisi tynnyrillinen rahaa, niin minä ostaisin oikein paljon maata ja metsää kauniilta paikoilta ja rakentaisin oikein sieviä pieniä asuntoja ja antaisin kaikkien mennä niihin asumaan, joilla ei itsellään ole taloa. Jokainen voisi kasvattaa itselleen kaikenvärisiä kukkia ja kaikenlaisia kasveja. Voi kun se olisi hauskaa!"

Pikkuruinen tyttö oikein pysähtyi, innostuen yhä edelleen ajattelemaan, kuinka paljon hyvää hän voisi ihmisille tehdä, jos hänellä olisi tynnyrillinen rahaa. Ja pikkuruinen tyttö päätti isoksi kasvettuaan hankkia itselleen tynnyrillisen rahaa, voidakseen toteuttaa aja-

Ruma talo.

Tällaisissa taloissa täytyy työläisten usein asua. Ja useilla työläisillä ei ole tällaista kehnoakaan asuntoa.

---

tuksensa sievistä taloista, joihin kodittomat saavat mennä asumaan.

Mutta isoksi kasvettuaan huomasikin pikkuruinen tyttö, ett'ei hän milloinkaan mistään voi hankkia itselleen tynnyrillistä rahaa. Hädin tuskin pysyi hän itse hengissä, vaikka teki raskasta työtä varhaisesta aamusta myöhäiseen iltaan.

Vaikka pikkuruinen tyttö ei milloinkaan saanutkaan tynnyrillistä rahaa, oppi hän vähitellen tietämään toisen keinon, jolla varattomat saavat sieviä asuntoja, kukkia ja paljon muuta hyvää itselleen. Maailmassa on näet paljon rikkautta, mutta sen ovat toiset vääryydellä vieneet niiltä, jotka sen rikkauden ovat työllään hankkineet. Pikkuruinen tyttö huomasi,

että juuri ne ovat talottomia ja varattomia, jotka aina tekevät työtä. Ja hän huomasi vielä senkin, että nuo kodittomat ja varattomat saavat omansa pois ryöstäjiltä yhteisesti sitä vaatiessaan. Kun kaikki maailman työläiset, kodittomat ja köyhät liittyvät yhteen, ovat he kyllin voimakkaat vaatimaan ja saamaan osansa maailman rikkauksista, jotka he työllään ovat hankkineet.

Pikkuruinen tyttö heittikin pois ajatuksensa tynnyrillisestä rahoista ja sen sijaan alkoi neuvoa työläistovereilleen yhteenliittymistä.

Kaikkien pikkuruisten tyttöjen ja poikien pitäisi vähitellen oppia ymmärtämään, että koko maailman köyhälistön täytyy liittyä yhteen voittaakseen itselleen hyvinvoinnin.

Kevätlinnut

Kirj. Lyyli Eronen.

Mitä laulavat pienot
kevätlintuset vienot,
nuo, joilla on omat
pojat untuva-somat,

nuo, siiven mi hennon
ylös nostaa ja lennon
päin taivasta suuntaa,
kussa päivyt se puuntaa?

Ne laulavat kesää
ja pienoista pesää,
ne laulavat kukkaa

Ja lehtiä puuhun
ja kasvihin muuhun,
ja tuulosta lauhaa
ja riemua, rauhaa.
ja suvinurmen nukkaa.

Ne laulavat, pienot
kevätlintuset vienot,
suven armahan aikaa,
elontoivojen taikaa.

Ensimäinen yllätys

Kirj. Lauri S.

Olisittepa vain olleet kuulemassa, mitä mökää mökin molemmat lehmät pitivät pienessä pimeässä navetassa! Joka kerta, kun ovea avattiin, tunsivat ne ulkoa leppoisan keväisen hengähdyksen, tunsivat sieramissaan tuoreen mullan ja nuoren nurmen tuoksun. Ja kirkas päivänsäde, joka ovenraosta pisti heidän talven pitkinä pimeinä melkein sameiksi tulleihin silmiinsä, sytytti vankiparkojen mielen rajattomalla valon ja vapauden ikävällä. Ne ammuivat kuin olisivat olleet hengenhädässä, kalistelivat kytkyimiään ja jyskyttivät pilttuittensa seiniä.

— Valoon, väljään vapauteen! ammuivat ne yhtämittaa.

— Ynnä möö, ynnä möö! kuului nurkasta lapsekas vastaus. Siellä oli näet karsinaan aidattuna pieni, parin kolmen viikon vanha vasikka. Tolkuttomalla lapsenkielellään se sanoi melkein samaa kuin "minä myös, minä myös", vaikka sillä tuskin oli aavistustakaan, mitä äiti ja täti tarkoittivat, ne vanhat lehmät näet.

Olipa sitten mitä kaunein kevätpäivä, mitä kirkkain ja häikäisevin. Silloin tuli mökin vanha emäntä, pani kellot lehmiensä kaulaan ja aukaisi kytkyet ja kahleet. Ja vanhat lehmät tölmäsivät pihalle juoksujalkaa, hyppelivät riemuisasti jälleen saamassaan vapaudessa ja alkoivat voimiaan koetellakseen puskea toisiaan. Mökin emäntä juoksi niiden jälestä pitkä vitsa kädessä ja hosui niitä erilleen, etteivät mokomatkin vanhat hupsut riemuissaan puskisi puhki toistensa mahoja.

— Ynnä möö, ynnä möö, kuului pimeästä nurkasta silloin entistä kiihkeäpi ammunta. Pikku vasikka muistutti siellä hänkin olemassaolostaan.

Ja emäntä tuli päästämään sitäkin. Karsinan etuseinä oli jo purettu auki, mutta se raukka ei oikein tiennyt mitä tehdä. Emännän täytyi sitä työntää peräpakaroista, ennenkuin se osasi lähteä keskilattialle. Mutta kun se siinä näki avoimen oven edessään, avoimen oven, josta tulvi vastaan jotakin niin häikäisevän valkoista ja kirkasta, tölmähti se ykskaks sitä kohden kuin kärpänen tuleen.

Ja niin se oli ulkona. Mutta voi tämän maailman ihmeitä! Oli niin häikäisevän kirkasta, ettei nähnyt niin mitään! Pikemmin vain tunsi, että valkeus oli rajaton. Ja maassa aivan nenän edessä kuului niin kamala kaakotus ja rääkätys, että korvat olivat halkeamaisillaan.

Kun pikku vasikka ei pystynyt paljon mitään näkemään, mennä töksähti se aidan luo tirkistelemään, haistelemaan ja kuulostelemaan. Mutta silloinkos vasta alkoi suloinen melu ja hölinä! Vasikka näkikin jo hämärästi edessään kolme pitkää kaulaa, joiden päistä tuli mitä kauhistavin kaakotus ja rääkätys. Hirveitä ne otukset olivat, sillä vasikalla ei ollut aavistustakaan, mitä ne olivat.

Ne olivat mökin emännän hanhia. Ne puolustivat ruokapyttyään, jolle luulivat oudon otuksen aikovan. Ja pikku vasikka kauhistui niin heidän kaakotustaan ja rääkätystään, että loikkasi tasajalassa taapäin. Sitten pyörähti ykskaks ympäri ja puski päänsä navetan seinään, niin että kirkas kevätmaailma tuokioksi musteni silmissä.

Kohtsillään se kääntyi takaisin ja tölmähti uudestaan rääkättäjiä töllistelemään, turpa kurkallaan ja etujalat sojossa. Huh, mitä kauheaa elämää ne pitivät! Täytyi taasen pötkiä pakoon, ensin pakoon ja sitten taasen tulla takaisin kummia otuksia katselemaan. Ne kiinnittivät niin mieltä, ettei pikku vasikka pitkään, pitkään toviin joutanut ensinkään katselemaan avaraa maailmaa ympärillään.

Vihdoin niihin vähän tottui. Ja silloin pikkunen vasikka näki ensiksi ylhäällä, sinisessä korkeudessa jotakin niin huikaisevan kirkasta, että täytyi heti

luoda katseensa maahan. Maassa näki se jotakin niin hennon vihreää, niin viehkeän vihreää, että se aivan hiipaisi sydäntä. Täytti silloin sellainen riemu nuoren lapsenmielen, että täytyi pyörähtää ympäri pieniä koi-

Tuore apilas maistuu lehmän suussa yhtä hyvältä kuin sokerikakku pikku pojan suussa.

pia nakaten. Silloin vasikka näki äidin ja tädin houmovan sitä hentoa vihreää suuhunsa.

Pikku vasikkakin koetti. Mutta ei se ollut maidon veroista, ei ollut. Se nakkasi jälleen kömpelösti pikku koipiaan ja kääntyi vielä kerran rääkättäviä ja

kaakottavia pitkäkauloja katsomaan. Varmaankin tämä päivä säilyi sen mielessä läpi iän.

Meitä oli kaksi setää tätä merkillistä katsomassa. Toinen laati kuvan, minä tein tarinan.

Ennen

Kirj.
Heinrich Heine

Naapurin vanha kissa pesee naamaansa.

Kaks lasta oltiin, lapsi,
kaks pientä, rattoisaa;
me ryömimme kanakoppiin
ja piilimme olkien taa.

Kuin kanat kotkotimme,
ja siinä jos kulki ken, —
"kykerikyy!" hän kuuli
ja kukoksi luuli sen.

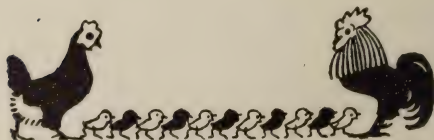
Oli arkku kartanolla,
sen seinät paperoin,
me muutimme sinne, ja oltiin
muka ylhäisöperhe noin.

Ja naapurin vanha kissa
tuli aina vieraisiin;
heti kumarrus, niiaus sille,
ja siinäkös kursailtiin.

Sen vointia tiedustimme,
osanottoa teeskellen:
moni vanha kissa on kuullut
nuo lauseemme jälkeen sen.

Myös haastoimme järkevästi,
kuink' ajat muuttuu näin,
miten nuoruudessamme kaikki
oli toisin ja paremmin päin;

Miten lempi ja usko ja hyveet
jo maailmasta katoaa,
miten kahvin hinnat on nousseet
ja rahaa ei nähdä saa! — — —

Pienestä tytöstä, jolle kesä ei koskaan tullut

Kirj. Hilma Nylund.

Kerran vielä lensivät muuttolinnut pienen kodin ympäri ikäänkuin sanoen jäähyväisiä.

"Äiti, miksi linnut tänään lentävät noin eivätkä laula puissa kuten ennen?" kyseli pikku Maria äidiltään.

"Ne sanovat nyt jäähyväisiä meille. Ne menevät lämpimämpiin seutuihin kylmän talven ajaksi ja tulevat taas takaisin, kun kesä tulee. Sitten ne taas tulevat tervehtimään meitä kauniilla viserryksellään ja rakentavat pesänsä tuonne räystään alle," puheli äiti.

"Kas, kas, äiti, nyt ne lensivät pitkässä jonossa. Hyvästi, pikku linnut, hyvästi!" huuteli Maria, heiluttaen käsiään hyvästiksi. "Mutta, äiti, tulevatko ne ihan varmaan takaisin?"

"Tulevat, aivan varmaan, ja silloin kun ne tule-

vat, tulee kesä myöskin; purot lirisevät, lehti tulee puihin, kukkaset heräävät eloon, koko luonto kaunistuu ja kaikkialla on viserrystä, liverrystä ja elämän riemua. Sellaista on kesän tulo'', puheli äiti tyttöselleen.

* * *

Levottomana heittelehti pieni Maria vuoteellaan. Kalpeana ja vavahdellen katsoi äiti ulos akkunasta.

''Buum, buum, trat, trat, trat!'' kuului etäällä kanuunain ääni. Hirmuinen sota oli syttynyt ja vallottaja oli hyökännyt Marian kotimaahan ja vienyt häneltä isänkin. ''Buum, buum!'' ulvoivat tykit kuin nälkäiset sudet. Äiti vääntelí käsiään tuskallisesti ja Maria heittelehti vuoteellaan kuumeessa nälästä ja taudista.

''Milloin isä tulee? Joko kesä on tullut ja ovatko muuttolinnut jo palanneet?'' kuului Marian hourailevа, heikko kysely.

''Pian, lapseni, pian. Kesä saapuu pian — ainainen kesä, ja muuttolinnut myöskin pian tulevat'', vastaili äiti, silitellen tyttösensä kuumeisia poskia. Hento elämä väsyi väsymistään ja pian oli kuolema kalventava pikku Marian kasvot. Äiti suuteli lapsukaistaan vielä kerran ja Maria hymyili ja nukkui — ikuiseen uneen. Hänen tuskansa olivat päättyneet.

* * *

On kirkas kevätaamu. Auringon säteet valaise-

vat ja lämmittävät hävitettyä seutua, jossa vallitsee kuoleman hiljaisuus. Tuo ennen kukoistava seutu on nyt hävitettynä soraläjänä. Ei ole siinä enää pientä kotia, ei puuta, jossa linnut olisivat viserrelleet. Auringon säteet ovat ainoana elon merkkinä tuossa hävitetyssä maassa. Sen säteet aivan kuin lohdutta-

Sodassa hävitettyjä koteja.

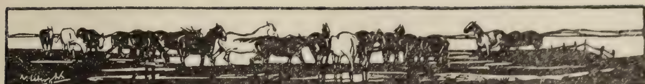
en hyväilevät maaemon runneltua rintaa. Tarkemmin katsottuna sentään siellä täällä joku ruohon piikki pistää esiin, vaikka siemenet ja juuret ovat menneet syvälle granaattien kyntämään maahan.

Tämän kaiken keskellä kyyköttää pieni yksinkertainen puuristi, johon on kirjotettu: "Maria". Yksinäinen lintu, etsien entistä pesäpaikkaansa ja tovereitaan, istuu ristille siipiänsä lepuuttamaan ja

virittää laulunsa, jolla kutsuu toveria luokseen. Se laulaa uuden päivän ihanalle koitolle, uuden toivon ajalle ja nousevalle auringolle, joka suutelee eloon syvälle vajonneet siemenet ja luo uutta elämää, samoin kuin ihmismielissä kerran itää ja kasvaa totuuden ja oikeuden siemenet ja oikeus voittaa ihmisyyden tähden, elämän pyhyyden tähden.

Lintusen lauluun ei kukaan vastannut ja se lensi pois, en tiedä minne, minne. Minne se meni, kun kaikki oli hävitetty, pesä — pesäkin, eikä ollut uuden pesän paikkaa? — Kenties se hetken lenneltyään kuoli suruun...

Kaksi ajuria

Kirj. Sirkka.

Kerronpa kahdesta pienestä pojasta ja kahdesta koirasta.

Satuin asumaan eräässä vuorisessa kaupungissa, joita täällä Amerikassa on monta. Asuntoni sijaitsi juuri jyrkimmällä mäenrinteellä, jossa minä näin monta kurjaa tapausta. Siinä hevosraukat, monet huonot kaakit, ruoskan kanssa pakotettiin vetämään raskaita kuormia. Mutta eivät ainoastaan hevoset olleet vetojuhtia, vaan vieläpä koiratkin. Niitä oli monta eri kokoa, oli isompia ja oli pienempiä.

Mutta kaksi näistä koirista ajureineen kiinnitti eniten huomiotani, sillä ne kulkivat joka päivä siitä ohi, oli ilma millainen tahansa. Nämä koirat oli valjastettu oikein niitä varten tehtyihin valjaisiin ja niiden ajurina oli noin kahdentoista vuoden ikäiset poikaset. Toinen pojista oli punatukkanen ja hänellä oli ruskea koira, toinen oli valkotukkanen ja hänellä oli musta koira.

Aina kun he menivät kaupungille, oli heitä haus-

Vankkoja, kauniita koiria,

jotka mielellään vetävät pikku kärryjä, mutta ovat pahoillaan, jos niitä lyödään.

ka katsella, sillä silloin he huristivat alamäkeä, mutta sitä ikävämpi kun he palasivat, sillä silloin oli vastamäki ja kuormat. Toisinaan kuormat olivat hyvinkin raskaat, oli parikin säkkiä perunoita — ja silloinkos niillä oli vaikea urakka. Etenkin ruskean koiran punatukkanen ajuri oli hirveän raaka, löi ja potki koiraansa, jos se ei jaksanut kyllin vetää, mutta ei auttanut vetämisessä. Usein koireriepu heitti itsensä maahan ja vinkui armoa pyytäen. Mutta julma ajuri ei armahtanut, ei vähentänyt kuormaa eikä ryhtynyt auttamaan.

Toisin teki valkotukkanen ajuri. Milloin vaan

kuorma oli raskas, yhdessä hän veti mustinsa kanssa, ja jos eivät yhdessäkään jaksaneet, silloin hän vähensi kuormaa; kun osa oli saatu mäen päälle, loput haettiin. Niinkuin ystävykset ainakin he yhdessä yrittivät, sitä oli hauska syrjäisenkin katsella.

Nyt, pieni ystäväni, tahtoisinpa kysyä: kumman pojan tapoja käyttäisit, jos joutuisit samaan asemaan?... Minä kuitenkin toivoisin, että jokainen pieni poika ja tyttö ottaisi esimerkikseen tuon valkotukkasen pojan käytöksen ja aina käyttäisi ihmisyyttä

Kyntäjä.

kaikkia luomakunnan eläimiä kohtaan, olkoonpa kysymyksessä koira, kissa, pikku lintunen tai mikä tahansa. Ei mikään ole jalompaa ja kauniimpaa kuin omistaa rehellisyyttä ja oikeutta harrastava luonne kaikessa. Ne ovat parhaat hyveet ja myöskin parhaat aseet elämän monimutkaisella taistelutantereella.

Valon valtojen voitto

Ylös lapsoset uljasna taistelohon,
valon valtojen voitto kun vaarassa on.
Edespäin, edespäin!
Käsikädessä näin
läpi laaksojen riennämme synkeäin.

Pois alhoista murheen ja kyynelten,
pois helmasta jäytävän puuttehen.
Suru pois, suru pois!
Kuka vaipua vois,
kun siintävi silmihin ihannemaa.

Ylös usvista toimi ja ponnistus
vie meidät. Katso jo kimallus
kuni aamunkoi
valon hohtoa loi,
yön usvia häätäen, hälventäin.

Yön vallat me murramme yhdessä näin,
kera siskojen riennämme päivähän päin:
Koko maa, koko maa
ikiloistehen saa,
ja kaunista kansan on taivaltaa!

Ja kerranpa taistomme loppunsa saa,
ikionnesta laulavi kansa ja maa!
Ikionnesta vain
sulorauhassa ain
me laulamme voitosta riemahtain!

Kiitospäivänä.

Kaksi miestä kantaa herkkuja rikkaan eteen hänen komeassa kodissaan, mutta ulkona kylmässä ja pimeässä värisee nälkäinen köyhä äiti pikku lapsensa kanssa. Rikkaat eivät auta köyhiä. Köyhäin täytyy itse auttaa itseänsä. Sosialistit opettavat, miten köyhät voivat itseänsä auttaa.

Pääskysellä ei ole todisteita

Oli kaunis kesäpäivä. Aurinko paistoi niityillä ja metsässä, maalla ja vedellä, se paistoi ladon ja navetan katolle, paistoi rikkaläjällä noukkivan kukon ja karsinansa ulkopuolella tonkivan sian päälle.

"Kaunis ja miellyttävä päivä", röhki sika kukolle.

Sika ja kukko.

"Niin, kaunispa todellakin, höyhenteni värit välkkyvät auringon paisteessa. Yhdentekevää jos sanottaneekin minua turhamieliseksi. Myönnän kylläkin asettavani koreuden muun edelle".

Hanhi, joka oli sillä välin noussut lätäköstä, meni rikkaläjälle ja yhtyi keskusteluun, lausuen:

"Anteeksi, herra kukko, mutta en voi olla kanssanne samaa mieltä. Voi kyllä ihailla kauneutta kuinka paljon tahansa, mutta asettaa se muun edelle — on toki vaarallista liioittelua. Minä puolestani asetan totuuden kaiken edelle".

"Niin, onhan totuudellakin puolensa", sanoi kukko harkitsevan näköisenä. — "Mutta kaikessa tapauksessa kauneus!"

Ja kukko heilautti pyrstöään, että höyhenet kiiluivat kaikissa sateenkaaren väreissä.

Hanhesta saattoi huomata, että sillä oli jotakin sydämellään.

"Tulin ajatelleeksi totuutta aamulla", sanoi se hetken vaiti oltuaan. "Hyvin vähän sille meidän aikanamme annetaan arvoa. Löytyy henkilöitä, jotka eivät ensinkään näy sitä tuntevan. Esimerkiksi pääsky — —".

Hanhi pysähtyi hieman ja huokasi aivan kuin olisi tahtonut itkuun puhjeta, sitten jatkoi:

"Kuten herrasväki tietää, asun navetan pihatossa, aivan pääskyn pesän alla. Niinpä niin. Siellä yl-

Hanhi poikasineen.

häällä istuu nyt herra Pääsky ja rouva Pääsky lörpötellen hassuja juttuja lapsilleen".

"Tunnen pääskyjen historiat", sanoi kukko. "Nehän ovat paljasta kuvittelua, mutta aivan viattomia".

"Päinvastoin", sanoi hanhi terävästi, "ne ovat kovin vahingollisia vallankin nuorisolle".

"Mitä pääskyt sitten oikein juttelevat?" kysyi sika ja lakkasi hetkeksi tonkimasta.

"Mitäkö juttelevat", sanoi hanhi. "Muka pitkistä matkoista, oudoista, ihanista maista ja niiden asujamista. Sanovat, että ovat lentäneet yli veden, joka on monta kertaa suurempi kuin tuo lampi".

"Sepä hassua", röhki sika.

"Ei, se on ihan liikuttavaa", sanoi ankka.

Kun noin ystävykset haastoivat, oli varis lentänyt niiden luo. Varis piti kokemusta suuressa arvossa. Hanhi kääntyi kohta sen puoleen:

"Te, rouva Varis, joka olette paljon matkustanut

Ankka.

ja ylen oppinut, voitte varmaan sanoa suuriko on maailma?"

"Maailma", sanoi varis silmiään siristäen, "käsittää ensin tämän pihan, sitten metsän, niityn ja järven. Sen takana on metsä ja sitten tasanko, jonka yli kestää puoli tuntia lentää. Sitten tulee kaupunki ja sitten metsää — enempää ei maailmaa olekaan".

"No niin, sen kyllä uskon", sanoi hanhi. "Mutta Pääsky väittää, ettei se lopu ollenkaan ja että on vesiä, joiden yli lentäessä menee monta päivää."

Varis naurahti suopeasti: "Pääskyhän on höperöpäinen. Se lentää niin sukkelaan ja siitä tulee pyörälle. Olenkin sitä varoittanut. Tulee lentää kuten minä lennän, tyyneesti, ilman levottomia mielikuvitteluja".

Tuli hetkiseksi hiljaista rikkaläjän ympärillä. Sen katkaisi kukko:

"Ihmettelen, missä pääsky on talvella. En usko sen juttuihin lennostaan vieraissa maissa. Mutta missähän se on tosiaan talvisin?"

Varis ojensi itseään ja hymähti salaperäisen viisaana. Tepasteli rikkaläjän ympärillä, ollen hyvin olevinaan, ja viimein jatkoi:

"Missäkö pääsky on talvella. Sen harvat tietävät. Minä kuitenkin asian tunnen".

Varis pysähtyi, vilkasi kukkoa, lausuen:

"Sen kuulin vanhalta kissapöllöltä metsässä. Se oli niin vanha, että höyhenet jo alkoivat tippua, ja hyvin viisas. Se kertoi, että ei pääsky minnekään pois lennä syksyllä. Se hautaa itsensä suohon ja nousee sieltä keväällä jutellen kaskujaan muka ihmeellisistä maista, puista ja elävistä.'

"Tosiaan, tehdäkseen itsensä huvittavaksi", kaakotti ankka. "Niin, rouva Varis, kyllä teillä on oi-

Tämä varis ei ole se tuhma varis, josta sadussa puhutaan. Tämä varis on älykäs, kuten varikset tavallisesti ovat.

kein. Tuo pöllön kertomus tuntuu niin todelliselta, että sen täytyy olla totta".

"Minustakin se on aivan uskottavaa", kiekui kukko.

Sika vain ei virkkanut mitään, sillä se oli jo aikaa sitten lakannut kuulemasta keskustelua, joka sitä ei huvittanut, ja tonki pihaton nurmea.

— — —

"Äiti", sanoivat muutamana päivänä tuon jälkeen pikku pääskyt emolleen; "hanhi sanoo, että emme me menekään syksyllä auringon maahan, vaan hautaudumme suohon. Onko se totta?"

Ja toinen pääskyn poika piipitti:

"Niin, ja varis sanoo, ettei maailma ole suurempi kuin minkä hän ehtii päivässä lentää. Onko se totta?"

"Niin, ja kanat sanovat, että sinä meitä narrailet", valittivat toiset pikku pääskyläiset.

"Kuinka te viitsitte kuulla niiden puhetta. Miten uskotte niitä enemmän kuin vanhempianne? Harjotelkaa nyt siipiänne lentoon! Se on pääasia. Sitten saatte nähdä, kuka puhuu totta".

Ja pikku pääskyt harjoittivat siipiään. Niiden voimat kasvoivat, ne lensivät yhä korkeammalle ja kauemmaksi, kauas autereiselle taivaalle, yli metsien, nuolten tavoin.

"Ah miten suuri on maailma", ne liversivät. "Se

onkin niin suuri kuin taatto ja emo ovat sanoneet. Kovin olet tyhmä, varis".

"Minä tyhmä!" kähisi varis, ja olisi hakannut pääskyläisiä niskaan, jos olisi voinut ne lennosta tavata.

"Syksyllä matkustamme pois", ne lirkuttivat. "Yli suuren sinisen veden lennämme ihmemaahan, jossa on paljon auringon paistetta, jossa ilma on lämmin ja kevyt. Oi miten pitkä ja hauska matka siitä tuleekaan!"

"Ei ole sellaista maata", sanoi hanhi halveksien.

"On, on", visersivät pääskyläiset. "Taatto ja emo ovat sen itse nähneet."

"Heillä ei ole siitä todisteita", kirkui kukko vihaisena.

"Aivan niin", röhki sika. "Pääskyllä ei ole todisteita".

SADUN OPETUS:

On myös ihmisiä, jotka umpimähkään langettavat arvostelunsa asioista, joita eivät ensinkään ymmärrä. He eivät käsitä, että maailmassa on paljon sellaista, josta vain tutkimalla ja oppimalla saa tiedon. Varsinkin sosialismin arvostelemisessa näkyy monen ihmisen lyhytnäköisyys. Sitä moititaan, vaikka ei tun-

neta, mitä se tarkoittaa ja mihin se perustuu. Siitä huolimatta kulkee sosialismi kaikissa maissa voittoaan kohti, kuten lensivät pääskyset toisten kateudesta huolimatta kaukaisiin ihaniin maihin.

Tärkeintä on se, mihin itse kykenee.

I s o p o i k a: Minun isälläni on voimaa enempi kuin sinun.

P i e n e m p i p o i k a: Minun isälläni on enempi rahaa kuin sinun.

P i e n i n p o i k a: Minä osaan itse solmia kaulanauhani.

Saippuakuplien puhaltajille

Kirj. Tellervo.

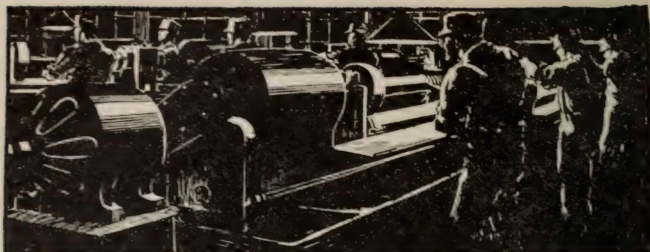
Saippuakuplanen kirkas
hetkessä synnyt ja hajoot.
Hetken loistaa, se virkas,
taas olemattomiin vajoot.

Lapsonen ellös sä ikään
antau narriksi hetken.
Ei ole miesi ei mikään
ken kevytmielin käy retken.

Kuplat särkyi. Elo
vaatavi miehekkyyttä.
Työstäsi heelmiä velo,
joissa on kestävyyttä.

Väkevä, kestävä ollos,
ei toki sortaja heikon.
Hoivaksi aina tullos
kärsivän ihmisveikon.

Työmiehiä koneitten ääressä tehtaassa.

Lasten "ystävä"

Sallikaa lasten tulla minun tyköni, sanoo kapitalismi, sillä heidän työnsä on minulle otollinen. Koska he ovat lapsia, tarvitsee heille maksaa vain pikkuruisen palkkaa ja kuitenkin he nykyaikaisilla koneilla voivat tuottaa suunnattomia rikkauksia.

Nyt minä erityisesti tarvitsen heidän alistuvaista ja halpaa työvoimaansa, sanoo kapitalismi sodan aikana. Sallikaa heidän — valmistaa ampumatarpeita suurta ja ylevää sotaa varten. Minun nöyrät palvelijani kumoavat tarpeen mukaan ne lait, jotka muka lapsia suojelevat ja estävät heitä minun tyköni tulemasta.

Ystäväni toisissa maissa sanovat sodan alkaessa: sulkekaa koulut ja sallikaa lasten tulla minun tyköni!

Ja niin lapset tarjoovat minulle nuoret voimansa ja elämänsä. Ah, mitä rikkauksia ovatkaan he minulle tuottaneet!

Ystäväni tuolla sanovat: On jaloa, on suurta, että äidit lapsineen valmistavat kranaatteja ja kuulia, sillä aikaa kun isät niitä taistelutantereella ampuvat! He tekevät niin ja — me rikastumme.

Ystäväni täällä julistavat: Isänmaa tarvitsee lasten työtä! He tekevät niin, lapset johdetaan tuhansiin tehtaisiin ja kaivoksiin ja — me rikastumme.

Me rikastumme. Me rikastumme kaikkialla enemmän kuin koskaan ennen, huolimatta siitä, mitä toisaalla tuhoutuu.

Mitä siitä, jos miljoonat lapset jäävät ilman koulua. Mitä siitä jos tuhannet ja taas tuhannet tuhoutuvat turmiollisissa töissä, mitä siitä jos miljoonat nä-

Kapitalistit pakottavat tehtaisiin lapsetkin, joiden pitäisi saada kuluttaa aikansa koulussa ja leikkikentillä.

kevät nälkää, mitä siitä jos miljoonat sortuvat sodan uhrina, — se on jaloa uhrausta. Me tarvitsemme sitä.

Meidän uskontunnustuksemme on yleismaailmallinen, se on — raha, meidän omatuntomme on raha, meidän voimamme on raha. Sen avulla me käskemme ja koko maailma tottelee. Te tarvitsette sitä elääksenne sekä sodan että rauhan aikana. Siis: sallikaa lasten tulla meidän tykömme, kun me avaamme tehtaan portit!

Poikanen, jonka on pakko
tehtä raskasta kaivostyötä.

Nuori orja

Kirj. Mikael Rutanen.

Isä kuoli, äiti kuoli,
kääntyi elon nurja puoli.
Loppui hältä vapaat hetket,
loppui hyväilyt ja retket,
kaikkos varhain kevät, ilo,
häipyi leikkitanner silo.

Nyt on orpo, Oiva parka,
eessä elon kylmä sarka.
Hennoin voimin häärii työssä,
hoippuu vaivojensa yössä;
päivät pitkät, synkät illat,
särkyi toivojensa sillat.

Korviin kylmä käsky soipi,
lapsi raataa, ahkeroipi.
Voimat heikot, ikä nuori,
sydämmess' on lyijyvuori.
Ohimoilta vuotaa hiki,
nyt on uupumus jo liki.

— —

Muistuu äidin vaikeroivan
opetukset mieleen Oivan:
"Lapsi, kerran mieheks vartut,
toisen työhön käsin tartut,
vaadi oikeutta työhön —
ällös sorru sorron yöhön!"

Grotte viilsi nuorta lihaa,
sydän pieni sykki vihaa.
Näin hän lausui lapsen suulla,
sen sai sortajansa kuulla:
— Kerran, kerran, kavahtakaa,
oikeutta orjat jakaa!

Kerran meistä pienimmistä
kosto nousee! Sortajista,
jotka imee meidän verta,
tultava on loppu kerta!
Kerran, kerran, kavahtakaa,
orjat iskee voiman takaa!

"Miltähän maailma näyttäisi, jos sitä katsoisi korkealta", jatteli sammakko. Ja kiipesi sitten sienen päälle katsomaan maailmaa.

Kilpailu

Kerran tapasi heinäsirkka sammakon niityllä.

— Haluaisitko kilpailla kanssani, haastoi sirkka sammakolle.

— Miks'ei, vastasi sammakko. Aikaahan tässä näkyy olevan. Missä urheilussa sitä kilpailtaisiin?

— Hypyssä, sehän on meidän kummankin erikoisala, vastasi sirkka.

— No aletaan siis, virkkoi sammakko.

Ja niin he alkoivat. Mutta kun sammakon joka

hypyn jälkeen täytyi levähtää, oli siis luonnollista, että hän joutui häviön puolelle.

Heinäsirkka sammakon häviämisestä kovin ihastui ja iloansa hän osoitti hyppelemällä.

Sammakko ei ollut millänsäkään, vaan hyppeli hänkin milloin jaksoi. Näin he hypellessään joutuivat lätäkön reunalle.

— Hypätäänpä yli lätäkön, ehdotti sammakko.

— Se on liian leveä, sanoi sirkka.

— Ho, hoo, ei ollenkaan, sanoi sammakko. Jos olet niin kehno, ettet uskalla, niin jää rannalle, minä aijon kuitenkin yli. Ja samalla sammakko hyppäsi, mutta pudota molskahti lätäkköön.

— Huono hyppy, ilakoi sirkka.

— Tee sinä parempi, jos kykenet, kehoitti sammakko.

Sirkka alkoi hijoa takajalkojaan ja sitten hän ponnistaikse, otti oivan hypyn ja — loiskis. Hänkin putosi lätäkköön.

— Huono hyppy, sanoi sammakko. Koetetaan kumpi ennen lätäköstä ylös pääsee.

Mutta kovasti oli sirkan koivet lätäköin liejuun vaipuneet. Hän ei päässyt ylös.

— Auta minua armies ystävä, hän pyysi sammakkoa.

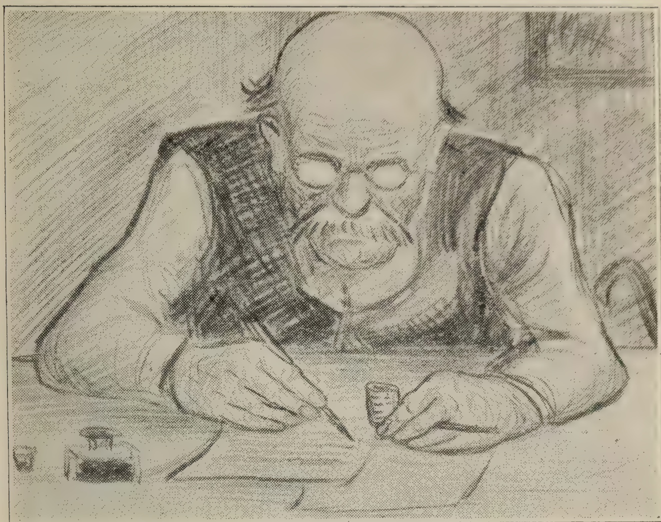
Tämä auttoi ylös sirkan ja vei rannalle.

— Se elämän kilpailussa voittaja on, joka liejustakin omin voimin ylös pääsee, uhoili sammakko.

— Hyvin teit ja jalosti, kun pelastit henkeni, virkkoi sirkka. Mutta uhosi hämmentää jaloa tekoasi.

Heinäsirkka.

Isoisän testamentti

Kirj. Hilda Tihlä.

Iso-isä halusi kynää ja paperia. Hän tahtoi ennen kuolemaansa kirjoittaa testamenttinsa.

Isä antoi paperia ja kynän, äiti asetti isoisän mukavasti istumaan. Sitten he katsahtivat toisiinsa, ja pieni Heikki huomasi, että isää ja äitiä nauratti.

Se ei ollut Heikin mielestä oikein. Mitä nauramista siinä nyt oli, että isoisä tahtoi kirjoittaa testa-

menttinsa, kuten hän oli kuullut tekevän muidenkin, jotka tietävät pian kuolevansa. Heikkiä harmitti niin, ettei hän voinut olla moittimatta äitiä ja isää. Isoisä oli vanha ja kuuro, sentähden uskalsi Heikki hänen aikanaan sanoa:

— Te teette pilkkaa isoisästä ja se on väärin, sillä isoisä on hyvä.

Isää yhä nauratti, mutta äiti muuttui totiseksi ja sanoi:

— Olet oikeassa, poikani. Kuitenkaan emme pilkataksemme nauraneet isoisälle, meitä vaan huvitti se, että hän tekee testamenttia.

— Mitä huvittavaa siinä on? kysyi Heikki.

— Siinä on huvittavaa se, vastasi isä yhä nauraen, että isoisällä ei ole mitään, jota hän voisi kuolemansa jälkeen kenellekään lahjoittaa.

— Vaari on vanhuuden höperö, virkkoi äiti, antaa hänen olla ja tehdä mitä haluaa.

Sen enempää ei asiasta sillä kertaa puhuttu.

Isoisä kirjoitti ja kirjoitti. Monta päivää hän piirteli paperille kirjaimia, joita hän vasta vanhalla iällään oli oppinut tekemään. Vaivaloista oli kirjoitustyö vanhukselle ja kankeasti kävi ajatuksien asettaminen paperille.

Välinpitämättömiä olivat isä ja äiti ensin vaarin testamentin teolle, mutta huomatessaan, miten kärsivällisesti ja innokkaasti sairas vanhus kirjoitti, alkoivat he vähitellen keskenänsä keskustella asiasta:

— Eihän sitä tiedä, jos hyvinkin on vaarilla pennejä takanaan.

— Ihmeellisempiäkin asioita on maailmassa tapahtunut.

He alkoivat kiintoisesti seurata vanhuksen testamentin tekoa.

Vihdoin testamentti oli valmis. Isoisä pani sen koteloon ja kirjoitti osotteen:

Poikani pojalle Heikki Aholalle. Avattava kuolemani jälkeen.

Heikki mietiskelee, paljonko rahaa isoisä on hänelle määrännyt.

Usein Heikki mietiskeli, paljonko rahaa isoisä hänelle on määrännyt. Ehkä kaikki rahansa. Silloin hän, Heikki, olisi rikas poika, sillä vähää erää ei testamentilla lahjoiteta, se annetaan käteen...

Heikki ostaisi isälle, äidille ja itselleen hyvät vaatteet ja hyvää ruokaa. Äidin ei tarvitsisi aina rahan menoa surra, ja isä saisi ensi kesänä olla kuukauden työlomalla voimia itselleen keräämässä.

Mitähän toiset pojat sanovat, kun näkevät hänet rikkaana... Sääli Uunoa, jolla oli vain kipeä, köyhä äiti ja jonka täytyi iltasin käydä kadulla sanomalehtiä myymässä. Uunolle Heikki päätti antaa ainakin sata dollaria... Voi, jospa hän uskaltaisi Uunolle nyt jo ilmaista asian! Se tulisi niin iloiseksi, — mutta hän ei tohtinut hiiskahtaakaan, sillä isä ja äiti olivat ankarasti häntä kieltäneet isoisän testamentista kenellekään puhumasta.

Heikki hillitsi siis kielensä ja oli vaiti. Mutta sitä enemmän hänen omat ajatuksensa pyörivät tuon suuren salaisuuden vaiheella.

Raha-asioihin Heikki niin kiintyi, ettei hän enää ollenkaan muistanut isoisää. Ei hän enää, kuten ennen, istunut isoisän sairasvuoteen ääressä, vaan kuljeskeli mieluisammin pitkin kaupunkia myymälöiden akkunain edessä katselemassa, mitä hän sitte, kun testamentti avataan, ostaa.

Hän näki paljon mieluisia tavaroita, joita hänen sydämmensä halusi. Erään kellokaupan akkunassa oli

kauniita kultakelloja. Sellaisen hän ostaa isälle ja itselleen...jo Uunolle hän ostaa hopeaisen. Pysähtyipä hän naisten hattukaupankin akkunan eteen ja valitsi äidille suuren, leveän, höyhentöyhtöillä koristetun hatun. Ja joskus hän jo kuvitteli kivitalonkin ostamista.

Kyllähän maailmassa näkyi tavaraa olevan, sen huomion Heikki teki.

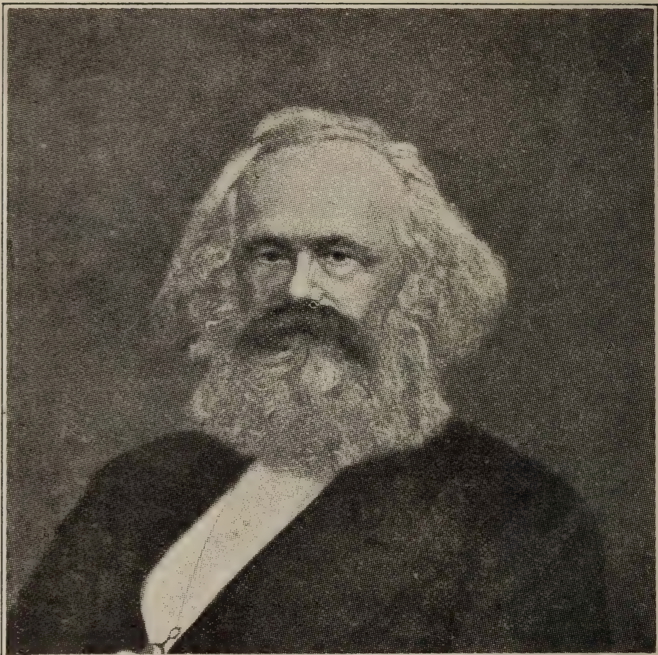
Heikin kunniaksi voimme mainita, että isoisän kuolemaa hän ei ollut kertaakaan toivonut. Rikkaus ei vielä ollut tunkeutunut sydämeen, eikä päässyt sen kautta suoniin puhdasta verta pilaamaan, vaan se asusti vain pinnalla.

Eräänä aamuna isoisä kuitenkin kuoli, nukkui rauhallisesti iäiseen uneen.

Isä ja äiti itkivät. Heikin oli kovasti ikävä, mutta itkeä hän ei voinut. Hän ei käsittänyt, miksi ei kyyneleet tulleet silmiin. Ehkä johtui se siitä, että isoisä nukkui niin rauhallisesti ja näytti niin tyytyväiseltä.

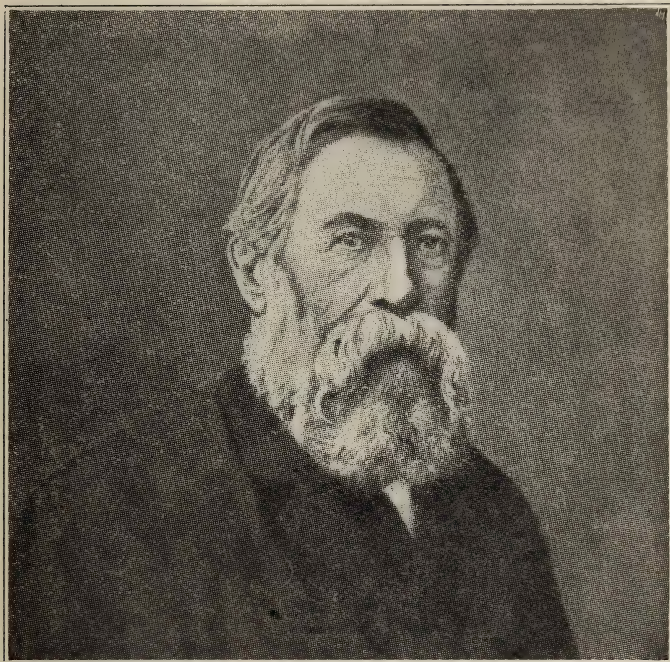
Pariin päivään Heikki ei muistanut testamenttia. Hän muisti vain, miten hyvä isoisä oli aina hänelle ollut. Hautausmaalla vasta, kun miehet mullalla peittivät haudan, Heikin mieleen juolahti, että hänen on asetettava iso, arvokas muistopatsas isoisän kaudalle. Ja silloin hänen mieleensä tuli testamentti.

Nyt hän siis oli rikas. Heikin mielikuvituksessa

Karl Marx

on opettanut työläisille, kuinka sitä **taistelua** on käytävä, josta isoisä testamentissaan puhuu pikku Heikille. Tämän asian opettamiseen käytti Marx koko elämänsä. Marx on kuollut ennenkuin tämän kirjan nuoret lukijat ovat syntyneetkään, mutta Marxin **opetukset elävät ja** auttavat työläisiä taistelussa kapitalisteja vastaan tänäkin päivänä. Marxin kirjottamat kirjat ovat työläisille parhaita kirjoja mitä on olemassa. Kapitalistit vihaavat Marxin kirjoja.

Fredrich Engels

oli Marxin paras toveri. Yhdessä he miettivät ja tutkivat, miten työläiset voisivat päästä vapaaksi kapitalistien orjuudesta. Ja he huomasivat, että ainoa keino työläisille on se, että he **kaikki ovat yhtä puolta,** sillä kaikki kapitalistitkin ovat yhtä puolta. Sen vuoksi opettavat he: **"Kaikkien maitten työläiset liittykää yhteen!"** Kaikissa maissa onkin jo työläisiä, jotka ymmärtävät tätä neuvoa seurata, ja kun sellaisia työläisiä tulee vielä enemmän, niin silloin tulee kapitalisteille lähtö.

oli isoisän perintö kasvanut tavattomasti. Hän tunsi nyt olevansa maailman rikkain mies.

Haudalta kotiin saavuttua hän heti muistutti isää testamentista. Ihme ja kumma! Isä totteli heti Heikkiä, avasi piirongin laatikon ja otti sieltä esiin kotelon. Heikki näki, että isän kädet hiukan vapisivat, kun hän kotelon avasi.

Sitten isä alkoi tavaten lukea, ja tällainen oli se asiakirja, jonka Heikki nyt kuuli:

Testamentti.

Rakas poikani poika Heikki. Kun luet tätä minun testamenttiani, ei minua enää ole maailmassa. Minä olin, mutta nyt ei minua enään ole.

Elon aikaa sain määrätyn osani, mutta maailma ei minulle antanut sitä osaa, joka minulle kuului. Olin vieras, orja maailmassa.

Orjan tavoin raadoin, en kunnioittanut itseäni, enkä sitä työtä, jonka tein ja jonka hedelmät joutuivat vieraan hyväksi.

Syy oli minussa itsessäni. En ymmärtänyt paremmin, en tietänyt toisin. Olin orja ja hartioillani kannoin orjan ahdasjärkistä päätä.

Niin mielelläni olisin tahtonut jättää työni tulokset omaisilleni. Jos itse olisin saanut käyttää sen jättiläistyön, jonka elämäni kuluessa tein, niin sinun tulevaisuutesi olisi nyt valoisa. Sinulla olisi tilaisuus saa-

da oppia ja tietoja. Voisit iloita elämästä ja sinulla olisi aikaa nähdä, minkälainen maailma on.

Minusta tuntuu tätä kirjoittaessani, niinkuin ei minua olisi ollutkaan, niinkuin en olisi elämääni elänytkään. Tunnen ääretöntä halua saada elää ja iloita, minäkin. Ja kun en ole tietänyt, enkä ymmärtänyt elää, niin siksi alan nyt elää sinussa.

"Taistellaan yhdessä!"

Kun Amerikan työläinen sanoo sillä tavalla Europan työläiselle, niin silloin on kapitalisteilla hätä. Katso kuinka pieniltä ja pelästyneiltä kapitalistit näyttävät taisteluun nousseiden työläisten rinnalla!

Orjan ruumiin saavat peittää multaan. Sen, mitä minussa on hyvää, annan minä sinulle.

Heikki, tämän testamentin kautta annan minä sinulle esi-isiesi työn tulokset. Käytä niitä tulevien sukupolvien siunaukseksi.

Mutta minä jätän sinut hyvin pimeään ja petomaiseen maailmaan. Se ei ole vapaehtoisesti tunnustava tätä testamenttia, eikä luovuttava sinulle sinun perintöosaasi. Sentähden sinun tulee *vaatia,* mitä sinulle oikeutta myöten kuuluu. Sinun on *taisteltava* itsellesi esi-isiesi ja oman työsi tulokset.

Että sinä paraiten voisit käydä taisteluasi ja ymmärtää, miten sinun on meneteltävä, tahdon antaa sinulle muutamia ohjeita.

Tämä maa kuuluu kaikille. Jokaisella, joka tähän maailmaan syntyy, on oikeus elämiseen. Ja niinkuin maan mato kaivaa multaan itselleen kulkuväyliä, joita sen on oikeus kuljeskella, niin on ihmiselläkin oikeus maan multaan. Se, joka toiselta riistää tämän oikeuden, tekee lähimmäisensä orjaksi, riistää häneltä vapaan elämisen mahdollisuuden, salpaa tien onneen ja iloon, avaa surujen ja itkujen vuolaat virrat. Hänen rikoksensa on äärettömän suuri, sillä hän häpäisee ihmisyyttä, hän pilkkaa elämän pyhää lakia.

Siis: jos kohtalon oikukas käsi tahtoisi johtaa sinua lähimmäistesi hiestä ja verestä koottuun varallisuuteen, niin älä anna sen johtaa itseäsi. Repäise itsesi irti ja kulje totuuden ja oikeuden polkua.

Rakasta lähimmäistäsi niinkuin itseäsi ja kunnioita itseäsi yli kaiken!

Itsekunnioitus on tie onneen ja tietoon. En tarkoita sellaista itsensä kunnioittamista, jolla joutilaat

Kapitalistit koettelemassa miltä työn teko tuntuu.

Venäjän työläiset suuttuivat olemaan kapitalistien komennettavana ja kiusattavana. He sanoivat: "Me tahdomme itse pitää työmme tulokset, ja jos te, kapitalistit, haluatte saada ruokaa ja vaatteita, niin tehkää työtä niinkuin mekin työläiset teemme." Ja työläisiä, jotka siten sanoivat, oli niin paljo, että kapitalistien oli pakko totella. Mutta vastenmielistä oli heille työ, ja monet karkasivat sellaisiin maihin, joissa kapitalistit voivat vielä laiskana elää.

narrit itseään toisilla ihmisillä kunnioituttavat. Vaan se, jota minä tarkoitan, on tämä: tee aina työsi huolellisesti ja tarkkaan, kuin olisi se tärkeintä maailmassa, ja anna työllesi myöskin arvo sen mukaan. Ainoastaan *työn* kautta on meillä oikeus ravintoon, lepoon, iloon, onneen. Jota kunnollisemmin me työtämme teemme, sitä suuremmat olkoot vaatimuksemme. Minä en sitä eläessäni ymmärtänyt. Tein paljon työtä, mutta en antanut työlleni arvoa. Tyydyin huonoon asuntoon, huonoon ravintoon, pitkään työpäivään, sieluttomaan olemassaoloon maan päällä. Vahinkoa olen siten tuottanut muille, itseäni häväissyt.

Puute, kärsimykset, huonot vaatteet, kurjat asunnot ovat häpeäksi ihmiselle. Tyytyväisyys on tietämättömyyden seuralainen. Ken tyytyy asumaan maakuopassa, ei se itselleen huonetta rakenna, ken tyytyy kivipalaseen, ei se viitsi ojentaa kättään hedelmiä ottamaan. Joka tytyy viluun, ei se itselleen vaatteita valmista.

Kuten tietämättömyyttä seuraa tyytyväisyys, niin seuraa tyytyväisyyttä herkkäuskoisuus, ne kolme kulkevat käsikädessä. Herkkäuskoinen ihminen luulee, että toinen tarvitsee niin paljon, mutta että itse hän ei mitään tarvitse. Herkkauskoinen ihminen on keinottelijan narri.

Siis, pojanpoikani, vältä tyytyväistä mieltä, äläkä ole herkkäuskoinen.

Kun sinä siis kunnioitat itseäsi pyhänä olentona

ja lähimmäistäsi itsesi vertaisena, kun sinä kunnioitat kaikkien luotujen olentojen elinoikeutta elämän pyhänä lakina ja vältät tyytyväisyyttä ja herkkäuskoisuutta, silloin sinun on mahdoton poiketa pois tai jäädä taistelusta.

Että sinä voisit taisteluasi käytännöllisesti ja menestyksellä käydä, on sinun liitytettävä köyhälistön punalipun alle.

Siellä kulje horjumatta, pelotonna, vilkuilematta oikealle tai vasemmalle, suoraan totuutta, oikeutta, perintö-osaasi kohden.

Tästä leikistä tykkäävät lapset hyvää, mutta portin saranat pahaa.

Tämän olen minä itse, kuolema silmieni edessä, omalla kädelläni kirjoittanut.

Ananias Niklaanpoika Ahola.

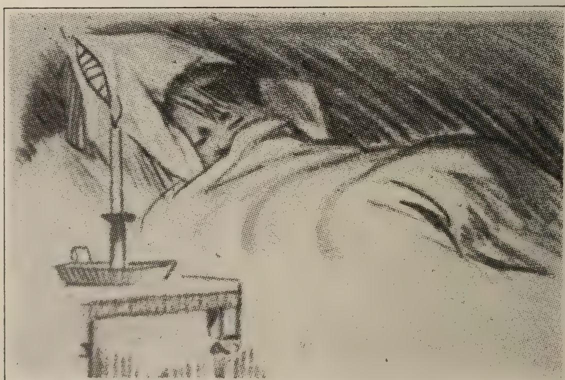
Isän käsi vaipui alas. Hän oli kalpea ja juhlallisen näköinen.

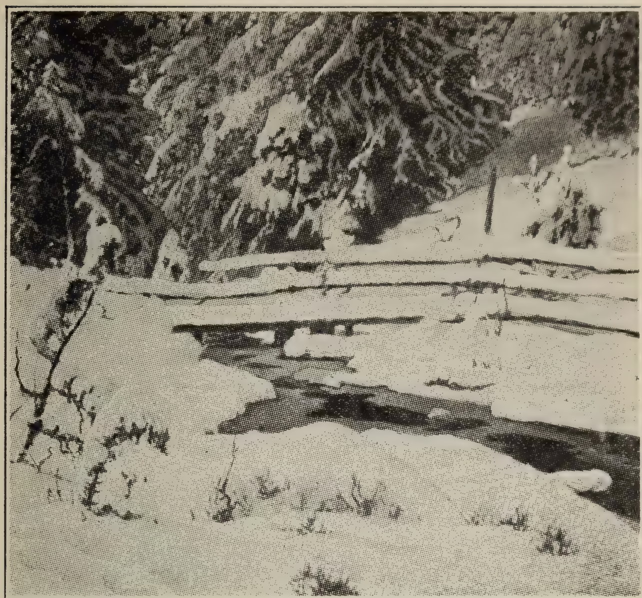
— Ymmärrätkö sinä, mitä vaarin testamentti sisältää?

— Ymmärrän, vastasi Heikki. — Ja minä lupaan täyttää isoisän toivon.

Koko illan mietiskeli Heikki isoisän sanoja, ja mentyään vuoteelleen ja pantuaan silmänsä kiinni, sanoi hän vielä itsekseen:

— Olen iloinen, ettei isoisän testamentti sisältänytkään rahaa.

Metsä joulun tienoissa.

Tuomolan Tahvon jouluaatto

Kirj. Vesikko.

Tämä juttu tapahtui siihen aikaan kun Mäntylän tienhaarassa oli suuri lumiukko ja Tuomolan Tahvon isä ampui suuren, pyöreäsilmäisen jäniksen juhlapaistiksi.

Oli joulunaatto ja kova pakkanen. 12-vuotinen Tahvo laitettiin kelkalla hakemaan kylästä pahnoja ja samalla viemään Aittolan emännälle hänen isänsä tekemät tallukkaat. Vilu puri pojan varpaita, mutta kun hänellä oli kepeä jalan nousu, niin siinä ne lämpenivät.

Tahvo ajatteli tätä juhlan aikaa. Viime jouluna oli hän saanut äidiltä nauhallisen vesirinkeliä ja isältä — remmiä. Tämä viimeinen lahja siitä, kun Tahvo oli vahingossa kaatanut maitotörpön uunin päältä lattialle. Mitähän nyt mahtoi saada?

Tahvo oli juuri kulkenut vähän matkaa lumiukon sivutse, kun tiellä kelletti suuri hevosenkenkä. Tahvo otti sen käteensä ja ajatteli: totta totisesti olen minä

"Tiellä kelletti suuri hevosenkenkä."

onnellinen ja onnellisempi kuin "karvari kuollessaan." Löydän hevosenkengän ja ihan keskeltä tietä, josta sen olisi voinut hevonen itsekin löytää. Mutta minua näyttää aina onni seuraavan, jos ei huono, niin sitten hyvä, tuumi Tahvo kyläänpäin tallustellessaan.

Tahvon kintaat tulivat tosin kylmiksi hevosenkengästä, vaikka sen olisi luullut lämmittävän, sillä eihän niitä muuten hevosillakaan pidettäisi.

Kun Tahvo tuli taloon, paleli hänen toista kättään aimo tavalla. Pian Tahvo sen kuitenkin unohti lämpimän uunin edessä, joskin sitä kinnermöitsi kotvasen aikaa.

Emäntä antoi tallukoista Tahvon pussiin kaurarvyniä puuron keittoa varten ja pistipä vielä makupalaksi sian takapotkusta vaaksan pitkän pätkän.

Ohhoh, olipas se metkaa, iloitsi Tahvo; mitä minä mahdankaan vielä saada hevosenkengästä!

— Kuulkaapas emäntä, selitti hän: löysin tämän hevosenkengän, ja kyllä sen lumiukkokin näki, etten minä sitä hevosen jalasta vetänyt, se on totta. Jos emäntä antaisi tästä vähän voita taikka lanttua, niin kyllä minä sen myisin, koska meillä ei ole hevosta ja kissa on tottunut olemaan ilman kenkiä.

Emäntä nauroi haletakseen: hän laajeni ja lellui kuin seppä Hamarin palkeet.

Tahvoa alkoi hävettää ja hän kääntyi uuniin päin, sillä niin koski häneen emännän nauru.

Siihen tuli isäntä, jolle emäntä näytti Tahvon

tuomaa kenkää ja alkoi nauraen kertoa tämän tekemää tarjousta.

— Sehän on meidän tamman kenkä, kyllä se siitä olisi itsekin löydetty, sanoi isäntä.

Tahvo purskahti itkuun ja näytti kämmentään, jossa oli valkonen viiru. — Tuommoiseksi palellutti kätenikin...

— No annetaan hänelle nyt voileipä, ettei porullaan herätä lasta, sanoi emäntä.

Sen jälkeen emäntä meni ja teki Tahvolle voi-

Emäntä antaa Tahvolle voileivän.

leivän, joka oli kuin kuu — ohut, kiverä ja valkonen. Se tuoksui niin kuminoille, että Tahvon täytyi sitä haistaa ja milteipä maistaa. Kuitenkin muisti hän isomman veikon, jolla oli jalka kipeänä, pienen siskon, joka ei vielä saanut kovasta leivästä irti, ja isän ja äidin — kaikille hän päätti voileivästään jakaa.

Tahvo teki kuormansa, pani oljet kelkkaan ja niiden päälle ryynipussin. Kelkan jutkon veti olkansa yli ja alkoi kotiin kävellä voileipä kädessään. Aivan tuppasi laulattamaan, niin tuntui lystiltä.

Mutta tiellä tuli Tahvoa vastaan hirveän suuri koira, joka hotasi kitaansa hänen koholla olevasta kädestään koko voileivän ja liki piti ettei käsi mennyt samaa tietä.

— Voi sutta, minkä teki! Voi, voi! huusi hätääntynyt Tahvo. Mutta sitä hänen ei olisi pitänyt tehdä, sillä sen kuuli nyt ohitse ajava herra, jonka rakas koira tämä elukka oli.

— Tukitko suusi! herra tiuskasi. Etkö tiedä huutia, nulikka, kun tuolla tavalla kiljut. Sanon isällesi, jahka hänet näen.

Samalla löi hän hevostaan, joka aisalla tölmäsi Tahvon kuorman kumoon, jolloin ryynipussi halkesi ja ryynit valuivat hankeen. Hän oli taas siinä lumiukon kohdalla, josta se hevosen kenkä löytyi, ja ukko katsoi häneen sysimustilla silmillään uhkaavasti. — — Jos Tahvolla olisi ollut kilometrin levyinen suu, olisi hän nyt sen täydeltä huutanut, niin tuli porua kurkusta.

Nyt ei tarvinnut hävetä, kun ei ollut muita kuin lumiukko kuulemassa.

Tahvo itki ja korjaili kuormaansa, kunnes äiti näki hänet kotimäelle ja juoksi hätään. Hän koetti lohduttaa poikaansa, keräsi ryynit hangelta esiliinaansa ja auttoi kelkkaa kotia, sillä Tahvo oli paleltumaisillaan.

Kaiken yötä näki Tahvo sitten unta, milloin koirasta, milloin herrasta. Väliin heräsi hän miettimään: mitähän varten ei saa huutaakaan, vaikka koira voileivän vie...

Ihanneliiton laulu

Kirj. Lauri Soini.

*Kas kaukana kirkasna kimmeltää
säde-säihkyntä toivojen tähden,
yli ylhien vuorien himmeltää
kuni kutsuen silmämme nähden.
Se kutsuvi rientohon virkeään,
ihanteitten ja oikean etsintään.*

*Me nousemme vierua vuoren sen
päin puhtaita kukkuloita.
Jos tiemme on jyrkkä ja murtoinen,
ei estehet mieltämme voita.
Me vuorehen vuolemme askeleet
ja nousemme jylhätkin jyrkänteet.*

Me lapsoset koittavan huomenen,
me seisomme juurella vuoren
ja katsomme toivoen, uinaillen
sitä tähteä kansan nuoren.
Ja toivomme tähteä nähden näin,
me mielimme astua ylöspäin.

Elinilmamme noustessa puhdistuu
ja seestyvi selvemmäksi,
ja veljeysuskosta laulaa suu,
käy mielikin lempeäksi.
Alas kauaksi turmion alhot jää,
yhä ylemmäs joukkomme yllättää.

Mut kerta kun joudumme huipulle
ja löydämme lakean laajan,
me veljiksi, siskoiksi liitämme
sen keskelle parvemme taajan.
Ja joukkoa suurta ja sopuisaa
ihanteittemme aurinko kirkastaa.

“Olenko minä veljeni vartija?”

Vuosia sitten kuuluisa englantilainen taidemaalari Dollman maalasi taulun “Olenko minä veljeni vartija”, josta taulusta tämän kirjotuksen yhteydessä esitetään valokuvajäljennös. Kuvassa, joka aikoinaan herätti suurta huomiota Englannissa ja palkittiin Lontoon Royal Museumissa, esitetään joukko kodittomia ihmisraunioita nukkumassa puiston penkillä Thames-joen rannalla, Lontoossa. Kolme ensimäistä ihmisvarjoa ovat rahaa, ruokaa ja kotia vailla olevia työläisiä. Neljäs on erotettu sotilas, jonka repaleiseen pu-

seroon on kiinnitetty palveluksesta saatu metalli, viimeinen side, joka yhdistää hänet "kunnialliseen" yhteiskuntaan. Äärimäisenä oikealla on maalainen, hänen vaimonsa ja lapsena, jotka ovat vaeltaneet maakyliltä maailman kaupunkiin turhaan työtä etsimään. Taustalla Lontoon sumun takaa loistaa Hotel Savoy'n kirkkaat valot, hotellin, jossa rikkaat ja elostelijat haastavat kalliista illallisistaan ja ihanista viineistään.

Brittiläinen opetuskomissioni vuonna 1911 lahjotti tämän paljon puhuvan taulun New Yorkin asukkaille, mutta se ei ole osaksensa saanut taiteen ja valistuksen harrastajien suosiota. Washington Irving korkeakoulun johtaja määräsi taulun poistettavaksi sanotun oppilaitoksen juhlasalin seinältä, koska se johtajan mielestä on "halventava" luonteeltaan ja koska sillä on "sairaaloinen vaikutus hänen oppilaisiinsa."

Ne syyt, työttömyys, liian pitkä työpäivä ja riittämättömät palkat silloin kun työtä on saatavissa, joiden kaikkien yhteisistä seurauksista taiteilija on tauluunsa inspiratsionin saanut, saavat olla rauhassa. Ne eivät paina opettajiemme ja kansankasvattajiemme mieliä ja heidän elämäänsä synkennä. Niitä ei katsota "rappeutuviksi". Mutta kuva, jossa näiden syiden seurauksia, joita on tuhansia juuri New Yorkin kaduilla ja puistoissa, on luonteeltaan "rappeutunut" ja vaikuttaa "sairaaloisesti katsojiin".

Miksi? Miksi sitä, jota on joka päivä nähtävänä kaduilla, ei saa nähdä kouluissa?

Syy siihen, miksi taulu opistosta poistettiin on siinä, että se herättää huomiota, että sen luonne on agiteeraava. Sen näkeminen johtaa ihmiset, kunnialliseen yhteiskuntaan kuuluvatkin, ajattelemaan ja ajattelu on vaarallista. Porvarillinen yhteiskunta ei pelkää mitään niin paljon kuin itsenäisesti ajattelevia ihmisiä.

Amerikalainen rahavalta ja sen palvelijat kunnioittavat taidetta ja kuuluisia nimiä vain sikäli kun taide käypi heidän väreissään ja kun nimien omistajat myyvät taiteensa palvelemaan heidän etujansa.

Polttopuita keräämässä, kun vanhemmilla ei ole varaa ostaa hiiliä, vaikka molemmat tekevät työtä aamusta iltaan.

Lapsi ja lintu

Kirj. Suoma Nordman.

Lintu pieni, keltahöyhen
häkissänsä visertää.
Lapsi rientää kysymähän:
"Ilostako laulat sä?"

Lintu vastas: "Milloin vanki
ilosta vois laulella!
Häkki raukan ilot poistaa
kaipuuks' muuttaa laulunsa."

"Kuinka soiskaan säveleeni,
jos ma vapaa olisin!
Metsässä jos vapahana
lauleleisin, lentäisin!"

Lapsi linturukkaa sääli,
häkin kantoi ikkunaan.
Avoi sen ja lintu lenti
viserrellen riemussaan.

Äiti huomaa lapsen teon,
alkaa siitä torua.
Lapsi vastaa lapsen lailla:
"Häkkihin nyt sulje ma!"

Minä en pelkää mitään

Satu, kirj. Mamim-Sibirjak.

Jänis syntyi metsässä ja oli aivan arka. Jos jokin oksa risahtaa, lintu lennähtää tahi lumipallero putoaa puusta — jäniksen järki on jo kantapäissä.

Jänis pelkäsi yhden päivän, pelkäsi kaksi päivää, pelkäsi viikon, pelkäsi vuoden; vaan sitten kasvoi hän suureksi ja äkkiä kyllästyi hän pelkäämiseen.

— Minä en pelkää mitään! — huudahti hän niin, että läpi metsän kajahti. — Enpä pelkää mitään ja siinä kaikki!

Tämän kuultuaan tulivat kokoon vanhat jänik-

set, juoksivat kokoukseen pienet jänispojat, kömpivät siihen vanhat jäniksettäretkin — ja kaikki kuuntelemaan, kuinka kehuu itseään Pitkäkorva, Vinosilmä, Lyhythäntä-jänis, — he kuuntelevat eivätkä usko omia korviaan. Ei kuultu ennen maailmassa sellaista, ettei jänis pelkäisi ketään eikä mitään.

— Hei, sinä vinosilmä, etkö sinä pelkää suttakaan?

— En pelkää sutta, en kettua, en karhua, — en pelkää ketään!

Karhu.

Tämäpä oli vallan hauskaa. Nuoret jänikset peittivät kuononsa etukäpälillään ja nauraa hihittivät, nauroivat hyvänluontoiset vanhat jäniksettäret, hy-

mähtivät vanhat ukkojäniksetkin, jotka olivat olleet ketun kynsissä ja sudenhampaita kokeneet. Oikeinpa naurettava jänis oli tuo! Voi miten naurettava!... Ja kaikilla tuli äkkiä hauska olo. He alkoivat hypellä, tehdä kuperkeikkoja, juosta kilpaa, — näytti siltä kuin kaikki olisivat menneet järjiltään.

— Mitäpä tuossa kauan jutella! — huusi jo vallan uljastunut jänis. — Jos minulle sattuu vastaan susi, syön minä sen itse...

— Voi, miten hauska jänis! Voi kuinka hän on hupsu!...

Kaikki näkivät, että hän on sekä hauska että hupsu ja kaikki nauroivat.

Jänikset huutaessaan mainitsivat sutta, vaan susipa olikin jo ihan lähellä.

Kuljeskeli, kulkea käyskenteli metsässä omilla susiasioillaan, tuli nälkäiseksi ja juuri oli ehtinyt ajatella: "Olisipa hyvä syödä jänis", — kun kuuli, että jossakin hyvin lähellä jänikset huutavat häntä, harmaata sutta.

Susi hiipi ihan lähelle leikkiviä jäniksiä ja kuuli kuinka he hänelle nauroivat, ja eniten heistä Vinosilmä, Pitkäkorva, Lyhythäntä, kehuja-jänis.

— "Hei, veikkonen, odotahan, sinutpa minä syönkin!" — ajatteli harmaa susi ja kävi tarkastamaan, mikä jänis se kehuu urhoollisuuttaan.

Jänikset eivät huomanneet mitään, vaan iloitsivat entistä enemmän. Meni niin pitkälle, että kehuja-

jänis hyppäsi puun kannolle, istahti takaraajoilleen ja jutteli:

— Kuulkaa te, pelkurit. Kuunnelkaa ja katsokaa minuun. Minä heti näytän teille erään tempun... Minä — minä — minä...

Siinä kehujan kieli ikäänkuin jähmettyi, sillä hän huomasi päällensä katsovan suden. Toiset eivät sutta huomanneet, vaan hän huomasi eikä enää uskaltanut hengähtää.

Susi.

Sitten seurasi kerrassaan tavaton seikka. — Kehuja-jänis ponnahti ylös kuin pallo ja pelosta putosi suoraan suden leveälle otsalle, pallona vierähti suden selkää pitkin, pyörähti vielä kerran ilmassa ja sitten pötki käpälämäkeen sellaista vauhtia kuin tahtoisi hän päästä oman nahkansa sisästä.

Kauan juoksi onneton jänis, juoksi siksi kunnes lopulta voimansa loppuivat.

Hänestä tuntui kuin susi yhä juoksisi hänen kintereillään ja tuossa tuokiossa tempaisi hänet hampaisiinsa.

Vihdoin raukka uupui ihan, sulki silmänsä ja lankesi kuin kuollut pensaan alle.

Vaan susi tällä aikaa juoksi toiseen suuntaan. Jäniksen pudotessa hänen päälleen tuntui siltä kuin häneen olisi joku ampunut.

Ja susi pakeni pois. Voipihan metsässä löytää paljon muitakin jäniksiä, tämäpä jänis oli jokin hullu...

Muut jänikset eivät voineet kauan pysyä rauhallisina. Heistä jokainen pakeni, mikä pensastoon laukkasi, mikä kannon juurelle piiloutui, mikä kuoppaan vierähti.

Vihdoinkin kaikki kyllästyivät piilottelemiseen ja alkoivat vähä kerrassaan tirkistää esiin.

— Mutta metkastipa meidän Vinosilmä sutta pelästytti! — ihastelivat he taas yhteen tultuansa. —

Jollei häntä olisi, emme elävinä pääsisi. Mutta missä hän nyt on, meidän pelvoton toverimme?...

Kävivät etsimään.

He kulkivat ympäri — mutteipä missään urhoollista jänistä löydy. Olisikohan hänet toinen susi syönyt suuhunsa?...

Lopuksi löysivät hänet makaamasta kuopassa pensaan alla puoli kuoliaana pelosta. Niin, pelosta, — mutta sitäpä eivät he tienneet.

— Uljas poika olet sinä Vinosilmä, vääräsääri! — huusivat kaikki jänikset yhteen ääneen. — Kelpo vääräsääri!... Metkasti olet sinä vanhaa sutta säikähyttänyt. Kiitos, kiitos, veikko! Me luulimme sinun vain kehuvan...

Uljas jänis reipastui paikalla. Kömpi esiin kuopasta, pudisti itsensä, vilkutti silmiänsä ja sanoi:

— Mitä te sitten ajattelitte? Voi teitä, pelkurit!...

Ja tästä päivästä alkaen rupesi uljas jänis itsekin uskomaan, ettei hän todellakaan ketään pelkää.

Susi ihmettelee sitä seikkailuaan "hullun jäniksen" kanssa.

Merileijona.

Kuvia eläinten elämästä

Kirj. A. B. M.

Merileijona ja kalalokki. — Taistelu saaliista.

Merileijona on iso ja voimakas, notkea ja ahnas peto. Tappaa kaloja kuin huvikseen vain. Sen tapana on, kala suussa, nostaa päänsä merestä ja huiskutella saalistansa, ikäänkuin ylpeillen taitavuudestaan.

Silloin kun kalaparvet ovat rannikolla, leijailee lähitienoilla joukottain kalalokkeja. Jolloinkin ne iskevät veteen ja onnistuvat sieppaamaan kalan läheltä vedenpintaa. Mutta verraten harvoin näet lokin itsensä pyydystävän kaloja, sillä se on huono sukeltaja.

Enimmäkseen se vahtailee sorsien ja muitten hyvien sukeltajien kalastelua, ryöstäen saaliin heikommiltaan.

Merileijonalta lokki ei kykene koko saalista viemään. Mutta usein se siitäkin ottaa osansa. Lokki syö kalasta aina ensimäiseksi silmät, sillä niitä se pitää parhaana herkkuna. Monasti lokki, oivalliseen lentotaitoonsa luottaen, uskaltaa lähestyä merileijonaa ja

Taistelua eläinkunnassa.

iskeä sen suussa vielä olevalta kalalta silmät, ennenkuin merileijona ehtii uudestaan sukeltaa veteen.

*

Eläinten kesken vallitsee säälimätön taistelu ja hävytön ryöstö.

Ahneet kapitalistit samaten koettavat toisiltaan anastaa sitä saalista, minkä ensin ovat riistäneet työväen työstä. Sellaista heidän menettelyään sanotaan "kilpailuksi" ja "keinotteluksi". Joskus heidän saalistamishalunsa johtaa verisiin taisteluihin ja suuriin sotiin.

Ihmiselämästä tuollainen eläimellinen ahneus voidaan poistaa viisaan yhteiskuntajärjestelmän avulla: niin että tuotetaan tuotteita ainoastaan kaikkien kussakin yhteiskunnassa asuvien tarpeeksi, eikä kenenkään yksityiseksi voitoksi.

Kotka ja varikset. — Yhteenliittyminen.

Vanhalle varisperheelle — koko paikkakunnan vanhimmalle — oli tapahtunut vahinko, josta sillä oli suuri suru ja joka oli saattanut kaikki naapurit jalkeille, tahi oikeammin sanoen "siiville". Olivat menettäneet yhden poikasistaan — tosin vielä höyhenettömän, mutta isoimman, lihavimman ja pulskimman kaikista. Siitä oli toivottu tulevan ihan isänsä poika — niin se oli ollut hyvä syömään — ja jo senkin tähden

se oli äidin erityinen lemmikki. Mutta nyt se oli joutunut surman suuhun.

Suuri kotka oli löytänyt heidän pesänsä puusta ja siepannut poikasen. Laskeutui meren rannalle, syödäkseen sen siellä.

Mutta vilauksessa oli kotkan ympärille kerääntynyt variksia koko liuta. Vanha äiti-varis, jolta poikanen oli viety, oli kaikkia muita uskaliaampi. Ei näyttänyt välittävän hengestään. Otti vauhtia ylhäältä, iskeäksensä kotkan niskaan. Mutta silloin kotka käänsi hirveän nokkansa sitä kohden. . .varis väisti, kohosi uudelleen korkealle ja koetti iskeä toiselta suunnalta. Kun se näytti alkavan väsyä, ryhtyi vuorostaan isävaris taisteluun, tehden samat temput; senkin väsyttyä, jatkoivat toiset toverit, yksi kerrallaan, kotkan ahdistelua. Sitä ne tekivät tuntikausia, hellittämättä ja antamatta kotkalle tilaisuutta tappaa ja syödä saalistansa.

Kotka olisi helposti voinut saada nujerretuksi yhden variksen, jos olisi kaapannut sen kouriinsa. Mutta se ei uskaltanut. Ympärillä vartova varisparvi odotti juuri sitä, hyökätäksensä silloin joukolla kotkan kimppuun, joka taholta. Yksi varis siinä varmasti olisi menettänyt henkensä, ehkä useampikin, mutta kylläpä olisi myös kotkaa höyhennetty!

Vihdoin kotka väsyi tähän ärsytykseen, väsyi puolustautumaan aina uusilla voimilla uhkaavilta kiusaajilta. Lensi matkoihinsa, jätettyään siihen rannal-

Kymmenen viikon vanhoja kotkan poikasia. Ne eivät osaa vielä lentää, vaan katselevat maailmaa pesästään, joka on seitsemänkymmentäviisi jalkaa korkean puun latvassa, kaukana kaikista ihmisasunnoista.

le tuon sieppaamansa variksen poikasen puolikuolleene. Sen äiti heti lähti sitä viemään takaisin pesäänsä, jossa se lienee vironnut taikka kuollut haavoihinsa — en tiedä, sillä pesä oli niin korkealla, etten viitsinyt sinne kiivetä. Katselin tätä näytelmää Pulteney Pointin majakalla Canadassa muutamia vuosia takaperin. Näin, kuinka sankka varisparvi, ilkeästi raakkuen, vielä saatteli pakenevaa rosvoa kauas merelle.

Kotkaa usein pidetään voiman ja mukamas urhoollisuuden vertauskuvana. Niinpä on kotkan kuva otettu eräitten suurvaltojen vaakunaan. Mutta tositeossa kotka on pelkuri ryöstölintu, joka harvoin rohkenee käydä heikommankaan otuksen kimppuun, jos tämä vaan uskaltaa tehdä vastarintaa. Arkoja jäniksen poikasia ja pieniä lampaan vuonia se kylläkin urheasti ahdistelee, kun nämä eivät millään voi puolustaa itseänsä.

Niin ollen sen kuva siis mainiosti soveltuu saalista aina vaanivien, mutta raukkamaisten sotilasvaltojen vaakunaan — vaikka sitä ei ole siinä mielessä tarkotettu. On vahingossa osuttu ihan oikeaan.

Mutta eipäs kotka ryhdy taisteluun variksien kanssa, vaikka ne ovat sitä monin verroin heikommat. Se tietää, että varikset ovat kaikki yhdestä puolin.

Kertomus varsasta, joka ei sietänyt tunteitaan loukattavan.

Jokainen hevostuntija tietää, että hevonen elämänsä varrella oppii yhtä ja toista; oppii joitakin asioita ilman erityisesti opettamatta, vain omasta kokemuksestaan. Muutamilla vanhoilla työhevosilla on sentähden melkoisesti ymmärrystä ja muistia. Kun ne

Hevonen varsansa kanssa.

työssä ollessaan esimerkiksi kuulevat päivällis- tai iltakellon soivan, on turha vaiva pakottaa niitä enää jatkamaan työntekoa; siitä ei tule mitään.

Mutta hevoset oppivat myös toisiltaan ja toistensa kokemuksista.

Suomessa ollessani minulla kerran oli varsa, erinomaisen kaunis, puhdasrakenteinen ja selväjalkainen; olihan se kalliskin, kun oli kuuluisaa juoksijasukua. Eräänä päivänä aijoin opettaa sille joitakin sirkustemppuja. Olin sitä varten hankkinut pitkän piiskan — en lyödäkseni, vaan paukutellakseni, niinkuin olin nähnyt sirkuksessa tehtävän. Huusin varsan luokseni. Tapansa mukaan se pyyhkäsi kuin myrskytuuli, suoraan kohti, että oikein pelotti. Mutta hurjimmastakin vauhdista se osasi mielensä mukaan pysähtyä. Tanssitin sitä, päitsistä pidellen, ja juoksutin piirissä ympärilläni. Siihen se oli ennestään tottunut ja teki sitä sydämensä halusta. Sitten olin aikeissa ruveta hyppyyttämään sitä poikittain asetetun piiskan yli. Mutta heti kun otin piiskan, se hurjistui. Potki ja riuhtoi kuin vimmattu. Täytyi panna piiska pois, ja kohta oli varsa taas tyyni ja lauhkea kuin lammas. Yritin hetken kuluttua uudestaan ottaa piiskan, antaakseni varsan haistamalla ja huulillaan koettelemalla tutustua siihen. Mutta se ei kärsinyt nähdäkään piiskaa.

Olin varma siitä, ettei tätä varsaa oltu koskaan piiskalla lyöty. Silti se tiesi mikä kapine se oli. Tunsi

sen liiankin hyvin. Se oli nähnyt sitä käytettävän vanhemmille hevosille.

Sitte kun varsa oppi vetämään, oli hauska katsella, kuinka hitaasti se osasi kävellä työreen edessä, korvat luimussa ja allapäin, niinkuin toisetkin työkonit. Tuskin saattoi tuntea sitä samaksi hevoseksi, joka keveissä huvi- tai kilpa-ajovaljaissa liikkui kuin lintu, pää pystyssä ylpeästi kuopien ja korskuen.

*

Se vika varsallani oli, että se oli saanut ihan väärän käsityksen *aitojen* tarkotuksesta. Laitumella ollessaan se piti velvollisuutenaan hypätä yli, missä vain aidan näki. Eikä se ollenkaan valinnut matalampia kohtia. Kuta korkeampi aita, sitä iloisempi loikkaus. Kun pelkäsin sen siinä menossa voivan loukata itseään, päätin viedä sen kesäksi saareen, jossa oli hyvää laidunmaata, vaan ei aitoja.

Se oli sinne uitettava veneen jälessä. Uittomatka oli pitkänlainen, vaikka välillä oli pieni luoto, jolla sai levähtää. Ensi kerralla oli vaikea saada varsaa lähtemään veteen. Se oli sille outo yritys. Koetin ensin houkuttelemalla ja sitte, kun siitä ei ollut apua, väkisin työntämällä; mutta varsa oli niin paljo voimakkaampi minua, etten jaksanut sitä tyrkätä rannalta veteen.

Täytyi taas ryhtyä suostuttelemaan.

Leivänpalalla, ja varsinkin sokerilla, olin ennen saanut sen tekemään melkeinpä vaikka mitä. Mutta

Ratsastusharjoitusta.

Vakavana ja liikkumattomana seisoo vanha Valkko, antaen kaupunkilais-lapsille tilaisuuden opetella ratsastamaan, heidän ollessaan maalla sunnuntaina.

nyt tapahtui jotakin, jota en ollut odottanut. Tarjosin leivänpalasta — varsa ei ollut sitä näkevinään. Pistin sen kuitenkin varsan huulien väliin, mutta se puri hampaansa lujasti yhteen eikä huolinut siitä. Antoi sen riippua huulissaan vähän aikaa, sitte pudotti maahan. Tarjosin sokeria ja tulos oli aivan sama. Varsa oli pahastunut väkivallan yrittämisestä ja tahtoi ilmaista, ettei se tällaisessa tapauksessa ollut lahjottavissa.

Nauraen pistin sen hylkäämät herkut taskuuni ja puhuttelin sitä ystävällisesti. Se ei ollut pitkävihainen. Yht'äkkiä se heilautti iloisesti päätään ja astui rohke-

asti veteen. Niin piti kiirettä, että minulla oli täysi työ keretä veneeseen soutamaan. Luodolla levähtäessä sille kyllä kelpasivat leivät ja sokerit, vaikka niitä olisi ollut enemmänkin. Saarelle päästyä erosimme ystävinä, niinkuin aina ennenkin. Kun sitä kesän mittaan silloin tällöin kävin katsomassa, riensi varsa pyrynä vastaani rannalle ja aina ensi työkseen tutki taskujani, olisiko niissä mitään tuomisia hänelle.

*

Jos otamme huomioon, että ihmisissäkin on paljo sellaisia, jotka kiltisti alistuvat "suutelemaan ruoskaansa" ja joita niin sanoaksemme "sokeripalalla" saa houkutelluksi mihin tahansa, vaikka kuinka halpamaisiin tehtäviin, täytyy myöntää, että tämä varsa hevoseksi oli sangen kehittynyt ja arvonsa tunteva.

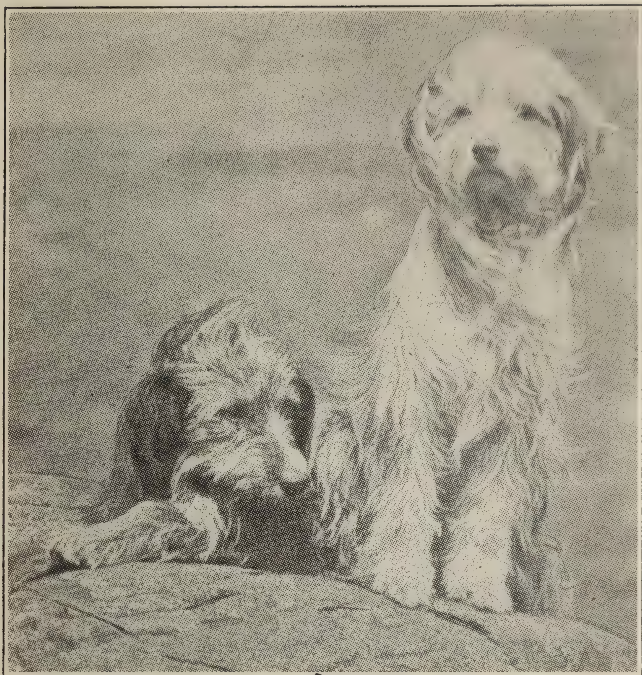

Matkalla kotiin työn päätyttyä.

Koiran älystä ja oppimiskyvystä olemme niin paljo kuulleet ja itsekin nähneet esimerkkejä, että tiedämme siltä jo odottaa jotain erikoista. Aina varhaisimmilta metsäläisajoilta — niin kaukaisilta, ettei niihin historian valo ulotu — on koira ollut ihmisen uskollisin toveri, sen viisaus on kehittynyt yhdessä ihmisen oman henkisen edistyksen kanssa. Eipä ihme, että erikoistarkotuksia varten kasvatetut koirarodut niin pitkien aikojen kuluessa ovat omaksuneet taipumuksia, joita nyt on verraten helppo herättää ilmi ja edelleen kehittää.

Muutamat koirat vanhemmiten oppivat ymmärtämään koko pitkälti ihmisen puheita ja ajatuksiakin. Minulla oli kerran suomalainen jäniskoira, joka usein jo silmänluonnista arvasi mitä siltä vaadittiin: totteli, ennenkuin kerkesin käskeäkään. Mutta nyt en tahdo puhua siitä.

Puhun sellaisesta koirasta, jonka sukuperä oli varsin sekava ja jolla siis oikeastaan "ei ollut mitään virkaa", kuten sanotaan. Sen emo saattoi olla jotakin paimenkoirarotua, vivahti vähä sellaiseen, mutta isä oli länsirannikon arvottomia intiaanipiskejä. Eikä tälle koiralle — "Poika" oli sen nimi — ollut opetettu tuskin mitään, paitsi alkeellisimpaan koirasivistykseen kuuluvia käyttäytymistapoja. Kuitenkin oli tästä koi-

Paimenkoiria lammaslaumaa vartioimassa.

rasta minulle enemmän käytännöllistä hyötyä kuin mistään jalorotuisemmasta oli ollut.

Majakanvartijana ollessani kuului velvollisuuksiini antaa sumumerkkejä aina, kun joku laiva majakan lähettyvillä huuteli sumussa. Päivisin siinä asiassa ei ollut mitään vaikeutta, eikä yölläkään, jos arvasin olla jonkunverran varuillani. Mutta joskus, kun ilta-

silla olin taivaan merkeistä päätellyt ihan varmasti, että sinä yönä ainakaan ei tule sumua, ja siinä mielessä käynyt huolettomasti nukkumaan, sattuikin yht'äkkiä nousemaan sumu juuri makeimman unen aikana. Laivojen kaukaiset huudot kuuluivat niin heikosti ja ajan pitkään tahtoi niihin niin tottua, että itsestäni en olisi aina ajoissa herännyt niihin vastaamaan — ja ties mitä retteloitä olisi siitä seurannut. Mutta "Poika", jolla tavallista "koiranunta" nukkuessaankin oli paljoa tarkempi kuulo kuin minulla, oli ottanut tavakseen herättää minut, nostamalla hirmuisen metelin heti kun kuuli laivan sumuhuudon. En ollut sitä koskaan yrittänyt opettaa siihen, enempää kuin muuhunkaan. Kenties se oli tuon tavan omaksunut vain sattumalta; mutta kun se ei *muista* laivojen huutamisista välittänyt, saattoi olla niinkin, että se aivan tietoisesti kaipasi majakan sumutorven ääntä, jota se oli tottunut kuulemaan laivojen sumuhuudon yhteydessä.

*

Eräässä toisessa verraten vähäpätöisessä asiassa "Poika" kuitenkin omasta alotteestaan osotti itsetietoista älykkäisyyttä niin selvästi, ettei siinä jäänyt sijaa millekään epäilykselle.

Olimme hajottaneet vanhan kanakopin ja aivan toiselle paikalle rakentaneet uuden, johon nyt olimme koettamassa saada kanoja ensimäiseksi yöksi asettumaan. Enimmät saimme jyvillä sinne houkutelluksi,

Kilpajuoksu metsässä.

Orava (jänikselle): "Olisit opetellut kiipeämään puuhun niinkuin minäkin, niin ei tarvitseisi tuolla tavalla koiran edessä juosta reuhkasta."

mutta muutamia jäi ulkosalle harhailemaan. Kanalla ei ole paljo järkeä koskaan, ja kun se hiukan hätääntyy, menettää se senkin vähän mitä sillä muuten olisi. Ne piiloutuivat halkopinojen väliin; kun niitä toiselta puolen hätisteltiin, piti minun ottaa niitä kiinni sitä

myöten, kun ne toiselta puolelta tulivat esiin. Yhden sain sillälailla kiinni ja vein koppiin; mutta toiset olivat liian vikkelöitä — tahi olin minä liian kömpelö: ne pääsivät ohitseni ja pujahtivat uudelleen piilopaikkaansa.

"Poika" oli koko ajan seisonut vieressäni ja tarkalla huomiolla seurannut tätä metsästystä. Sen oli ankarasti kielletty hätyyttämästä kanoja, joten sen täytyi pysyä vain sivultakatsojana. Mutta kun kana taas kerran pääsi pyrähtämään miltei läpi käsieni, satuin vilkasemaan "Poikaan". Sen silmät ihan leimusivat innostuksesta. Häntäänsä heiluttamalla se suorastaan näytti pyytävän: "Antakaas minunkin koettaa!"

"No, koeta sitte taitoasi, sinäkin!" sanoin sille.

Samassa pyrähti kana taas pinojen raosta. Ilman mitään vaivaa "Poika" sen koppasi kiinni ja piteli varovasti etukäpäliensä alla, kunnes minä sen otin pois. "Pojan" nauravista silmistä selvästi näkyi, että se täydelleen ymmärsi, mistä tässä oli kysymys. Ei ottanut monta minuttia, kun se näin oli pyydystänyt kaikki pakosalla olleet kanat.

Ja minun täytyi tunnustaa, että — niin taitavana ja etevänä kuin muuten pidinkin itseäni "Poikaan" verraten — niin parasta oli sentään nostaa lakkia tälle ammattimiehelle hänen omalla alallaan.

Vuoren haltiain luona

Kirj. Yrjö S.

Oletteko, lapset, lukeneet satuja, joissa kerrotaan vuoriin kätketyistä rikkauksista. Siellä on kultaa, hopeaa, jalokiviä ja kaikellaisia kalleuksia. Ja hoitelemassa niitä on pieniä kääpiöitä, vuoren haltioita. Ne vievät ystäviänsä sinne vuoren sisäisiin luoliin, joiden seinissä kalleudet kiiltelevät ja antavat niitä, kelle tahtovat. Hyville lapsille varsinkin ne niitä antavat, niin kertovat sadut, ja pahat jäävät ilman.

Niin, sellaisia satuja olette ehkä lukeneet ja kyselleet vanhemmiltanne, ovatko ne tosia. Ja isä ja äiti ovat kai selittäneet teille, että ne ovat vain satuja, sellaisia juttuja, mitkä eivät pidä paikkaansa. Ei ole vuo-

rissa sellaisia kääpiö-haltioita, jotka aarteita vartioisivat ja ystävilleen antaisivat.

Mutta kyllä vuorissa on rikkauksia, kultaa ja hopeaa ja kaikellaista muuta. Ja kyllä siellä on luolia ja käytäviä. Minä kun olen siellä käynyt, voin teille vähän kertoilla — vuoren haltioistakin.

Jos otatte käsiinne koulukartaston ja haette sieltä esille Pohjois Amerikan, niin jotenkin sen keskipaikoilta voitte löytää Montanan valtion ja sieltä kaupungin, nimeltä Butte.

Se kaupunki on jylhän vuoriston keskellä ja täytyy junan sinne päästäkseen kiipeillä mutkaisia teitä ylös vuoren rinteille ja sitten laskeutua pieneen laaksoon. Viisikymmentä vuotta sitten ei siellä ollut kuin joku intiaani metsästelemässä. Mutta alkoi sitten tulla sinne vuoria kiipeillen ja intiaaneja ja erämaan petoja vastaan taistellen miehiä, joita sanotaan "prospäkkäreiksi". He hakevat kultaa ja sitä varten tutkivat maaperää, ottavat vuoripuron pohjasta hietaa ja kiviä, huuhtelevat niitä ja löytävät tuota kiiltävää metallia, joka tekee omistajansa rikkaaksi nykymaailmassa.

Kun näiltä paikoilta löytyikin runsaasti kultaa, jäi siihen paljon kullankaivajia, jotka tappelivat keskenään kultapaloista ja parhaista kaivamispaikoista. Julmimmat ja voimakkaimmat heistä sitten pääsivät isänniksi ja valtasivat paikan itselleen. Ja kutka sitten tulivat, saivat ruveta kaivamaan heille kultaa pal-

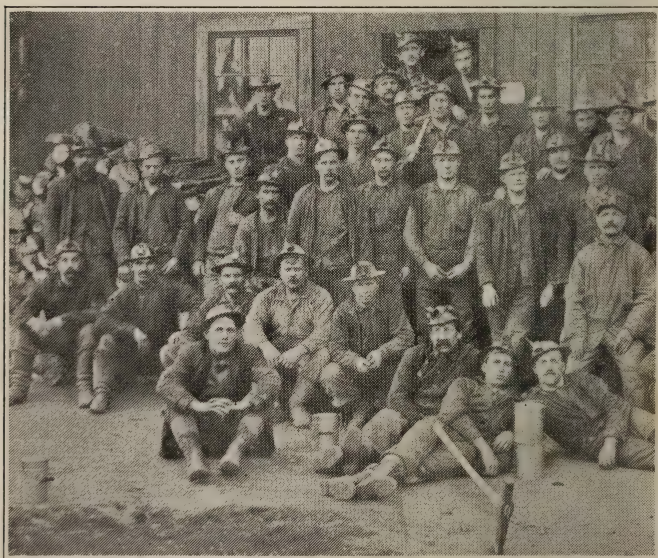
"Prospäkkäreitä."

kan edestä. Niin syntyi lopulta tähän paikkaan kaupunki, jossa rikkaat asuvat kauniissa taloissa, vaikka eivät tee työtä, ja työntekijäin täytyy asua pienissä hökkeleissä, missä lapsilla ei ole kyllin tilaa leikkiä ja lukea läksyjänsä. Olisi hyvä, jos lapsilla olisi kotona oma huone, jossa saisivat lukea hyvin läksynsä, sillä sitten he oppisivat enemmän koulussakin. Täällä on hyvin kauniita kouluja, mutta niissä opetetaan vielä paljon sellaista, mitä isä ja äiti eivät hyväksy. Siellä käsketään lapsia kunnioittamaan rikkaita, jotka pakottavat isän ja äidin tekemään kovaa työtä ja maksavat heille vain pientä palkkaa. Se ei ole hyvä. Mutta kun

koulussa opetetaan paljon hyvääkin, kuten lukemaan, kirjottamaan ja lukua laskemaan sekä vielä muutakin, täytyy lasten käydä koulua ja olla ahkeria. Kyllä isät ja äidit vielä laittavat niin, että kaikki, mitä kouluissa opetetaan, on hyvää ja hyödyllistä.

Nyt ei Buttessa enää kultaa löydetä puron pohjasta eikä maan pinnalta, vaan on mentävä syvälle maan sisään, johon mainarit ovat kaivaneet syviä maineja.

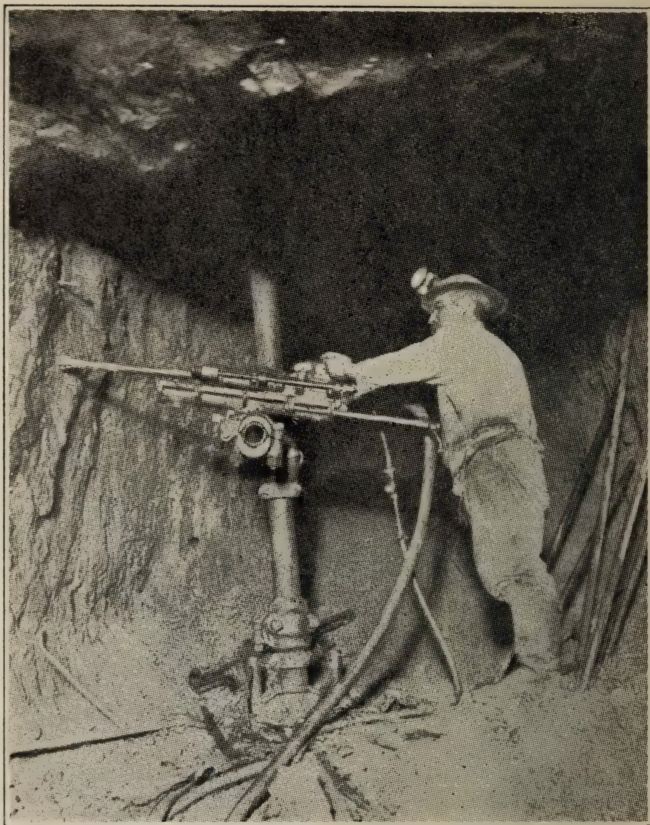
Mutta mennäänpäs mainarien mukana maan sisään.

Mainareita.

Ensin nousemme vuoren törmälle, jossa katsahdamme sisään kaivosaukosta. Varomme vaan, ettemme putoa, sillä silloin olisimme kuoleman omat. Joku mainari on joskus pudonnut sinne ja mennyt ihan mäsäksi, sillä kaivos on useita tuhansia jalkoja syvä. Tikapuita pitkin sinne kyllä voisi laskeutua, mutta se olisi kovin työlästä. Me menemme "keitsiin", joka on yhdeltä puolen auki oleva rautalaatikko. Sen yläpäästä juoksee teräsköysi hirmuisen suuren pyörän ympärillä. Kun kone pyörittää pyörää, juoksee köysi ylös ja alas, "keitsiä" nostaen ja laskien. Sillä mekin pääsemme hirveätä kyytiä mainin jollekin tasanteelle, joissa työtä tehdään, tai vaikka pohjaan asti, tuhansien jalkojen syvyyteen.

Nyt olemme siis vuoren sisällä. Kallio on allamme, kalliota seinät ja kalliota katto päällämme. Mistä paikoin rupeaa kiviä niskaan tippumaan, täytyy laittaa suojus ja tukea se paksuilla hirsillä. Kun lähdemme käytävää kävelemään, huomaamme, että on hiottavan kuuma. Se johtuu maan sisäisistä tulista. Ja siellä pitää mainarien olla kahdeksan tuntia yhtä päätä: eivät pääse raittiiseen ilmaan edes syömäänkään. Toiset ovat siellä yöllä, toiset päivällä, mutta niiden erotusta ei huomaa, sillä mainissa on ainainen yö. Niin pimeä on "kuin säkissä", meillä täytyy olla kynttilät kädessä siellä kulkiessamme. Mainarilla on kynttiläjalka laudasta sekä siinä piikki, jonka hän työnajaksi iskee kattopylvään kylkeen.

"Puristetulla ilmalla käy porakone, jolla kaivetaan reikä kallioon."

Ja työtä tehdään näin: Puristetulla ilmalla käy porakone, jolla kaivetaan reikä kallioon. Sinne pistetään dynamiittia, tukitaan reikä ja pannaan sytytys-

lanka palamaan. Nyt on juostava pois, sillä pian tapahtuu kumea räjähdys. Kivet lentelevät, ja jos on lähellä, voivat tappaakin. Väliin laukeaa lataus ennen aikaansa ja silloin kuolee monelta lapselta isä tai veli. Kivet ja puut saattavat myös pudota päälle ja lyödä mainareita raajarikoiksi tai kuoliaaksi. Monesti kuolee kaivoksissa kymmeniä ja satoja miehiä yhtäaikaa

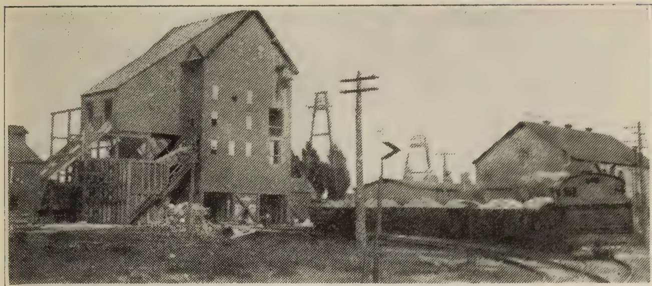
"Väliin laukeaa lataus ennen aikaansa..."

ja silloin itkevät äidit ja lapset. Eivät ne isät kuolisi, jos kaivosherrat laittaisivat suojeluslaitoksia. Mutta he tahtovat paljon voittoa ja pakottavat mainareita tekemään työtä hengenvaarallisissa paikoissa. — Mutta eivät ne enää kauan saa niin tehdä, me vaadimme! — vakuuttavat mainarit meille odottaessamme savun hälvenemistä.

Sitten menemme taas katsomaan työtä. Paljon on tullut kiven ruhkaa. Mainari irroittaa "pikalla" vielä roikkuvat kivet seinästä. Sitten laitetaan puusuojukset ja sitten lapioidaan kivet "kaaraan", jolla ne lykätään kaivosaukolle, mistä rautainen "kippa" vie ne ylös. Eivät ne ole tavallista kiveä, vaan "ooria". Jos otamme sitä käteemme ja katselemme tarkkaan, näemme siinä jotakin kiiltävää. Siinä on kultaa, hopeaa ja kuparia. Kuparia on enimmän ja se onkin todellisuudessa parasta, sillä siitä saadaan ihmisille hyödyllisiä tavaroita.

Eivät ne metallit siinä sentään ihan irrallaan ole, vaan täytyy oori viedä sulimoon, jossa hirveä kuumuus sulattaa ne kivestä erilleen. Sulimossa täytyy miesten tehdä kovin raskasta ja myrkyllistä työtä; sulimojen myrkylliset kaasut tappavat kaiken kasvullisuudenkin ympäristöllä.

Paljon onkin vuoressa katsottavaa ja opittavaa. Monellaista kiveä on kalliossa ja mainarien täytyy tietää, missä niissä on "jaloja metalleja" ja mikä on vaan tavallista kiveä, joka jätetään vuoreen. Buttessa on-

Oorijuna lähdössä sulimolle.
(Kuva Kuparisaaren kaivoksilta)

kin erityinen kaivosopisto, jossa opetetaan maaperää tutkimaan ja kaikkea muuta, mikä on mainauksessa tarpeellista tietää.

— Mutta missä ovat ne vuoren haltiat? kysynette.

Minä vastaan: vuoren haltioita ovat mainarit. He ovat ahkeria ja urhoollisia miehiä, jotka henkensä uhalla kaivavat aarteita ihmiskunnalle. Ja ystävällisesti he selittävät meille, mitä vaan tahdomme tietää.

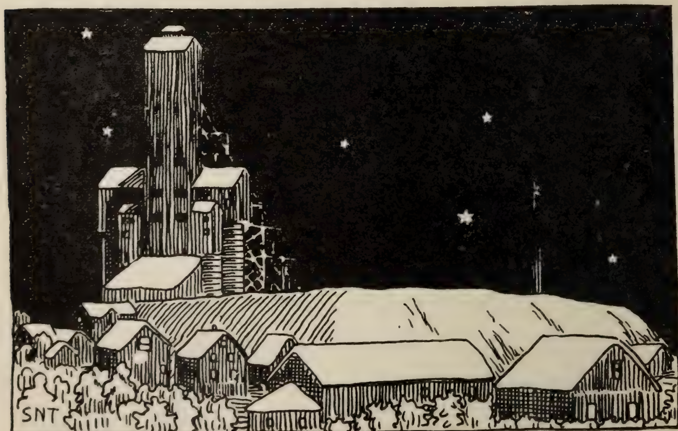
— Mutta eivätkö ne annakaan meille kultaa, hopeaa ja kuparia niin paljon kuin tahdomme ja tarvitsemme? —

Kyllä ne mielellään antaisivat, mutta eivät voi, eivät vielä. Näet vaikka he kaiken työn tekevät, kullan ja kuparin vuoren sisästä esille kaivavat, sen maan päälle nostavat ja sulimossa sulattavat, ja vaikka rautatieläiset ja merimiehet ne sitten maailman eri osiin

kuljettavat ja toiset työläiset niistä hyödyllisiä esineitä valmistavat, eivät ne kaikesta tästä saa muuta kuin pienen palkan. Herrat, kapitalistit, ottavat heiltä suurimman osan pois ja elävät sitten joutilaina komeasti ja huvittelevat työläisten hikoillessa.

Kun kapitalistiherrat näin ottavat vuoren haltiain työn tulokset, eivät ne voi antaa meille kalleuksia. Mutta he haluaisivat antaa lapsilleen, vaimolleen ja toisille työläisille kaikkea hyödyllistä, mitä tuottavat, paljon mieluummin kuin laiskoille herroille. Ja sitä varten ovat he perustaneet yhdistyksen, jossa he siitä asiasta neuvottelevat. Sillä yhdistyksellä on kaunis talokin, jossa pidetään kokouksia, iltamia ja juhlia.

Tahdottehan, lapset, tulla hyviksi sosialisteiksi ja toimia niin, että kaikki ihmiset tulisivat hyödyllisen työn tekijöiksi ja saisivat, mitä tuottavat.

Tao, tao!

Kirj. Lauri Letonmäki.

Tao, tao, orja,
talo nousee sorja,
syntyy linna sortajalle,
talo kultakuninkaalle.

Kuuluu kalke kiven...
Hymyä jos hiven
sulle riittäis elämältä,
tuntuis työkin keveemmältä.

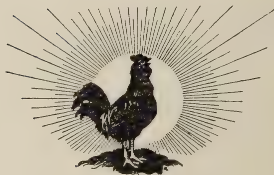
Lyijysiivin sentään
aikoo aatos lentää,
ajan menoon kirkastuvat
katkeruuden tummat kuvat:

— Raadan, raadan orja,
toinen he'elmät korjaa;
ostan elon kärsimyksin,
sentään on se tuskaa yksin...

Tao, tao, orja,
nousee talo sorja;
nousee taito takoessa,
oppi orjan raataessa.

Tuhat henkiorjaa
aatteen linnaa korjaa,
takoo jäykin järkiasein,
takoessa rauta-asein.

Onni tuhansille
saapuu kärsiville.
Väistyy verkkaan öinen haamu,
aukee juhlallinen aamu . . .

Hölmöläisiä

Kirj. Hilda Tihlä.

Kerran muuan maailman Matti, luonteeltaan veijari ja ammatiltaan taikojen tekijä, saapui Hölmölän kylään.

Hänellä oli lakkina paperipussi ja kädessä hänellä oli aisakello, jota hän kylän raitilla soitteli. Hölmöläiset olivat kovin ihmeissään moisesta ilmiöstä ja joka mies, nainen ja lapsi kiirehti veijaria katsomaan. Kun tämä näki suuren väkijoukon kerääntyneen ympärilleen, aukasi hän suunsa ja huusi kovalla äänellä:

— Arvoisat kansalaiset, miehet, naiset ja lapset, tahdotteko nähdä ihmeitä, suuria ihmeitä. Minä olen Maailman-Matti, se kuuluisa ihmeiden tekijä vieraalta maalta. Tänä iltana minä Hölmölän kylän seurahuoneella annan suuren näytännön. Kaikki ovat tervetulleita. Ottakaa paljon rahaa mukaanne, minä näet saan rahan kasvamaan silmienne edessä. Jolla on tullessaan dollari, sillä on lähtiessään sata. Jolla on sata, se omistaa lähtiessään tuhannen.

Hölmöläiset ihastuivat ikihyviksi. He hyppelivät iloisina veijarin ympärillä ja katsoivat häneen kuin korkeampaan olentoon ainakin.

Illalla oli Hölmölän suuri pirtti täpösen täynnä väkeä. Veijari kumarsi kohteliaasti yleisölle, niinkuin

"Minä olen Maailman-Matti, se kuuluisa ihmeiden tekijä vieraalta maalta."

heidän tapansa on, ja alotti illan ohjelman seuraavin sanoin:

— Kunnioitettava yleisö. Minä olen nyt se kuuluisa ihmeiden tekijä, joka kasvatan rahaa. Tästä illasta alkaen ei koko Hölmölän kylässä ole yhtään köyhää miestä. Jokainen pankoon roponsa tuohon pöydälle.

Hölmöläiset, jotka olivat ottaneet kaikki säästöt mukaansa, panivat jok'ainoan sentin veijarin pöydälle. Tämä otti paperipussin päästänsä ja laski sen keskelle pöytää, sitten hän kokoili rahat nyyttiin, pisti sen poveensa ja sanoi hölmöläisille:

— Minä menen nyt ulos näiden rahojen kanssa taikoja tekemään. Kun kuulette minun pihassa kiljasevan, niin tulkaa sitten joka mies auttamaan, sillä rahasäkit ovat sangen painavia.

Hän läksi.

Hölmöläiset jäivät odottamaan. He odottivat ja odottivat, mutta rahojen tekijää ei kuulunut ei näkynyt. Vihdoin aamupuolella yötä eräs mies, joka oli viisain hölmöläisistä, sanoi:

— Entä jos se meni sen tien ja vei meidän rahat?

Ensin hölmöläiset säikähtivät ja kavahtivat seisomaan. Syntyi tavaton mylläkkä, kunnes muuan vakaa, arvossa pidetty mies avasi suunsa ja sanoi verkalleen:

— Tuossahan sen hattu on. Kyllä se tulee.

He tyyntyivät ja häveten turhaa hätääntymistään naureskelivat herkkämielisyydelleen. Paperipussi pöydällä, jonka veijari oli jättänyt jälkeensä, oli kyllin tepsivä vakuutus hölmöläisille.

He odottivat ja odottivat. Veijaria ei vielä tänäkään päivänä ole näkynyt, ei kuulunut palaavaksi. Mutta yhä vieläkin he odottavat ja uskovat.

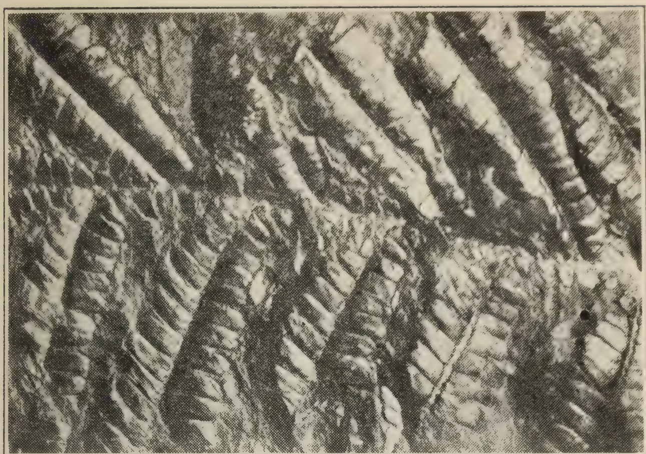
Paperipussi ei enää ole Hölmölän pirtin pöydällä, sillä yhteisvoimin he rakensivat sille komean kaapin, johon pussi pantiin säilymään.

Veijari viettää huolettomia, iloisia päiviä maailmalla, mutta uskollisina ja köyhinä odottavat hölmöläiset rikkauksien tuojaa. Heillä on narrin päähine

pyhänä vakuutena siitä, että kerran tulee se suuri taikojen tekijä ja tuopi rikkauksia tullessaan.

Lukija. Oletko sinä hölmöläinen?

Kivettyneitä muinaisajan saniaisia (fern) kivihiilessä.

Hiilipalan historia

Tuo musta, mitättömän näköinen hiilipala (koli) oli kerran, kauan, kauan sitten osa elävästä puusta suuressa aarniometsässä. Kun katselemme tuota hiilipalaa tarkemmin, niin huomaammekin siinä hienoja viiruja, syitä, kuten puussa, ja jos naputtelemme sitä, halkeaa se mieluummin syitä pitkin.

Tämä on se havainto, minkä me helposti ja nopeasti voimme hiilestä tehdä. Tiedemiehet ovat tutki-

muksien kautta päässeet sen historiasta perusteellisempaan selvyyteen.

Miljoonia vuosia sitten, jolloin ei vielä ollut ihmisiä maapallollamme, kasvoivat metsät sankkoina. Tätä kutsutaan hiilikaudeksi, sillä näistä metsistä ovat tuhansien vuosien kuluessa muodostuneet ne hiilikerrostumat maan sisälle, mistä nyt hiilenkaivajat eli "kolimainarit" kaivavat sitä ihmisten ilmoille.

Maapallomme ei hetkeäkään pysy samallaisena, vaan on loppumattoman muodostumisen alaisena, vaikka se tapahtuu niin hitaasti, niin pitkien aikojen kuluessa, että ainoastaan tutkimuksien kautta voidaan se huomata. Maa toisaalla laskeutuu meren alle ja toisaalla se kohoaa merestä ylös. Täten hitaasti peittyivät tasangot metsineen veden alle, vesi peitti ne hiekalla ja savella ja maan sisäinen kuumuus kuivasi ja paistoi ne hiileksi.

Virginian valtion laidassa on suo, 25 mailia leveä ja 40 mailia pitkä, joka on samaa lajia kuin tiedemiehet arvelevat hiilikauden soiden olleen. Maa on alhaista, tasaista ja suoperäistä, kasvaen sankkana puita ja pensaita, jotka kaatuvat paikalleen, uppoavat ja mätänevät, ja uudet kasvit ottavat juurensa niiden yli. Maa on pikimustaa ja niin pehmeää, että sinne hukkuisi, jollei elävät puiden ja pensaiden juuret sekä sammal pidättäisi. Vesi ylemmiltä mailta juoksee tälle suolle puhtaana savesta ja hiekasta, joten siellä ei voi syntyä hiiltä, mutta siellä tapahtuu toinen kehitys:

Kivihiiliajan kasvullisuutta, josta hiilikerrokset ovat syntyneet. Joitakin näistä kasvilajeista kasvaa vieläkin, mutta ovat ne nykyään mitättömän pieniä. Sellaisia kasveja ovat m. m. kortteet ja saniaiset.

kasvit mätänevät puhtaaksi turpeeksi, joka myöskin kuivattuna palaa. Tätä niinsanottua polttoturvetta nostetaan jo monin paikoin maapallollamme ja tehdasmaisesti valmistetaan käytännölliseksi polttoaineeksi, korvaamaan puuta ja hiiltä, missä niitä ei ole saatavana.

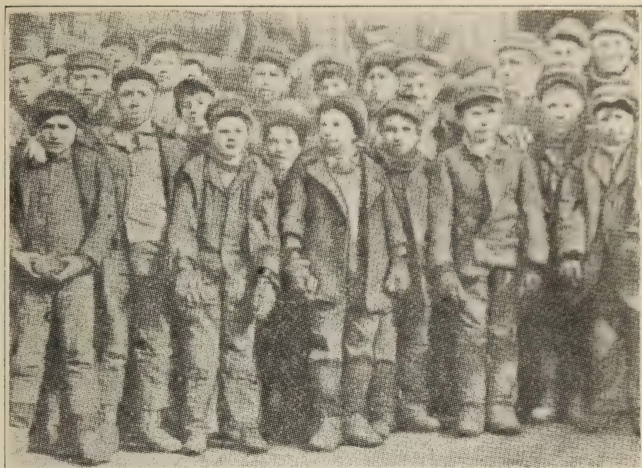
Tämäntapaisista "soista" ovat muodostuneet hiilikerrostumat maan sisään. Siten on syntynyt hiili, tuo meidän päivinämme niin tuiki tarpeellinen, jopa aivan välttämätön elämisen väline. Sillä me lämmitämme huoneemme, sillä me kuumennamme ahjot ja sulatusuunit, sillä me synnytämme höyryn, jonka avulla miljoonien tehtaiden koneet käyvät, laivat halkovat meriä, junat huristavat maita pitkin.

Hiili — se on maailman taloudessa yhtä tärkeä kysymys kuin leipä ihmiselle. Mutta kuka sen hiilen maan sisästä kaivaa?

Miehet, sen me tiedämme; isät sen kaivavat ja maan pinnalle nostavat vahvoilla käsivarsillaan.

Mutta ainoastaan vain he?

Eipäs. Tuhannet lapset, poikaset, ovat siihen myöskin pakotetut. Heidän on jätettävä koulut, leikit ja elämänilot ja upottava kolivuoren uumeniin. Heidän on aherrettava siellä pitkä päivä ja hengitettävä vaarallista hiilitomua, saadakseen illalla tulla nokisina ja väsyneinä kotia, saadakseen jotakin syödä ja sitten levätä, ollakseen aamulla valmis lähtemään. Niin

Hiilikaivoksessa työskenteleviä poikasia.

päivästä toiseen ja niin koko elämä, joka ei ehkä pitkä olekaan.

Hiilikaivokset ovat vaarallisia, ne joskus räjähtävät. Hiilikaivokset ovat terveydelle vahingollisia ja työ raskasta. Suuri on se terveyden ja elämän summa, minkä ne joka vuosi ihmisiltä uhrinaan vaativat — lapsiakin.

Kallis on hiilen hinta.

Äidilleni

Kirj. Elin N. Kautonen.

Ain' säilyy mielessäni aatos hellä:
se kuvasi on, äiti armain mun!
Saan muistoissani joskus lämmitellä
eläen entishetket kanssa sun.

Sa hellit, huolehdit ja hoivasit
ja nostit silloin, kun ma kompastuin,
mua äidinlemmelläsi suojelit
ja silmistäsi lämmön kieltä luin.

Niin olit aarre köyhän kotimajan,
sa siellä lahjoit ensi onnen murut
ja loihdit lapsillesi kukka-ajan, —
sinäpä ne yksin kannoit surut.

Kun kiertämähän lähdin maailmata,
sieluusi se silloin kovin koski,
sa siunasit ja neuvoit matkaajata,
ja sairaan kalvas oli äidin poski.

— — —

On monta pitkää hämär'vuotta vierryt
ja tuskaa tuntenut oon monen monta,
on moni kaipuun kyynel silmään kierryt
muistaissani sua — unohtumatonta.

Oi äiti! Nähnenkö ma sua vielä kerta
ennenkuin saavutat sen syvän rauhan,
kun osas' soutanut oot elon merta
ja osakses saat ikilevon lauhan. . .?

Lauantaisiivousta.

Vapauden kaipaus

Kirj. Selma-täti.

Kulkiessani kerran matkoillani sydänmaalla, kertoi asiamies Kolkkonen, osuin eräänä talvi-iltana erakkona asuvan metsästäjän mökkiin. Ilma oli kostea, kolea ja raskas, ja vielä painostavammalta se tuntui sen vuoksi, että olin väsynyt; sisämaan hiljaisuus tun-

tui tappavan ikävältä, minusta. Siksipä tuntui hauskalta astua sisään lämpöisen huoneen kuivaan ilmaan, iloisesti räiskyvän tulen ääreen.

Siinä jutellessamme tarkastelin metsästäjäin asuntoa. Seinillä riippui kaikenlaisten metsänelävien nahkoja, linnun sulkia, topattuja lintuja, oravia ja muita pieniä eläviä. Kaikki oli hyvin aistikkaasti järjestetty. Samoin olivat pyssyt, raudat ja ansat kaikki hyvässä siivossa ja miellyttävässä järjestyksessä. Mitä enempi kaikkea tätä katselin, sitä enempi minua miellytti vanha parroittunut ukko, jonka kanssa puhelin. Siinä yhtä ja toista jutellessamme kysäsin:

"Oletteko milloinkaan koettanut kesyttää näitä pyydystämiänne metsäneläviä?"

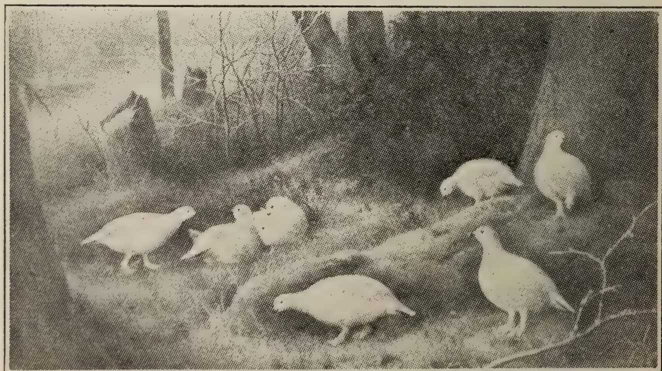
Metsästäjän kasvot kävivät vakaviksi ja hänen silmissään kuvasti kärsivän hellä ilme. Hän näytti muistavan jotakin surullista tapausta.

"Kerran tein sellaisen tyhmän yrityksen, mutta sitä en enää milloinkaan tee", vastasi hän. "Minulla on sydän — minullakin, vaikka olen ammatiltani metsästäjä ja elän pyydystämisellä ja tappamisella. Täällä luonnossa, jokapäiväisessä tekemisessä luontokappaleitten kanssa, tunnen olevani vain yksi niistä ja hallitessani niitä väkevämmän oikeudella tahdon kuitenkin olla rehellinen niitä kohtaan.

Kerran tein sen. Eräänä syysaamuna, kun menin kokemaan pyydyksiäni, pyristeli nuori metsäkana kärpänraudoissa. Se oli tarttunut niihin vain yhdestä

varpaasta eikä ollut muuten viottunut. Ja kun se oli mielestäni tavattoman kaunis, pisti päähäni ajatus: otanpa ja kesytän tuon; näkyy olevan keväinen poikanen, saan sen helposti kesyyntymään. Niin toin sen kotiin ja hoidin sitä parhaan ymmärrykseni mukaan. Mutta saadakseni sen unhottamaan ainaisen lentämishalunsa ja estääkseni sen pääsemästä karkuun, täytyi minun leikata siltä siipisulat. Talven kuluessa se kesyttyikin niin hyvin, että tuli polvelleni kun sitä kutsuin ja söi kämmeneltäni. Mutta vaikka kuinka hyvin olisin sitä hoitanut, oli sillä ainainen ikävä, sen saatoin huomata. Ikkunasta se vain katseli ulos ja ylös sinervälle taivaalle ja näytti haluavan lentoon ja vapauteen.

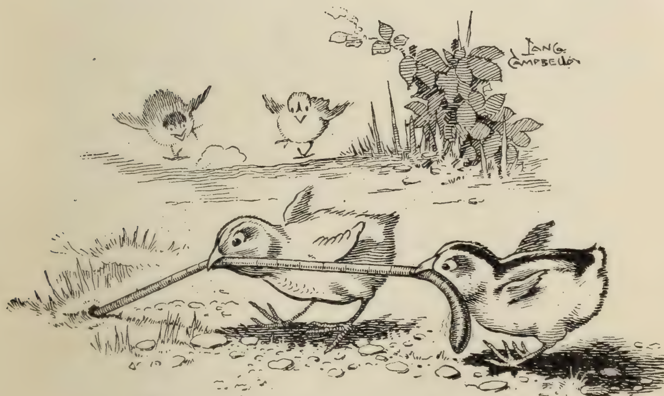
Tuli kevät, ensimäinen kevät kesytetyn metsä-

Metsäkanoja talvipuvussaan.

kanani elämässä. Kun eräänä aamuna tapani mukaan syötin sitä kämmeneltäni, tuli yht'äkkiä kirkas keväinen aurinko esiin pilven takaa, valaisten vihreän kuusikkometsän tuossa ikkunan edessä. Samalla, kun valo virtasi huoneeseen, alkoi lintu räpyttää siiven tynkiään ja sen silmät, jotka olivat koko talven olleet suruisen elottomat, loistivat, aivankuin sen, jonka valtaa sanomaton riemun tunne. Se polonen kai kuvitteli lentävänsä kuusen oksalta toiselle tai liitelevänsä korkealla avaruudessa sinisen taivaan alla... Mutta samassa sen siivet repsahtivat alas, silmien loiste sammui ja se kaatui kuolleena lattialle".

Metsästäjä vaikeni ja huokasi. Ääneti olin minäkin. Aatokseni saivat aiheen lentoon, korvesta ulos maailmaan, missä niin moni ihminen kuihtuu "leika-

Yhteistoimintaa ruuan hankinnassa.

tuin siivin" samoin kuin tämä metsälintu, jonka tarinan olin juuri kuullut. Kuinka moni vapautta ikävöi, mutta vapaus heille tulee vasta silloin kun kuolema heidät vapauttaa.

Kevät.

Ensimäinen taistelu oikeudesta

Oli jälleen kevät. Aurinko paistoi kirkkaasti ja lämpöisesti. Tuskin voi ajatella, että muutamia viikkoja sitten oli vielä ollut lunta ja jäätä ja että kylmä pohjatuuli oli puhaltanut vaatteiden läpi ihan ytimiin asti. Kaikilla oli tyytyväisyyden ilme kasvoilla. Nuori oras vihannoi iloisesti, oksista putkahtivat esiin ensimäiset lehden silmut ja puiden yläpuolella leivot visertelivät.

Myöskin Liisa oli iloinen, ja hänellä jos kellään oli siihen syytä. Hänen vaatteensa olivat kuluneet ja ohuet, niin että pakkanen ja tuuli saivat mielin määrin värisyttää laihaa pikku ruumista, ja miten usein olikaan lumi tunkeutunut sisään kenkärisoista! Liisalla oli pitkä matka kouluun. Yli puolen tunnin matkan päässä kylästä, hautausmaan takana, oli köyhäintalo, jonka sivurakennuksessa Liisan vanhemmat asuivat. Isä kärsi parantumatonta halvaustautia. Hän ei voinut tehdä työtä, eikä mitään ansaita, ja tarvitsi alituista hoitoa. Äidin täytyi pitää huolta kaikesta, mitä perhe tarvitsi. Kunnan puolesta sai hän vain pienen huoneen vaivaistalossa. Hän teki työtä pyhät ja aret, teki työtä jo auringon noustessa ja oli sen ääressä vielä silloin kun tähdet tuikkivat sisään ikkunasta.

Mitä hänen ahkerista, näppäristä käsistään lähti, sen tarkoitus oli valmistaa iloa lapsille. Liisan äiti vaatetti nukkeja, sieviä, somia nukkeja kiharahiuksin ja aukenevin silmin: poikia merimiespuvuissa, kaupunkilaisnaisia ja talonpoikaistyttöjä. Sepä vasta oli kirjavaa ihanuutta! Miten mielellään olisi Liisa ottanut sellaisen nuken ja leikkinyt sen kanssa, ja samoin hänen sisarensa. Mutta eivät saaneet leikkiä, vaan täytyi auttaa äitiä työssä.

Äiti vaati ylettömiä ponnistuksia itseltään ja lapsiltaan voidakseen torjua pahinta puutetta. Siitä huolimatta oli, sen voitte arvata, nälkä usein kyökkimestarina. Siitäpä johtui sekin, että yhdentoista vuotias

Useita kertoja viikossa täytyi hänen viedä äidin valmiita töitä kaupunkiin.

Liisa näytti vain yhdeksän vuotiaalta. Mutta vaikka hän oli niin laiha, että ihmiset sanoivat hänessä olevan vain luuta ja nahkaa, oli hän sentään voimakas ja notkea. Useita kertoja viikossa täytyi hänen, sateessa, myrskyssä tai auringonpaisteessa, täyteen pakattu kori käsivarrella viedä äidin valmiita töitä kahden tunnin matkan päässä olevaan kaupunkiin. Se oli antanut hänelle sitkeää voimaa. Talven kylmyys oli häntä kovin ahdistanut. Mutta nyt oli kevät, aurinko paistoi, ja Liisa nauroi.

Noin puolimatkassa kylän ja vaivaistalon välillä

oli kolme suurta taloa. Tavallisesti ne lapset, jotka niissä asuivat, kulkivat kouluun ja sieltä kotia yhdessä vaivaistalon lasten kanssa. Keväisin ja syksyisin kisailivat ja leikkivät lapset keskenään, talvisin he kuin suojaa etsien kulkivat tiheässä ryhmässä. Niin oli ollut, mutta nyt oli asia muuttunut. Taloista suurin oli vaihtanut omistajaa ja uuden omistajan lapsien mukana tuli epäsopu pieneen seuraan.

"Mitä", sanoi uuden omistajan kolmentoista vuoden vanha poika, "kuletteko te yhdessä köyhäintalon lasten kanssa? Sekö sopisi minulle! Sellaisten kerjäläisten kanssa en minä juttele."

Ja hän teki niinkuin sanoi.

Nyt oli tämä poika, Robert, vanhempi kuin toiset lapset. Hänen ikänsä, hänen paremmat vaatteensa ja herraskainen olentonsa vaikuttivat, että hän helposti sai jonkunlaisen komentovallan toisiin lapsiin. Robert määräsi käytöstavan. Eikä kestänytkään kauan, kun hyvä toveruus lasten välillä oli ohi. Ennen niin yksimieliset lapset jakautuivat kahteen puolueeseen, ja leikkipuheiden sijasta kaikuivat haukkumasanat puolelta toiselle, sanat, joista "Räsy-Liisa" ja "marakatti" olivat kaikkein miedoimpia.

Eräänä päivänä oli kiista muodostunut oikein tappeluksi, jossa köyhäintalon lapset olivat joutuneet alakynteen ja itkien ja jälkeensä haukkuen etsivät paossa pelastusta. Liisan oli täytynyt kylässä toimittaa jotakin asiaa ja hän oli joutunut kotimatkalle myö-

hemmin kuin muut. Hän näki parahiksi, että hänen toverinsa pakenivat ja voittava puolue heitteli kiviä ja santaa heidän jälkeensä. Jo useasti ennen oli hänen sydämmensä läpi mennyt pistos, kun "vaivaistalon lapsia" solvattiin ja pilkattiin heidän köyhyytensä tähden. Niin, olivatko he sitten huonompia sen vuoksi, että heidän vanhempansa olivat köyhiä? Eikö hänen oma äitinsä ollut ahkerin ja säännöllisin nainen koko kylässä? Eikö hänen ja hänen pienen siskonsa täytynyt olla ahkeria, kun toiset lapset ulkona remusivat?... Ei hänen isänsä enempää kuin äitinsäkään olleet syypäät siihen, että he olivat köyhiä...

Liisan pienet kädet puristuivat nyrkkiin, valmiina taisteluun, ja voimakkaalla kyynärpäänheitolla kohotti hän koululaukkua korkeammalle selkäänsä.

Nyt näkivät Liisan Robert ja hänen toverinsa.

"Ahaa, sieltä tulee vielä yksi, se ei ole ennemmin uskaltanut! No, kerjuu-Liisa, tahdotko pähkinöitä."

Sellaisia huutoja sateli tyttöä vastaan. Liisa oli pysähtynyt lähelle "vihollisia" ja huusi heille:

"Mitä te tahdotte minusta? Enhän minä vielä koskaan ole kerjännyt. Antakaa minun rauhassa mennä."

"Oho, älä ylvästele! Minä annoin sinulle viime viikolla vanhan kirjoitusvihkoni, jossa oli kuusi tyhjää lehteä," huusi eräs pitkä tyttö. Mutta Liisa vastasi heti:

"Vai niin! Etkö enää muista, minkätähden sen

"Ahaa, sieltä tulee vielä yksi, se ei ole ennemmin uskaltanut!" huusi Robert.

annoit? Minähän laskin sinun laskusi ja olen siis vihon ansainnut itselleni; se ei ole kerjuuta".

Nyt muuttui melu kauheaksi.

"Kuuletteko, se vielä puhuu! Pöyhkeilee! Käykää kimppuun!"

Niin kuului vihaisia lasten ääniä, toinen toisestaan kiihtyen. Samassa Robert aikoi antaa Liisalle iskun, mutta tämä kumartui nopeasti ja sai sen väistetyksi. Nyt ryntäsi Liisa alaspainetuin päin suurta tyttöä vastaan, jonka kanssa hän äsken oli riidellyt. Hu-

mahdus vain ja tyttö makasi maassa pitkin pituuttaan. Nopeasti juoksi Liisa siten syntyneestä aukosta läpi vihollisjoukon, antoi vielä Robertille aimo iskun niskaan ja kiiti tovereittensa luokse, jotka kaukaa olivat taistelua katselleet.

Kun lapset vaivaistalon luona tunsivat itsensä turvatuiksi, alkoi heidän kesken kiistely tapahtuman vuoksi. Liisa sanoi, että toisten pitäisi hävetä, kun olivat joukolla karkuun juosseet. Heidän olisi pitänyt näyttää, että heilläkin on nyrkit.

Useimpien mielestä Liisa oli oikeassa. Mutta Otto pani vastaan. Hän oli kahdentoista vuotias poika, jota kukaan ei voinut oikein sietää, syystä että hän mielellään kanteli.

"Pidä sinä suusi kiinni, pakenithan sinäkin," koveni hän Liisalle.

"Kyllä pakenin, mutta vain siksi, kun olin yksin. Enhän minä niin hullu ole, että hyödyttä jäisin joukon piestäväksi. Ja annoinhan minä jo pääpukarille muistoiskun," selitti Liisa. "Mutta kun huomenna tulemme koulusta, niin pysytään yhdessä, eikä kukaan saa paeta, jos he vielä alkavat hätyyttää, muuten saamme aina paeta. Pankaa vaan merkille, että jos yhdestä puolin tappelemme, niin jättävät he meidät pian rauhaan."

"Se on oikein! Sinä olet oikeassa! Niin me teemme!" huudahteli useammat lapsista. Mutta Otto ei suostunut siihen, vaan tenäsi:

"Robert on sittenkin väkevämpi kuin me. Jos niin tyhmiä olette, että ryhdytte tappeluun heidän kanssansa, niin tehkää se, minä en teihin yhdy."

"Minä en teihin yhdy," sanoi Otto.

"Mutta menekin sitten omia teitäsi, raukka," sanoi Liisa, ja asia jäi siihen.

Nyt luulette varmaankin, että aijon tarkoin kuvata seuraavan päivän tappelun. — Ei, kiitoksia, sillä tappelu ei ole koskaan kaunista. Mutta asian vuoksi on minun siitä hiukan kerrottava.

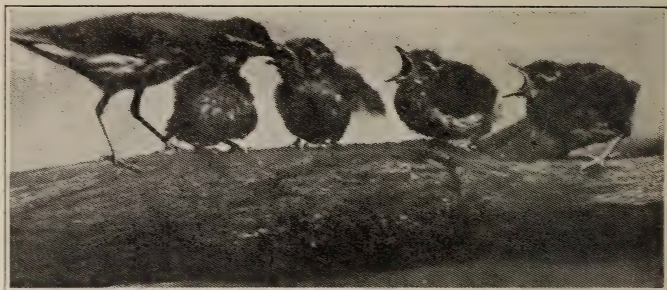
Edellisen päivän helppo voitto oli tehnyt Rober-

tista ja hänen tovereistaan vieläkin röyhkeämpiä. Miten he hämmästyivätkään äkillisestä yhteisestä vastarinnasta, joka heitä kohtasi. Tosin sai Liisa taistelussa pari mustelmaa kasvoihinsa, mutta se ei häntä masentanut. Se, joka ensimäisenä juoksi pakoon, oli Robert, ja hänen toverinsa seurasivat häntä, ylhäistä päällikköään. Liisa jäi tovereineen voittoisana taistelutantereelle. Otto vain seisoi syrjässä avosuin.

Pari päivää kului, ja molemmat puolueet välttivät toisiaan mikäli mahdollista. Mutta sitten lapset vähitellen unohtivat vihansa — ja viikon kuluttua vallitsi entinen toveruus jälleen. Vain Robert kulki ynseänä omia teitään, eikä kukaan häntä häirinnytkään. Mutta eräs toinenkin oli taistelun kautta joutunut huonoille jälille, ja se oli Otto. Hänen omat asuintoverinsa eivät välittäneet hänestä, eivätkä muutkaan lapset. Hänellä oli nyt vain Robert, jonka kanssa hän kuleskeli, ja tämä katsoi häntä ylön ja kannatti hänellä koululaukkuaan. Nuo molemmat sopivat toisilleen.

Mutta muille lapsille painoi tuo unohdettu riita mieleen kaksi totuutta, joita he myöhemmin äärettömän tärkeästi tarvitsivat, nimittäin: köyhyyden ei saa tehdä ihmistä nöyräksi ja pelkuriksi, ja: yksimielisyys tekee voimakkaaksi.

Lintu-äiti tuo ruokaa poikasilleen.

Voittojärjestelmä ja lapset

Mitä te sanoisitte sellaisesta mirri-äidistä, joka pakottaisi pienet poikasensa pyydystämään hiiriä hänen ruuakseen, tai sellaisesta linnusta, joka söisi poikastensa löytämän madon? Varmaan te sanoisitte, että sellainen äiti on kerrassaan sydämmetön.

Mutta kukaan ei ole vielä nähnyt, että mirri-äiti olisi pakottanut poikasensa pyydystämään hänelle hiiriä, tai että lintu olisi syönyt poikastensa löytämän madon. Ne ovat molemmat helliä äitejä. Ne hankkivat poikasilleen ravinnon, pitävät ne puhtaina ja suojelevat niitä vaaroilta.

Niin tapahtuu eläinmaailmassa. Vasta sitte, kun

poikaset ovat voimistuneet, alkaa emo opettaa niitä tulevaa elämää varten. Se opettaa, miten ja mistä niiden on etsittävä ruokansa ja kuinka niiden on puolustettava itseään. Kun poikaset ovat oppineet kaiken sen, mitä tässä koulussa voikin oppia, ja kun ne ovat muutenkin tulleet melkein yhtä suuriksi kuin niiden emo on, sitten vasta laskee järkevä emo ne maailmalle "etsimään omaa onneansa". Nähkääs, eläinten maailmassa käsitetään, että pienokaisten pitää saada kasvaa vapaasti ja että niillä pitää olla hyvää ruokaa, puhdas hoito ja kunnollinen opetus, jos mieli niistä toivoa voimakkaita ja terveitä, elämään soveltuvia jälkeläisiä.

Mutta, surullinen totuus on, että kaikki ihmisäidit eivät voi antaa lapsilleen yhtä hyvää hoitoa kuin eläin-äidit antavat poikasilleen. Ihmis-äidin täytyy usein pakottaa lapsukaisensa jo pienenä tehtaisiin ja myllyihin ansaitsemaan oman leipänsä ja vieläpä hankkimaan leipää äidille ja isällekin, kun nämä ovat siihen voimattomia. Sellaista on maailman meno nykypäivinä.

Näitä pieniä työorjia, näitä onnettomia siskojanne ja veljiänne on kaikkialla, mutta semminkin suurkaupungeissa. Niitä työskentelee lukemattomissa erilaisissa tehtaissa ja työpajoissa, joissa useinkin on epäterveellinen ilma, vähän valoa ja jännittävä työ, koneen kanssa kilpailu aamusta iltaan ankaran paasikomennon alaisena.

Tässä näette kuvan yhdestä sellaisesta ihmisäidin lapsesta, tyttösestä, jonka on jo pienenä täytynyt ruveta kulkemaan työssä. Hän näyttää surulliselta, vaikka koettaa hieman hymyilläkin.

Hän työskentelee pumpulimyllyssä, jossa on satoja muita hänen ikäisiään tyttösiä ja poikasia. Heidän täytyy tulla työhön kello seitsemältä aamulla ja olla siellä kello kuuteen illalla, jolla ajalla on ainoastaan puoli tuntia päivällislomaa. Joka toinen viikko heidän on vaihduttava yövuorolle, se tahtoo sanoa: mentävä illalla työhön päästäkseen aamulla lepäämään.

Kuten kuvasta näette, tytön takana on kaksi konetta, joista hänen täytyy pitää huoli. Koko päivän (tai yön) hän kulkee edestakaisin niiden välissä ja solmeaa katkenneita lankoja.

Ilma tässä tehtaassa on pumpulinuohan täyttä-

mää, joka on vaarallista terveydelle. Ja kun näiden pikkuisten työorjien pitää olla siellä 10—12 tuntiin yhtämittaa jännittävässä työsssä, ovat he tultuaan niin väsyneitä, että useinkin nukahtavat kesken syöntiään. Ja kuitenkin heidän palkkansa on uskomattoman pieni. Siihen aikaan kun tästä tyttösestä kuva otettiin, oli heidän palkkansa keskimäärin 75 senttiä viikolta. Ajatelkaahan sitä!

Nämä poikaset ja tyttöset eivät osaa lukea eikä kirjoittaa, tai osaavat heistä vain ani harvat, sillä heillä ei ole aikaa eikä tilaisuutta koulunkäyntiin. Yhtä vähän on heillä tilaisuutta leikkeihin tai muuhun huvitteluun. Heidän on ajateltava vain työtä, työtä, ja oltava jo lapsina niinkuin vanhat.

Ja kun se palkka, jota myllyjen omistajat heille maksavat, on niin mitättömän pieni, eivät äidit voi heille ostaa terveellistä ja kunnollista ruokaa, joten he hivuvat ravinnon puutteessa. Heidän kotinsa ovat myöskin kurjat; he asuvat yhteensullottuina pienissä, ahtaissa ja likaisissa hökkeleissä. Niinpä ovat he alttiina kaikenlaisille taudeille ja useimmiten kuolevat jo varhain, puhumattakaan tapaturmista, joiden uhriksi heistä myös moni joutuu.

Mitä arvelette, eivätköhän nämä lapsukaiset olisi paljon onnellisempia, jos he olisivat — mirrin pentuja? — — —

*

Yksi lapsityön muoto on niinsanottu hikipajatyö,

myöskin tuttu suurkaupunkien asujamille. Se tarkoittaa työtä, jota erilaiset työpajat, tavaranvälittäjät ja keinottelijat antavat köyhille perheille kotona tehtäväksi. Sellaisia ovat kaulanauhat ja rusetit y. m. s. pienet ompelukset, pahvilaatikot ja kotelot, tekokukat (esim. ne, joita käytetään naisten ja tyttösten hatuissa) ynnä monet muut pienet näpräykset, joihin lapsetkin voivat jonkun vanhemman ohjaamana oppia. Varsinkin tekokukkien valmistuksessa ahertavat niinkin pienet lapset, jotka tuskin osaavat kävellä.

"Minä haluaisin leikkiä koulusta päästyä, mutta minun täytyy tehdä työtä. Minun kotini on rumassa ja likaisessa rakennuksessa, joka näkyy takanani."

Aamulla varhain, kun te vielä nukutte, nousevat tuhannet esim. New Yorkissa asuvat lapsukaiset ja istuvat näiden töittensä äärelle. Ja kun te koulusta päästyänne menette leikkikentille, tai rupeatte lukemaan

läksyjänne, jatkavat nämä työtänsä. Myöhäiseen yöhön istuvat he äitinsä kanssa öljylampun ääressä kiihkeästi ahertaen sitä ja sitä tusinaa, tai sataa, tai muuta kappalelukua täyteen, saadaksensa sen ja sen summan rahaa.

Miksi he niin tekevät?

Siksi, että heidän täytyy. Siksi, että heillä joko ei ole isää, joka heidän toimeentulostansa huolehtisi, tai saapi isä niin pientä palkkaa työstään, ettei hän sillä voi hankkia riittävästi ravintoa lapsilleen. Ja koska tästä "hikipajatyöstä" on niin mitättömän pieni maksu — toisista vain joku sentti sadalta kappaleelta — täytyy heidän olla hirveän ahkeria, jos mieli elatuksen apua ansaita. — Jokainenhan me tahdomme elää ja teemme melkein mitä tahansa elääksemme. Sen pakon tietävät ne, jotka hikipajatöitä antavat ja niistä maksun määrittelevät.

*

Sosialistit taistelevat kaikkea tällaista lapsityötä vastaan. Sosialistit vaativat sellaisia olosuhteita, että kaikki lapset voisivat vapaasti kehittyä, käydä koulua ja kasvaa terveiksi ja valistuneiksi ihmisiksi. He vaativat, että isät saisivat työstään niin paljon, että voisivat pitää lapsilleen ja niiden äidille kunnollisen kodin. Ja he vaativat vielä, että yhteiskunta kauniisti huolehtisi orvoista ja avuttomista, ettei kekenkään tarvitseisi sen vuoksi kurjuuteen joutua.

Kapitalistit, jotka kaiken omistavat, ne kyllä

huolehtivat lapsistaan kuin kalleuksista kaikin päin: hellästi ne hoidetaan, rehevinä ne kasvavat, rikkahasti ne koulua käyvät. Varo, ettet heitä mitenkään loukkaa! Mutta työläisten lapsista, omien työläistensäkään, ne eivät välitä mitään: kuihtukoot ne puutteessa ja jääkööt ilman koulun tarjoamaa opetusta, nääntykööt tehtaissa, myllyissä ja hikipajoissa, kuolkoot niistä saatuihin tauteihin ja tapaturmiin.

Ne eivät siitä välitä. Mutta siitä on meidän itsemme, työläisten, välitettävä. Sitä varten meidän on liitytttävä yhteen, koottava voimamme. Sitä sosialismi opettaa.

Kaikki tunnolliset isät ja äidit ovat sosialisteja myöskin lastensa onnen vuoksi. Ja kaikkien tunnollisten isien ja äitien lapsista tulee rohkeita ja varmoja sosialisteja, sillä he tulevat tietämään sen oikeuden.

Kaksi koulupoikaa.

Rikkaiden lapset viedään kouluun lämmitetyillä autoilla, vaikka koulu on lyhyenkin matkan päässä. Köyhien lasten on pakko usein kahlata pitkiä matkoja lumikinoksissa.

Päivällisaika tehtaassa.

Älkää herättäkö heitä

Tulipa eräs vieras tiilitehtailijan pakeille juuri pahimmoilleen, saaden tilaisuuden kysästä:

— Mitä te sanoittekaan tuolle työläiselle?

— Käskin häntä kiirehtimään.

— Millä oikeudella te pakotatte häntä siihen?

— Minä maksan hänelle palkan.

— Miten paljon te hänelle maksatte?

— Kolme dollaria päivältä.

— Mistä saatte rahat maksaaksenne hänelle?

— Minä myyn tiiliä.

— Kuka tekee ne tiilet?

— Hän, työmies, tietysti.

— Miten monta tiiltä tekee hän päivässä?

— Tuhannen, eli toisin sanoen niin, että jokaista työläistäni kohti tulee tuhannen tiiltä päivässä.

— Vai niin. Asianlaita onkin siis siten, että sen sijaan, että te hänelle maksaisitte, maksaa hän — samoin kuin nuo toisetkin — teille kolme kertaa oman palkkansa suuruuden päivältä siitä, että te katselette hänen ponnisteluaan ja komennatte kiirehtimään.

— Niin, mutta hän tekee työtä minun koneillani.

— Mutta miten te olette ne koneet saanut?

— Olen myynyt tiiliä ja sitten ostanut niillä rahoilla koneet.

— Ja kuka on tehnyt *ne* tiilet, joita myymällä te olette saanut rahat koneitten ostoon? — — —

— Eiköhän ole paras lopettaa. Älkää herättäkö niitä raukkoja, muuten voisi käydä niin, että ne rupeaisivat tekemään tiiliä omaan laskuunsa!

Sokea soittaja

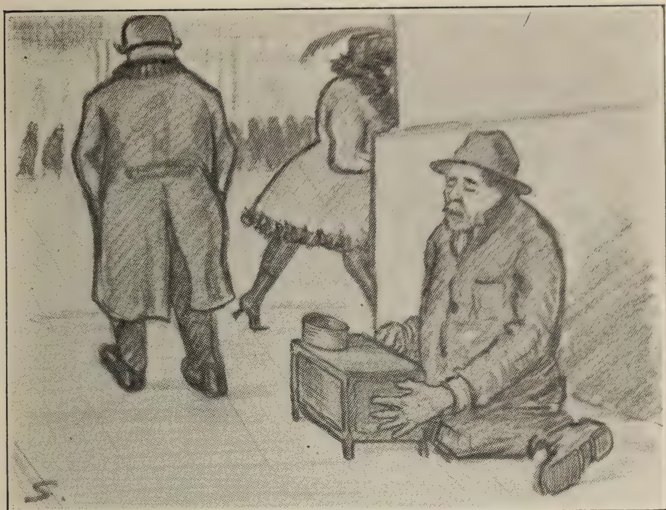
Kirj. A. P.

Hän istui katuvierellä ja soitti...niin suruvoittoisesti, niin valittavasti, kuin jokaista äännähdystä olisi ollut huokaus säestämässä. Ja kuitenkin silläkin oli oma tarkoituksensa elämäntaistelussa. Se tahtoi järkyttää ihmisten kylmiä mieliä, tahtoi tunkeutua ihmisten sydämmiin ja sieltä kautta pakoittaa heidän omanvoiton jähmettämiä käsiä luisumaan tarkasti vartioituihin taskuihin, heittääksensä sieltä kylmän lantin ruikuttavan soittokoneen päällä olevaan rasiaan.

Oli kolea syysilta. Kaupungin valot juuri syttyivät. Kylmä tuuli viskeli jääkarpaloita vasten sokean kasvoja. Mutta niitä väistämättä hän paikallansa istui ja soitti, odotti ja soitti. Hänen kasvoillaan lepäsi syvälle piirtynyt surumielisyyden leima ja sen lisäksi vielä jotakin muuta — pyyntö, rukous. Ken tahansa saattoi niistä lukea: Armollinen ihminen, tässä minä odotan!...

Pysähdyin hänen lähettyvilleen, uteliaana seuraten, kuinka monen ohikulkevan käsi ojentuisi ja laatikko kilahtaisi. Mutta ikäviinpä sitä odotin, se tapahtui niin harvoin. Ihmiset riensivät ohi, menivät menojaan. Mutta kuitenkin — jokaiselle näytti se jotakin huomauttavan, tahtoipa tai oli tahtomatta. Joku hiljensi vauhtiaan ja kävi totiseksi. Joku kiiruhti kuin varkain ohi, katse toisaalle luotuna. Toisten keskustelu katkesi. Toiset tekivät keskenään "tikusta asiaa" voidakseen korottaa äänensä. Mutta harva vain heitti lantin, nikkelin tai kuparin. Ken sentin heitti, hän häpeävän näytti ja kiiruhti pois. Ehkä ei liiennyt enempää, ehkä ei kaikilla sitäkään; ehkä oli oma mieli pimeämpi kuin tuon sokean. Olisi tahtonut, ei voinut ja siksi hävetti. Hävetti olla terve ja kuitenkin niin köyhä, että ei voinut poloiselle almua antaa. Mutta miksi nuo, joilla olisi ollut varaa, riensivät ikäänkuin varkain ohi?. . .

Olin kuullut, että joskus tuollaiset sokeat soittajat ja katukerjäläiset ovat kuollessaan "uppo rikkaita." Ja monipa tervekin taitaisi heidän kanssaan ammattinsa vaihtaa, jos luvan saisi. Kenties hänkin oli yksi niitä. . .uppo rikkaita! Kenties hänkin oli saanut himon koota kolikoita ryysyihinsä, kurjana elääkseen, rikkaana kuollakseen, ajattelin. Eikä yhteiskunta almuilla parane, eivät anojat lopu, eivät tarvitsijat vähene: se kaikki on turhaa kilvoittelua, perin toivotonta paikkaamista. Sen tiesin, mutta sittenkin — miltä-

"Miltähän tuntuisi olla tuossa asemassa?"

hän tuntuisi olla tuossa asemassa? Ja miltähän tuntuisi omalle sydämmelle nyt, jos heittäisin tuonne ainoani?...

Heitin. Hopea kilahti toisten romujen joukkoon ja hän kiitti — kovin nöyrästi, kovin nöyrästi, mutta samalla ikäänkuin voitoniloisesti. Ehkäpä hänen tarkka korvansa kuuli että se oli hopea.

Minuakin hävetti. Tuntui hieman pahalta, pilkalliselta, narrimaiselta: kerjäläinen antaa kerjäläiselle ainoansa ja saa matelevan kiitoksen. Hyi! Sydämmessäni kuohahti viha:

— Mikseivät anna nuo!...

Mieleni teki hyökätä onnellisten ohikulkevain eteen ja ärjästä: Hävetkää! Kuljette kultapussi taskussa ja siedätte kaduillanne kerjäläisiä, — jätätte kerjäläiset kerjäläisten turvattavaksi. Hävetkää! Pois kukkarot, korut, kalleudet tämän sokean soittajan rasiaan, sillä taitavatpa ne olla teilläkin varastettua tavaraa. Annetaan hänen tulla niin onnelliseksi kuin hän niiden avulla voi. Onpa teillä terveet silmät, kauniit kasvot ja komea vartalo — tehkää työtä ja olkaa onnelliset!...

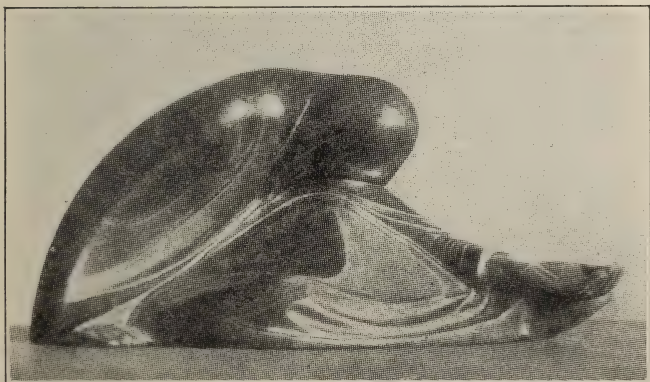
En tehnyt niin, se olisi merkinnyt minulle hullujenhuonetta tai vankilaa, sillä se olisi selitetty tämän hyvän yhteiskuntajärjestelmän ja rauhan häiritsemiseksi, rikokseksi. Mutta mielessäni kuohui viha, jota yhä uudet ja uudet siellä vilahtavat kuvat kiihottivat. Astelin kiivaasti pois, kunnes väräjävä soitto korvistani häipyi.

Astelin katuja sinne tänne karvain mielin. Katselin valaistuja näyteikkunoita, katselin ihmisiä, katselin katukivillä hyppeleviä jääkarpaloita, mutta en tahtonut tyyntyä. Kuinka kauan niin kuljeskelinkaan, en tiennyt, mutta viimein huomasin lähestyväni paikkaa, josta äsken pakenin — väräjävä soitto soi korvissani. Mutta kohdalle tultuani se lakkasi. Näin sokean vierellä pienen, vilusta värisevän tyttösen, jonka ainoana pukimena oli ohkainen pumpulimekko. Sokea otti keppinsä ja kapistuksensa, tarttui pienen tyttösen käteen

lämpimästi ja he lähtivät. Seurasin heitä. Kylmä tuuli painoi lujasti ohkaista pumpulihametta tyttösen hoikkien säärien ja laihan ruumiin ympärille. Talutettava tuntui hänelle hellästi puhelevan, lohduttelevan, jouduttaen varovia askeleitaan.

Seurailin heitä kotvan matkaa, kunnes he syrjäpuolella kaupunkia katosivat pimeään kujaan.

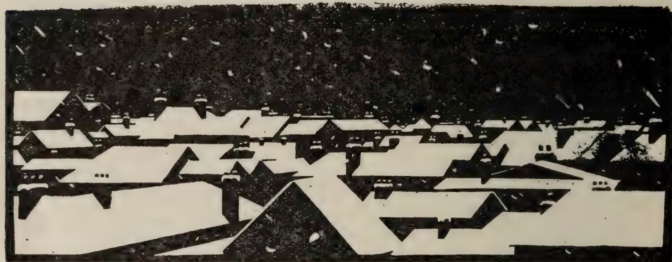
Ei ollut hän "upporikas", se oli selvää minulle. Ei ollut, eikä voinut olla. Sellaiset ovat yhtä suuria harvinaisuuksia kuin meikäläisen tulo miljoneeriksi. Köyhä hän oli ja kurja. Ja ruudin kärventämät kasvot osottivat, mikä oli ollut suurimpaan onnettomuuteen syynä — panoksen räjähdys kaivoksessa, jonka tunnoton omistaja ei kuitenkaan käynyt onnettomuu-

Kerjäläinen — jäljennös veistokuvasta.

den seurausta lieventämään, vaan pani ovelan lakimiehensä ajamaan asiaa ja työnsi kurjan kadulle.

Oliko hänellä perhe, useampiakin lapsia ja vaimo, niiden äiti, joka raatoi osaltaan, kun hän kerjäsi? En tiedä. Mutta ainakin yksi näkyi olevan, jota hän rakasti ja joka häntä rakasti. Ja onhan sekin lohdutus sille, jonka silmiä peittää ikuinen pimeys.

Viha

Kirj. Arvid Mörne.

Se syöpyy mieliin kuin ruoste rautaan,
se tarttuu kurkkuun kuin vehkaleipä,
se puree kuin kylmyys paljasta,
ryysyistä kyynärpäätä.

Ei hän, joka tänään nyrkkinsä nostaa puhujalavalla
sen ole isä.
Sadat vuodet se maassa on itänyt hiljaa
kaikissa, joilt' oli estetty ilma ja päivä;
se huutaa aikojen syvyydestä,
se on perintö isien, jotka murtuivat työssä
taa auran ja karhin,
joilta kielletty jano
oli kirjaan ja kynään,
jotka kyntivät alla
herrojen ikeen,
jotka tahtoivat itse asua maansa
ja vietiin raastaen herrojen sotiin;

jotka tahtoivat nostaa
kattonsa matalan
ja äänensä nostaa
ja kokea voimansa määrän
ja herrojen pilkkaa palkaksi saivat.

Se viha, jok' on perintö harmajan muinaisajan,
se kutsuu, se kiehtoo, se liehtoo laumoja sotaan,
se kytee kuuntelijoissa
ympäri puhujalavan,
alla toukokuutaivaan;
se syttyvi, kun sanat leimuavat,
ja silmäin tummista kulmista iskee tulta,
se on tuomion kostava raippa, mi lyö
maahan valtion hauraan.

Kaikki haudattuna hankien alle.

Kevät

Kirj. A. P.

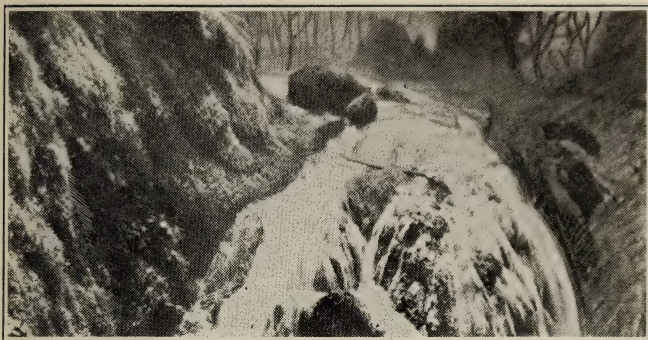
Kuinka kauan sitä yhtämittaista jämötystä kestikään. Vaan jäätä ja lunta, pimeätä ja unta! Kaikki oli haudattuna hankien alle ja kauneus kärsi sanomattomasti. Puut värjöttivät kankeina ja viluisina harmajassa huurrevaipassaan. Joskus vonkuvat pohjatuulet sen pois puhalsivat, mutta kohta hiipi se siihen taas, kuin painajainen. Ja se takertui ihmisten asuntojen ikkunoihin, tunkihe niitten sisäpuolellekin ja siinä hämötteli, jämötteli, toivottoman kauan. Eivät ihmiset viitsineet niitten läpi tirkistellä — ja mitäpä tirkistelläkään, sillä ympärillä oli kuollutta ja kylmää,

ei aurinkokaan viitsinyt kuin joskus aikain takaa alimpien pilvien raosta pilkistää.

Se oli talvea ja talven valtaa, kylmäkouraista, kuolettavaa. Neitoset huokailivat huoneissaan, kun eivät saaneet kauniita hiuksiaan tuulen liehuteltavaksi levittää, käydä kukkaispolkuja seppeleitä sidellen, antaa auringon poskille punaa ripotella, istua iltoja lehvien alla laulellen. Nuorukaiset murisivat elotonta elämää vastaan, väsyneenä viluiseen urheiluun, ja vanhemmat ihmiset, kylmän kourissa hytkähdellen, haikailivat auringottoman ajan armotonta pituutta.

Ihmiset odottivat, väsyivät ja hätäilivät: olisi jo kevään aika, auringon pitäisi jo lämmittää, lumen sulaa, jään ratketa ja ruohon kohottaa hentoa orastaan maan kamarasta — mikä siinä sitten on! Vihaiset tuulet, viiltävät ja kuluttavat, ne ne vain hohkavien hankien yllä huhkivat aamusta iltaan, päivästä toiseen. Ei jaksanut aurinko lämmittää, vaikka jo koetti, kuten näytti. Se oli kovaa kamppailua!

Mutta sitten viimein se jännittävä ponnistus ratkesi — että rusahdus kuului. Tuuli pyörähti etelään ja sieltä puhalsi ja puhalsi. Aurinko otti oman valtansa, hehkui ja helotti. Kuhisten lumi luhistui, pälvet pilkisti esiin, mätäs vihertyi. Paisuvat vetten uomat rynnistihe jääkahleitaan, ratkoi ne, repi ne, hajotti ne tuhansina kappaleina ja ryskyen, pauhaten työnsi ne kaiken kasaantuneen hylkyromun kanssa pois tieltään.

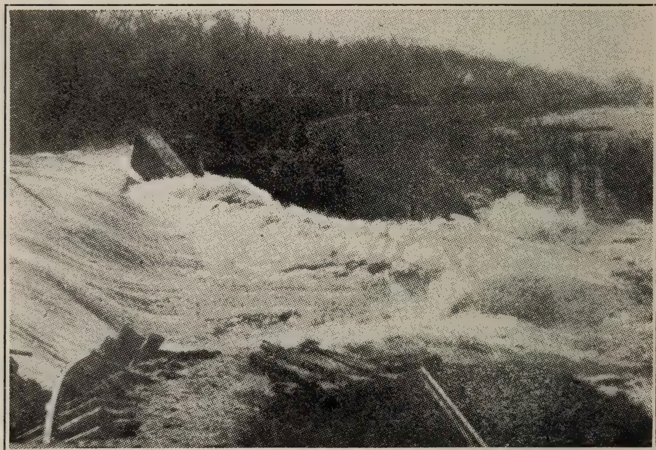

Kohisten rientää tulviva puro alas laaksoon.

Siitäpä alkoi elämän ja riemun aika! Laaksossa puikkelehtiva puronen piti sellaista lipinää ja lorinaa, että hymytä täytyi sitä katsellessa. Pajunvesat ja kalseat ruohonkorret koettivat harata sen riemukasta kulkua vastaan minkä jaksoivat, mutta se taivutti ne pois tieltään, jätti niihin roskan muastaan ja meni menojaan. — Tule, tule! Tule mukaan! Hei, lorelei!...

Niitä liittyi toisiinsa matkan varrella, niitä tuli joka haaralta. Ja kuta enemmän niitä liittyi, sitä suuremmaksi kävi niiden voima ja voiton laulu. Tuolla ne jo olivat yhtyneet vuolaaksi virraksi, jota ei enää pidättänyt mikään. Suurina hyökyinä se rymisti eteenpäin ja mahtavana pauhinana kaikui sen voitonmarssi. Ken asettui sen tielle, se taipui, taittui, tai tempaistiin juurineen ja heittelehti hyökyjen harjalla

tahdotonna leikkikaluna... Se oli pienen pienten pisaroiden yhdistynyt voima, joka siinä voittoisana rynnisti yhä suurempiin valtajoukkoihin, yhä suurempaan vapauteen.

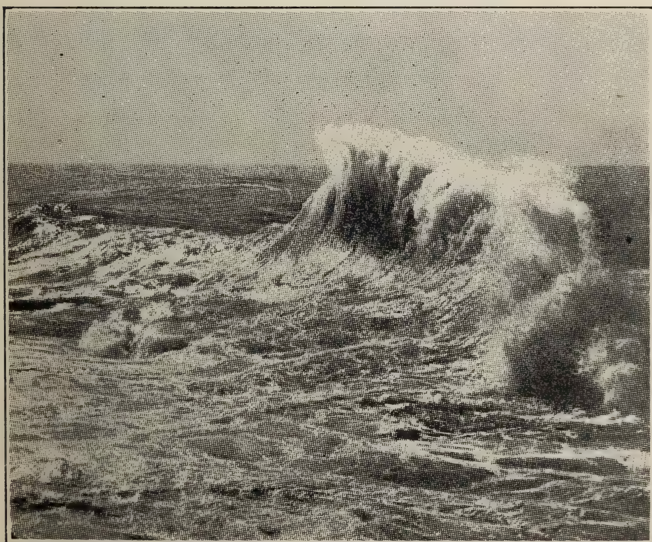
Tulvavesi katkasee rautatiepenkereen.

Tuolla ne kokoontuvat, tullen tuhansilta haaroilta, pienempinä ja suurempina, suureen sinervään mereen ja siinä yhtyvät yhtenäiseen elämänleikkiin. Eivät pisaraiset enää pienuuttaan valita. Pienet purot ja voiman virrat kohottavat yhteisen kuoron. Rannasta rantaan soudellen ne laulavat mahtavaa vapauden virttään, ja milloin ne levähtäen vaikenevat, on koko luonto pelkästä kunnioituksesta hiljaa.

Kevät!...

Ihmiset hyökkäävät ulos ummehtuneista suojistaan, juhdat kiihkeänä kuopivat, karjat maltittomana mylvivät. — Vapauteen, vapauteen! Pitäisi saada temmeltää!

Nuorten povi hehkuu ja vanhat huppelehtavat hyvillä mielin. Annetaan tuulen hivellä kasvoja, pullistetaan rinta sen puhallettavaksi. Aurinko — paista nyt kerrankin vasten kasvoja, paista poskiin kalvistuneihin ja käsivarsiin verettömiin. Paista!...

Suuria aaltoja meren rannikolla.

Mutta kiehtovana kevät kutsuu myöskin työhön, samalla kuin leikkiin. Kiire on! Vainiot vaativat väkeä, pellot odottavat siementä. Mitä niihin nyt kylväisi — mitä parasta, josta saisi runsaan sadon ilolla niittää?...

Muotihulluus

Tämäntästä pidetään maailman suurkaupungeissa muotinäyttelyjä, etupäässä niinsanotun "hienoston" (s. o. rikasten ja joutilasten) toimesta ja heikäläisten huvitusta varten. Niinpä niitä pidetään myöskin New Yorkissa. Niinpä kerran pidettiin siellä, Carnegien haalissa, taas sellainen ja lienee se ollut kaikista edellisistä loistavin, yleisin ja monipuolisin.

Jo paljon ennen näyttelyn alkua tunkeili haalin edustalla kaikellaista väkeä. Siinä oli kerjäläisiä ja miljoneerejä, näyttelijöitä ja tavallisia ihmisiä, sanomalehtiraporttereja, taiteilijoita y. m. Maan kuuluisimmat näyttelijät olivat erityisinä "vetokortteina" ja

myivät ohjelmia, muun muassa Mary Pickford, kallispalkkaisin näyttelijätär maailmassa. Näillä ohjelmilla ei ollut mitään vakituista hintaa, vaan sai niistä maksaa niin paljon kuin vain ilkesi. Jotkut miesparat maksoivatkin niistä viisi dollaria, kun taas toiset, kylmäverisimmät, saivat kymmenellä sentillä. Tämän ohjelman alkulehdelle oli kyhätty "muotihengelle" omistettu pala, jossa m. m. sanotaan:

"Muotihenki... Hänellä ei ole nimeä, ei kansallisuutta. Hän on kaikissa maissa ja kaikissa ilmastoissa. Hän on yhtä yleinen kaikkialla kuin ilma, jota hengitämme... Kun hän hymyilee, niin nykyinen purppuramuoti vaihtuu ruusuiseksi huomenna. Hänen tarvitsee vain osoittaa sormellaan ja vyötäisraja pukimissa muuttuu. Hän nostaa kulmiaan ja hattu, joka on liian suuri, pienenee, pienenee... Kun hän iskee silmää, niin kasvot, jotka olivat terveen kirkkaat kuin aamurusko, muuttuivat vampyyrimäisen valkeiksi..."

Näytelmä alkoi. Kaikki oli tilaisuutta varten valmistettu hyvin ylelliseksi. Erikoiset kuliisit ja valolaitteet oli pystytetty. Naisia, kauniita naisia oli paljon, sekä katsojina että muotinäytteinä. Puvut, joita he vaihtoivat alituiseen, olivat liian ihmeelliset sanoin kuvata. Ne vaihtelivat kauniista ja aistikkaista puvuista mitä erilaisimpiin ja hullunkurisimpiin muoteihin. Niinkin rumia oli joukossa, että tavallisilla hermoilla varustettu ihminen ei ilennyt niitä katsella. Ja sitten värejä! Parhaimmat väritaiteilijat olivat olleet

niitä sovittelemassa. Toisinaan ne olivat sopusointuiset ja miellyttävät ja taas toisinaan löivät vastakkain kuin yö ja päivä; väriharmonia oli aivan sekaisin. Se jalokivien välke ja loiste, mikä siellä oli nähtävänä, oli kerrassaan suuremmoinen. Niitä oli sirotettu kaikkialle naisten pukimiin: hiuksiin, otsalle, korviin, kaulalle, vaatteisiin, käsivarsiin, sormiin, kenkiin ja sukkiinkin. Yksin sylikoiratkin olivat kaunistetut jalo-

Muotinäyttelystä.

Typerän näköisiä pukuja, mutta niin suuritöisiä ja kalliista aineista valmistettuja, että yhden tällaisen puvun hinnalla voitaisiin ostaa uudet puvut sadoille köyhille lapsille, joiden on pakko repaleissa kulkea.

kivillä. Timantit, rubiinit, päärlyt, obaalit y. m. kalliit jalokivet muodostivat sellaisen tuhatvivahduksisen värinäytelmän, että siitä tottumaton näköaisti oikein kärsi. Näitä tällaisia muotinukkeja, kullasta ja jalokivistä hohtavia "keijukaisia" kuljeskeli näyttämöllä, itseään keikistellen jos millä tavalla. Väliin he laskeutuivat alas yleisön joukkoon ja kulkivat hiljalleen käytäviä pitkin, lujasti asestettujen salapoliisien seurassa. Silloin tuhlattiin paljon mairesanoja ja ihastuksen huudahtuksia. Silloin tällöin puhkesi koko yleisö koneelliseen suosionosotukseen.

Turkiksista kannattaa vielä mainita. Siellä oli turkkeja, jotka maksoivat enemmän kuin tavallisen kylän kaikki omaisuus. Eräälläkin naisella oli yllään turkki, joka maksoi $40,000. Tämä oli valmistettu venäläisestä sopulinnahasta, joita siihen oli käytetty monta sataa kappaletta. Turkin suunnaton arvo oli siinä, että nahat ovat taidokkaasti sovitetut toisiinsa ja kuuluu se olevan huippukohta turkisten valmistajain taiteessa. Turkiksia oli kaikkialla: kaulassa, hatussa, olkapäillä, hihansuissa, takin helmassa, kenkien ruojuksissa ja sukissakin.

Kun ei mistään välittänyt, eikä ajatellut ollenkaan, niin tätä kaikkea katsellessa tuntui halua vaipua ihmettelyyn ja ihailun pyörteisiin. Tuskinpa satukirjoissakaan on mistään niin kauniista, niin rumasta, niin typerästä ja niin vaihtelurikkaasta asiasta kerrottu, kuin oli tämä muotinäyttely. Mutta henkilö, joka

näkee tämän loiston ja ylellisyyden läpi oikeassa valossa, ei voi pitkälle antautua tuollaisen ihailun hurmaan.

*

Mikä aiheuttaa tämän typerän muotien vaihdon? Moni luulee, että sen aiheuttaa aina jokin uusi kauneus tai mukavuuskeksintö, mutta tämä on ikävä erehdys. Tällä muodin vaihtumisella on niin selvä ja aineellinen syy, että oikein naurattaa. Pukukauppias haluaa saada paljon vaatteita kaupaksi. Kun nainen on ostanut puvun itselleen, huomaa hän jonkun minuutin kuluttua, että hän onkin jo pois muodista. Jos hänel-

Pulmallinen kysymys.

Hanhenpoika (toiselle hanhenpojalle): — Sanoppas, miten tuo lehmä on mahtunut menemään tuosta oksanreiästä sisälle!

lä silloin on varoja, täytyy hänen ehdottomasti ostaa uusi puku, vaikka entinenkin olisi vielä käyttökelpoinen. Eihän sovi esintyä muodittomana, ei missään tapauksessa! Ja niinpä hän menee ja ostaa uuden puvun — ja yhä uuden ja taaskin uuden. Muodit vaihtuvat alituisesti. Täten pukukauppias saa kysyntää tavaroilleen keinotekoisesti ja naiset ovat sellaisia kultaisia tonttuja, joita hän tanssituttaa mielensä mukaan. Kuinkahan monta eri muotia onkaan ollut "paratiisin ajoista" asti! Monta, monta on ollut, vaikkakin vasta meidän aikakaudellamme on muotihulluus päässyt oikein vauhtiinsa, kapitalistinen keinottelujärjestelmä on sen kehittänyt huippuunsa. Eivätkä siitä ole vapaita miehetkään, sen näkee hienoston kavaljeereja katsellessa.

Tässä lienee paikallaan varotus: Lukija, jos sinä satut näkemään miehen hattukääre kainalossa juoksevan pitkin katua, niin väisty syrjään, anna hänelle tietä, sillä hän koettaa viedä hattua vaimolleen ennenkuin se häviää muotinäyttämöltä...

*

Kaiken tämän loiston, ylellisyyden ja tuhlaavaisuuden pohjana on työläinen. Hän se on, joka tekee kaiken tämän mahdolliseksi; hän menee maan mustaan poveen kaivamaan aarteet sieltä; kuljettaa ja rakentaa kaikellaiset kulkuvälineet; hän työskentelee tehtaissa, kutoo kankaat, neuloo puvut, pukee hienottaret ja herrat, ruokkii ja pesee heidät; hän rakentaa talot,

palatsit, kylät ja kaupungit; hän se nousee varhain aamulla ylös ja menee levolle vasta pikkutunneilla; hän, tämä työläinen, työmies, työläisnainen ja työläislapsi tekee tämän kaiken mahdolliseksi. Hänen hartioillaan lepää koko tämä hullu maailma.

Kun hän tekee työnsä nöyrästi, kantaa kuormansa nurisematta, niin silloin on kaikki hyvin seljässä olijoilla, mutta jos sattuisi, että tuo jättiläinen oikaseisi vartalonsa, heittäisi kuormansa seljästään, niin... kuinka sitte? Milloin, — milloin uupuvat jättiläisen jäntereet? Milloin väsyy Atlaksen selkä?

Elämän uhmaa

Kirj. Aku P.

Hän lähti jo nuorena, yksinään,
kera uhman ja voittajamielen,
kera terveen ja aatteille alttiin pään
ja sydämmen kiihkeäkielen.

Oli tarmoa nuoressa varressaan,
oli suonissa raisua verta,
ei surrut hän huomista kohtaloaan,
ei peljännyt elämän merta.

Hän työnsi sen laineita leikkien
ja naureli konsa se mylvi,
hän katseli vaaroja uhmaten
ja uhmaa hän ympäri kylvi.

Niin tie johti outoja uomiaan,
työ leikistä todeksi vaihtui
ja todesta taistoksi kerrassaan —
moni huikea haave jo haihtui.

Ei huoltapa ennen, sen arvoakaan
toki ansainnut leipä ja vaate,
nyt pikkuinen seikka se toisinaan
on ainoa ankara aate.

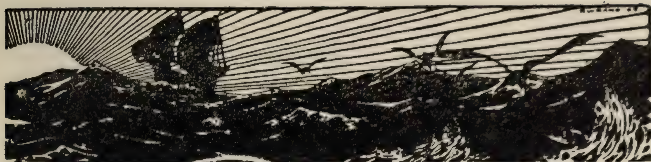
Ja pienien pyyteitten pihdistä
hän, elämän uhmaaja, vapaa,
nyt, kantaen huolta kuin kiveä,
niin synkkänä itsensä tapaa.

Ja veri tuo voimakas värisee
väsymyksestä elämää vastaan,
pää vaipuu ja silmissä pimenee . . .
vaan hetkisen ainoastaan.

Taas päänsä hän nostaa ja uhmaten
lyö rintaansa jäntevin rystyin:
— Ma kohtalon lyömäksi taivu en,
ma taistelen tieni päin pystyin!

Ma köyrry en pienestä taakasta,
en! pankaa mun selkääni vuori,
sen hautani paadeksi kannan ma!
Ja taas hän on vahva ja nuori.

Harmaa

Kirj. Maxim Gorkij.

Maailmassa taistelevat Harmaa ja Musta.

Väsymätön vallanhimo ihmisten yli — siinä on mustan voima. Julmana, ahneena ja häijynä hän levitti raskaat siipensä maailman yli ja kietoi koko maan kauhun kylmillä varjoilla sen edessä. Hän tahtoo että kaikki ihmset palvelevat ainoastaan häntä, ja orjuuttaessaan maailmaa raudalla, kullalla ja valheella hän rukoili jumalaansa vain sen vuoksi, että jumala vahvistaisi hänen mustan valtansa ihmisten yli.

Hän puhuu kylmästi:

"Kaikki on minua varten. Minä olen voima, siis elämän sielu ja järki ja kaikkien ihmisten valtias. Kuka on tätä vastaan, hän on elämää vastaan — hän on pahantekijä!"

Punasen voima on — hänen palava halunsa nähdä elämä vapaana, järkevänä ja kauniina. Hänen aja-

tuksensa palaa alinomaa vavisten ja väsymättä, valaisten elämän pimeyttä kauneuden kirkkailla tulilla, oikeuden pelottavalla loisteella ja rakkauden hiljaisella valolla. Hänen ajatuksensa on sytyttänyt kaikkialla vapauden voimakkaan liekin, ja tämä tuli syleilee iloisesti ja lämpimästi meidän pimeätä ja sokeata maatamme suurella haaveella kaikkien onnesta.

Hän puhuu:

"Kaikki on kaikkia varten! Kaikki ovat tasaarvoisia, jokaisen sydämmeen on kätketty kauneuden koko maailma, eikä saa rumentaa ihmistä muuttamalla hänet järjettömän voiman tylsäksi välikappaleeksi. Kukaan ei saa sortaa, kellään ei ole oikeutta sortaa; valta vallan vuoksi on rikollista."

Tässä oikeuden ritarin sodassa vallan mustaa hirviötä vastaan on — koko elämä, sen kaikki kauneus ja kärsimykset, sen runous ja näytelmä.

Mustan ja Punasen välillä häärää touhukkaasti ja arasti yksitoikkoinen ja pikkarainen Harmaa. Hän rakastaa ainoastaan lämmintä, kylläistä ja kodikasta elämää ja raatelee tämän rakkautensa takia sieluaan, niinkuin nälkäinen katunainen surkastunutta ruumistaan. Hän on valmis palvelemaan kaikkia voimia, kunhan ne vain suojelevat hänen kylläisyyttään ja rauhaansa. Koko elämä on hänellä peili, missä hän näkee ainoastaan oman itsensä. Hän on hyvin pitkäikäinen, sillä hänellä on kaikki loiseläjäin taitolahjat. Hänelle on yhdentekevää, kuka hänelle antaa ruokaa, eläin tai

Tämän kirjotuksen kirjottaja, kuuluisa venäläinen kirjailija Maxim Gorkij.

ihminen, tylsämielinen tai nero. Hänen sielunsa on niljakkaan sammakon valtaistuin, sammakon, jota sanotaan typeryydeksi; hänen sydämensä on pelkurimaisen varovaisuuden tyyssija. Hän tahtoo nauttia paljon ja pelkää levottomuutta, — se tekee hänet kaksimieliseksi ja petolliseksi.

Jos taistelussa vallasta voittaa Musta, niin Harmaa varovaisesti yllyttää Punasta:

"Katso, kuinka taantumus kasvaa!"

Jos vapauden ja oikeuden ritari voittaa, niin Harmaa ilmoittaa Mustalle:

"Ole varuillasi: anarkia kehittyy!"

Hänen epäjumalansa on aina sama: "Lait minua varten! Vaikka koko maan henkisen kuoleman hinnalla."

Kun hän tuntee, että musta on väsynyt taistelemaan, niin hän sekaantuu siihen, Punasta vastaan, ja pettää aina niin hyvin toista kuin toistakin.

Kunnioittavasti ja varoen hän puhuu Mustalle:

"Luonnollisesti ihmiset ovat karjaa ja paimen on heille välttämätön, mutta minusta tuntuu siltä, että

Lampaita.

olisi jo aika laajentaa laidunta. Jos heille sen lisäksi annetaan sitä, mitä heillä ei ole, niin heillä tulee olemaan, vaikkapa vähemmän kuin he halusivat, mutta kuitenkin enemmän kun heillä nyt on. Se rauhottaa heitä ja tekee Punasen vaarattomaksi; hänen koko voimansa on näet heidän tyytymättömyydessään. Sallikaa, minä autan teitä sen järjestämisessä."

Hänen sallitaan ja hän järjestää itselleen lämpimän, kylläisen ja kodikkaan elämän.

Musta, sulautuessaan Harmaaseen, tulee ikäänkuin vähemmän julmaksi, mutta tyhmemmäksi ja mauttomammaksi. Punanen palaa sitä kirkkaammin.

Silloin puhuu Harmaa opettavasti Punaselle:

"Luonnollisesti on jo aika lähentää elämää ja ihannetta, mutta mahdotontahan on kaikkia yhdellä kertaa tyydyttää! Mahdotonta on tänään, mahdotonta on huomenna, — lopuksi on ihmisellä kaikki. Laskelmia — siinä on viisaan innostus. Musta myöntyy, jos asiaa ajetaan varovasti. Sallikaa, minä keskustelen hänen kanssaan lähemmin — — —

Ja sallitaanko hänen tahi ei, hän järjestää itselleen lämpimän, kylläisen ja kodikkaan elämän.

Punanen käy raukeammaksi. Musta levittää valtansa siipiä yhä laajemmalle, elämä himmenee, elämä hengittää raskaasti. Harmaa nauttii rauhan onnesta. Hän voi antaa vuokralle ja myydä, hän kykenee kaikkeen, mutta ei toimi milloinkaan, eikä ole koskaan kaunis.

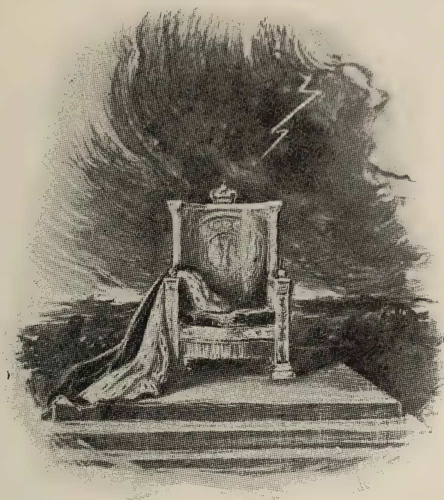
Tämä pikkarainen, petollinen matelija asettuu aina äärimmäisyyksien keskelle, ehkäisten niitä omanvoitonpyyteisellä panettelullaan kehittymästä loppuunsa, ratkaisuunsa, ihanteeseensa saakka. Häärien keskivälillä hän sekottaa mauttomasti elämän päävärit yhdeksi yleiseksi, himmeäksi, likaiseksi, ikäväksi...

Harmaa viivyttää yli-ikäisen kuolemaa, vaikeut-

taa elävän kasvua: hän on sen ikuinen vihollinen, mikä on kirkasta ja rohkeata...

(Nykypäivinä on Musta ottanut Valkosen nimen. Mutta Punanen on tämän petoksen paljastanut: osottanut kansalle, että tämän enkelin siipien alla onkin se vanha Musta — ja Harmaa siihen sekotettuna. — A. P.)

Vallankumouksen ajat

Kirj. A. P.

Mikä tenhoava sana — vallankumous! Miten voimakkaat ja miten vastakkaiset tunteet saakaan se ihmisten mielissä värehtimään, — toisaalla ahdistavan pelon, toisaalla kirkkaan toivon. Sortovaltiaille se on kauhistus, sorretuille se on suloinen sanoma. Niille, jotka sitä ovat kauan vapauttajana toivoneet ja

sen eteen tietoisina työskennelleet, on se pyhä sana, veren vala.

Vallankumous! — Aatteiden ja innostuksen hehkua, sankaritekoja, jaloa uhraamista, korkeita päämääriä; — taistelua, vanhan sortumista, onnen tunnetta voittojen johdosta. Vallankumous on ahdistuksen pakottama myrsky, jossa pimeimmät ja kirkkaimmat voimat iskevät vastakkain; vapauttava myrsky, joka kantaa voimakkaan enteen valoisammista ja rauhallisemmista päivistä.

Me elämme mailman historian merkillisimmässä ajassa, me elämme yli käyvän vallankumouksen alkupyörteissä. Me elämme päivinä, jolloin kapitalismin hirmuvalta on tuomittu kaatumaan ja sosialismi nousemaan maailman valtiuteen; jolloin loiseläjäin verinen loistokausi on loppuva ja työväen onnellinen aika alkava; jolloin työ on laskeva tasa-arvoisuuden peruskiven ihmisten elämän keskuuteen, katkaiseva kaiken riiston, veljestävä kansat ja lopettava sodat tarpeettomina, järjettöminä ja mahdottomina.

Minkälaisten vaiheiden läpi tämä vallankumous käy ja miten kauan se aikaa tarvitsee, sitä emme näe. Mutta me näemme, että se on jo alkanut, että se on jo osaksi toteutunut ja että se ei aijokaan lakata, vaan kiihtyy ja laajenee. Me tunnemme, että se väreilee tämän ajan ilmassa, kytee tämän ajan maaperässä ja syöpyy tämän ajan ihmisiin. Me kuulemme sen kaikesta vainosta huolimatta kajahtavan yksilöjen huu-

lilta, joukkojen lauluna, järjestyneiden marssina ja — tekoina.

Me olemme onnettoman ja onnellisen ajan lapsia. Me saamme tuntea miljoonien kärimysten tuskat ja katsella kauhistavimmat näytelmät, mutta samalla saamme tuntea ylevän innostuksen riemua, aatteiden

Kun keisari on ajettu pois.

Venäläisiä työläisiä ja sotilaita ja heidän vaimojaan ja lapsiaan viettämässä Vappu-juhlaa entisen keisarin palatsin edustalla Pietarissa. Ennen vallankumousta työläisiä ammuttiin, jos he yrittivät kokoontua tälle paikalle.

jalostavaa vaikutusta, oikeuden voiton nautintoa ja, kenties, katsella vielä vapautta kasvoista kasvoihin.

*

Maailman johtavien maiden kapitalistit, joilla oli

hallussaan valtiokoneistot, hallitukset, niiden sotajoukot ja pitkäaikaisesti kootut hirvittävät sotavarustukset, saivat sokeassa saaliinhimossaan aikaan maailman sodan. Miten kauhistava se olikaan ja miten hirvittävää jälkeä se tekikään, teki se kuitenkin samalla sen, että avasi miljoonien silmät, sai vallankumouksen voimat liikkeelle ja joudutti sitä aikaa, joka muuten ehkä olisi vielä hetken viivähtänyt — hetken suonut armoa niille, joita se nyt uhkaa ja joista se jo osan on perinpohjin kukistanut.

Venäjä oli hirmuhallituksen maa, "verinen ja pimeä". Sen satamiljoonaista kansaa oli aatelisto, tyrannihallitus ja viimeksi kapitalismi, ne kaikki yhdessä, orjuuttanut, kiduttanut ja silponut enemmän ja pitemmän aikaa kuin yhtäkään muuta kansaa maailmassa. Siellä tämä valta oikein hekumoi nöyryytetyn kansan kärsimyksillä ja verellä. Jos muualla maailmassa tahdottiin osottaa jotakin oikein pimeää ja julmaa, viitattiin Venäjälle.

Mutta täällä oli myöskin toiminut — kaikesta huolimatta — voimakas vallankumouksellinen liike; täällä oli sen liekki leimunnut kirkkaampana kuin missään muualla, juuri siksi, että sillä oli olevissa oloissa niin räikeä vastakohta. Täällä kohosi vallankumouksen sankareita ja martyyreja, joita täytyi koko maailman ihailla. Kuta enemmän tyrannihallitus koetti tätä liikettä tukahduttaa ja vainota, kuta enemmän se sen uljaita jäseniä ajoi maanpakolaisuuteen ja pakko-

Vallankumouksen jälkeen

ovat venäläiset työläiset laittaneet koulut sellaisiksi, että heidän lapsensa voivat siellä oppia hyödyllisiä asioita ja että heillä samalla koulussa on hauskaa. Tässä kuvassa on opettaja kertomassa satuja lapsille.

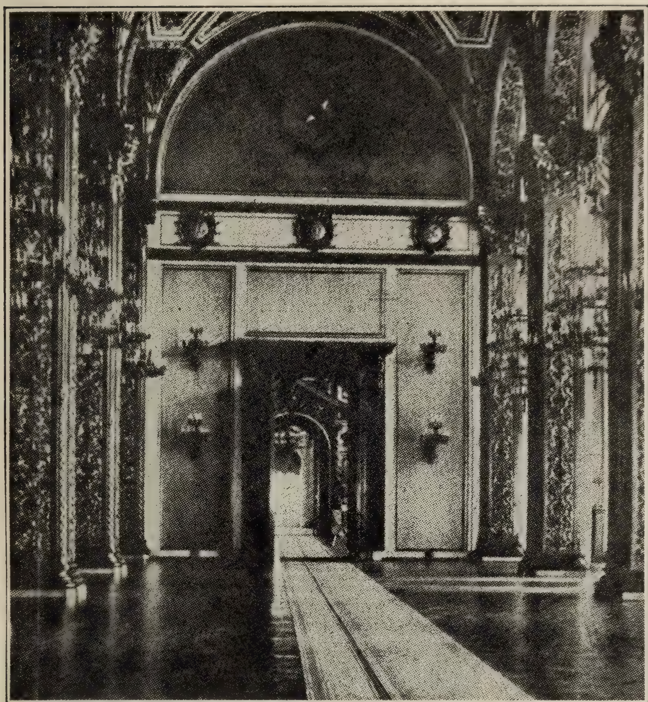
työhön, telkesi kuritusvankiloihin ja kohotti mestauslavoille, sitä voimakkaampana se leimusi ja laajeni. Se odotti vaan aikaa, milloin voisi nousta ja vapauttaa maansa kokonaan.

Vuonna 1905 se luuli jo voivansa sen tehdä, mutta tämän vallankumousyrityksen sai hallitus kukistetuksi. Tuli sitten maailman sota. Nyt sitä odotettiin tapahtuvaksi. Ja tapahtuvaksi sitä suunnittelivat vallankumouksen johtajatkin — mutta vasta sodan loputtua, kun ulkoinen vihollinen oli ensin lyöty. Sillä ta-

valla se ajateltiin meneväksi, ainoastaan siten mahdolliseksi.

Mutta näännytetty kansa ei tiennyt näistä teorioista mitään. Se näki vain kaiken nielevän sodan, jota se ei ymmärtänyt eikä itselleen omistanut. Se tunsi vain nälän suolissaan ja hallituksen kouran kurkussaan, sanomattoman ahdistuksen, johon tuntui tukehtuvan. Ja niinpä eräänä maaliskuun päivänä v. 1917 alkoivat Pietarin kadut täyttyä kapinallisista työläisjoukoista. Jo liittyi niihin pieni sotilasosasto, jo toinen, jo kolmas ja niin edelleen kulovalkean tavoin, että kun hetkistä myöhemmin keisarillinen juna harhaili paikasta toiseen etsien "uskollisimpia", ei niitä enää mistään löytynyt. Muutamien päivien sisällä oli taistelut taisteltu, — oli käynyt yli rajumyrsky, joka kevyesti pyyhkäisi pois itsevaltiaan tsaarin verisen valtaistuimen kaikkine kamaloine laitoksineen.

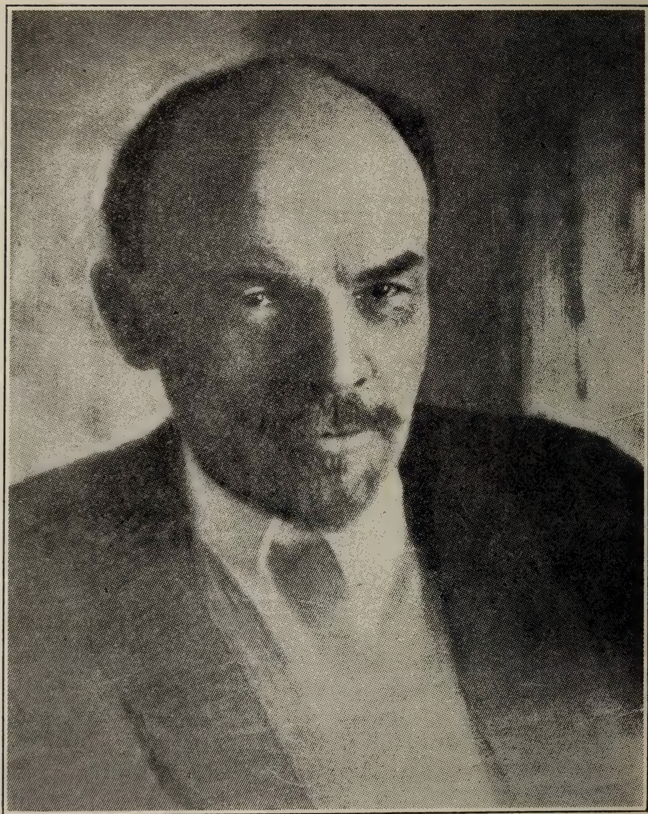
Tietysti porvarilliset ainekset nyt tahtoivat tasavallan nimessä ottaa hallitusohjat käsiinä, kuinkas muuten. Mutta nyt ei käynytkään niin, kuten tavallisesti, että vallankumouksen "raskaan työn" suorittaja antavat herroille saaliinsa, — ei, Venäjän työläiset ja sotilaat pidättivät itsellään neuvospöydän. Ja kun viimein näyttäytyi tarpeelliseksi sysätä syrjään hallituksesta ne, joita he siinä koetteeksi olivat suvainneet, päättivät he: kaikki valta työväelle! Niin syntyi Venäjän sosialistinen, kommunistinen neuvostohallitus. Entisissä keisarillisissa palatseissa, Pietarissa,

Kuva entisestä keisarillisesta palatsista,

johon ennen eivät työläiset koskaan saaneet sisälle astua. Vallankumouksen jälkeen työläiset pitävät näissä huoneissa omia kokouksiaan.

Moskovassa y. m., jotka ennen olivat aivan jumalallisia asuinsijoja, loiston, hekuman ja irstauden pyhättöjä, käy nyt neuvostohallituksen ahkera työkoneisto ja saapastelee kunniakas työmiehen jalka. Ja mies, joka

Nikolai Lenin.

oli nähnyt entisen hirmuhallituksen toimesta veljensä hirtettävän ja itse saanut hyvän osan elämästään piilotella vainottuna maanpakolaisena, puutetta kärsien, tämä mies, Nikolai Lenin (alkuperäiseltä nimeltään Vladimir Uljanoff) istuu nyt neuvostohallituksen järkähtämättömänä päänä, maailman "vihatuimpana ja rakastetuimpana miehenä", kuten sanotaan.

Mutta entä muu maailma, ne jotka ennen sormella osottivat pimeää Venäjää, jotka toivoivat siellä vallankumouksen tapahtuvan, iloitsevatko ne nyt, kun se on tapahtunut, auttavatko ne nyt tätä uuvutettua kansaa ja sen uutta, luomisintoista hallitusta?

Siinäpä me olemmekin!

Tämä vallankumous meni "liian pitkälle", se meni sinne, missä se muuttuu kokonaan peljättäväksi ja tuomittavaksi. Se oli maailmalle liian voimakas ja kauhistava esimerkki, siksi se nyt olisi kukistettava, — tulkoon ennemmin vanha Venäjä! Ja vuosia sitä on jo yritetty maailman yhdistyneillä juonilla ja aseilla: se on tahdottu nälkään näännyttää ja vereen hukuttaa. Mutta ihailtavalla uljuudella on neuvostovalta tähän asti kestänyt, koettaen kaiken sen keskellä rakentaa uutta, inhimillisempää yhteiskuntaa, josta jo monet valopilkut maailmallekin pilkistävät.

Venäjän vallankumouksen siipien suojassa ovat monet pienet sorretut kansat saaneet vapautensa ja itsenäisyytensä. Niinpä Suomikin. Mutta sitä ei saanut Suomen porvarillinen hallitus Venäjän porvarilli-

selta vallankumoushallitukselta, vaan *Suomen työväki Venäjän työväeltä,* siltä ainoalta hallitukselta maailmassa, joka kansojen vapauden ja itsemääräämisoikeuden on valmis *toteuttamaan* käytännössä, eikä vain valtiomiesten korusanoissa.

Suomi oli vapaa, Suomi sai olla syrjässä maailman sodasta, Suomi sai huolehtia nuoresta tulevaisuudestaan. Suomi oli ylpeillyt nopeasti kohonneesta sivistyksestään ja kansansa valistuksesta, sen kansan ääni oli yleisellä ja yhtäläisellä äänioikeudella ilmaistuna eduskunnassa erityisellä kansanvallan merkillä, — siellä oli sosialistinen enemmistö. Ja mitä ne tahtoivat? Ne tahtoivat rakentaa uutta valtakuntaa rauhan pohjalla kansan nykyisyyden ja tulevaisuuden onneksi. Olisi luullut että porvaristo, tämä valistuneena pidetty aines, tajuaa kansan äänen ja asettuu sen mukaan. Mutta sitäpä se ei tehnyt. Se tahtoi riistää ja raastaa, pitää vanhat tapansa ja entisen herruutensa. Se politikoi ja juonitteli eikä tahtonut taipua työväen oikeutettuihin vaatimuksiin, ja ennen kaikkea — se tahtoi käyttää ulkoista tilannetta hyväkseen ja hurjasti keinotella, se tahtoi tehdä sen kansansa kärsimyksien ja elämän uhalla: viedä nälkäisten silmien edestä välttämättömät elintarpeetkin pois maasta! Silloin päätti Suomen työväki tehdä samalla tavalla kuin Venäjällä: ottaa hallitusohjat omiin käsiinsä. Kuten tapahtuikin.

Nyt repäisihe porvaristo teeskennellystä kansan-

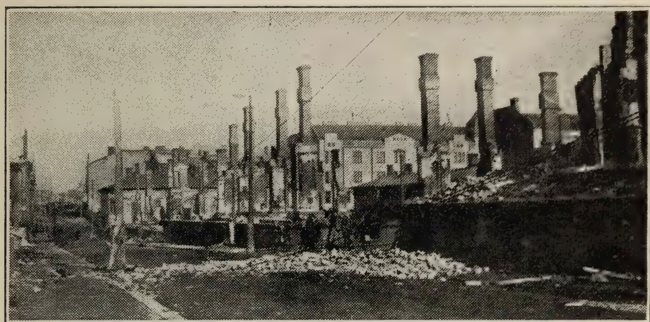

Suomalaisia työläisiä, punakaartilaisia, matkalla taistelemaan porvarien lahtarikaartia ja Saksan keisarin niille lähettämiä apujoukkoja vastaan.

valtaisuuden kuorestaan ja valistuksen petoskaapu putosi. Erään entisen tsaarin kenraalin, hovisuosikin, sen irstailuissa rypeneen ja juonitteluissa koulitun sotaherran, Mannerheimin, johdolla ryhtyi se värväämään "valkoista armeijaa" työväen valtaa kukistamaan. Osa yhtyi siihen veren vietistä, osa saatiin narraamalla ja osa, suurin osa, komennettiin pakolla. Mutta työväki päätti myöskin — ei luopua oikeutetusta ja aseman velvoittavasta vallastaan, vaan suojata sitä ase kädessä. Niin syntyi sisällissota, joutuivat "lahtarit" ja "punikit" vastakkain. Se päättyi, kuten tiedämme, punasten katkeralla häviöllä, mutta ei — häpeällä;

aatteellisella urhokkuudella he taistelivat, naisetkin nousten asekädessä tovereittensa rinnalle. Heidän kukistamisekseen eivät riittäneet oman maan lahtarit, tarvittiin lisäksi ruotsalainen brikaadi ja 80 tuhatta hyvin asestettua ja koulittua saksalaista (viimeksi mainittuja jo yhtä paljon kuin koko punanen armeija).

Sota on aina kauheaa, niin, ajattelevan ihmisen kannalta se on luonnottoman kauheaa, eikä mitään muuta hyväksyttävää taistelua voi ollakaan kuin orjuutetun taistelu vapautuakseen sortajasta ja sitten säilyttääkseen vapautensa, niillä vain on itsepuolustuksen ja ihmisyyden oikeutus. Niinpä tämäkin pieni sota jätti jälkeensä joukon hävitystä, vainajia, raajarikkoja ja orpoja. Mutta se oli leikkiä siihen kauheuteen verraten mitä sitten seurasi, kun Suomen lahtariporvaristo pääsi voitetuilleen kostamaan. Se oli jälkeä, jolle laajuudessaan ja raakuudessaan tuskin löytyy vertauskohtaa maailman historiassa. Kymmeniä tuhansia "punikkeja" sullottiin vankileireihin, joissa heitä näännytettiin nälällä, kurjuudella ja rääkkäyksellä kuoliaiksi, joista heitä joukot joukkojen perään vietiin "mäkeen", valmiiksi kaivettujen hautojen eteen ammuttaviksi. Tämä oli pitkät ajat Suomen lahtarien ihaninta yötyötä. Eikä ainoastaan vankileireillä, mutta kaikkialla ympäri Suomen; "mäkiä" oli aina siellä, missä "punikkeja". Heitä ja heidän varjollaan ketä tahansa kostettavia teurastettiin kuin karjaa, rauhallisia ihmisiä koteihinsa; ammuttiin kuin metsän otuksia teillä

Lahtarikaartin hävittämiä rakennuksia Tampereella.

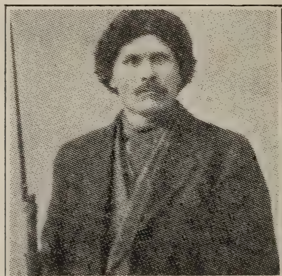
ja kujilla: kidutettiin ja rääkättiin. Näin meni kymmeniä tuhansia ihmisiä. Ainoastaan osa vainotuista pelastui piilottelulla ja paolla ja loput niistä, jotka sattuivat säästymään "mäkeen" vienniltä ja kestämään rääkkäykset vankileireillä, kunnes hirvein kostovimma oli ohi.

He ovat nyt kostaneet. Mutta samalla "Valkoinen Suomi", s. o. Suomen porvaristo, on näyttänyt koko maailmalle kurjan halpuutensa ja piirtänyt sen historiaan ikuisena häpeänään.

Tuntuisi, että Suomen työväkeen isketyt haavat eivät parane ilman vastakostoa, että jälelle jäänyt elävä veri sitä huutaa ja siittää sen vielä tulevaan polveenkin. Ja niin se onkin: Suomen työväki on kerran kostava — tarttumalla rautaisin kourin maansa hal-

lintoon ja julistamalla: *Ken ei työtä tee, sillä älköön olko myöskään oikeuksia!*

(Lokak. 9 p., 1920).

Punakaartilainen.

Internationale

Kirj. Eugene Pottier.

Työn orjat, sorron yöstä nouskaa!
Maan ääriin kuuluu kutsumus;
Nyt ryskyin murtuu pakkovalta,
Tää on viime ponnistus.
Pohja vanhan järjestyksen horjuu,
Orjajoukko taistohon!
Alas lyökää koko vanha maailma,
Niin valta teidän silloin on!

:,:Tää on viimeinen taisto;
Rintamaamme yhtykää,
Niin huomispäivänä kansat
On veljet keskenään!:,:

Ei muuta johtajaa, ei luojaa
Kuin kansa kaikkivaltias;
Se yhteisonnen säätää, suojaa,
Se on turva tarmokas

Eestä leivän, hengen, kunniamme!
Yössä sorron turmion
Kukin painakaamme palkeitamme,
Kun käymme työhön, taistohon!

:,:Tää on viimeinen taisto j. n. e.

Lait pettää, hallitukset sortaa,
Verot köyhälistön verta juo,
Ja köyhän ihmisoikeuskin
Ompi tyhjä lause tuo!
Pois jo kansat holhousten alta!
Veljeyden sääntö on:
Kellä velvotusta sillä valtaa
Ja oikeutta olkohon!

:,:Tää on viimeinen taisto j. n. e.

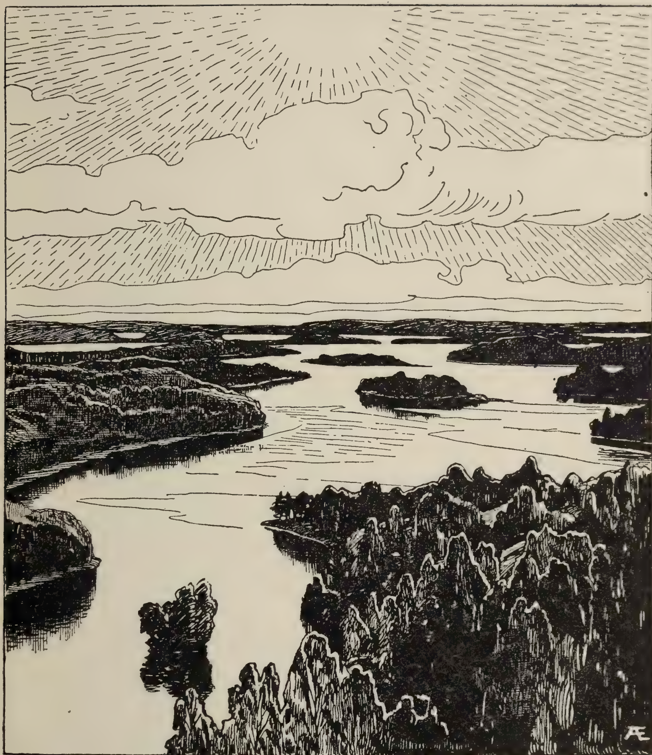
On kurjan kurjat kunniassaan
Raharuhtinaat nuo röyhkeät,
Ei koskaan tee he itse työtä,
Vaan he työtä ryöstävät.
Varat kansan hankkimat on menneet
Kaikki konnain kukkaroon.
Pois kansa velkansa jo vaatii,
Nyt ryöstösaalis tuotakoon!

:,:Tää on viimeinen taisto j. n. e.

Työmiehet, kyntäjät ja kaikki
Työkansan joukko nälkäinen!
Maa meidän on ja olla täytyy,
Vaan ei laiskain lurjusten.
Nälkä meill' on aina vieraanamme,
Vaan kun korpit haaskoiltaan
Me kerran kaikki karkoitamme,
Niin päivä pääsee paistamaan.

:,:Tää on viimeinen taisto;
Rintamaamme yhtykää,
Niin huomispävänä kansat
On veljet keskenään!:,:

Suomalainen maisema.

Sisältö

